

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÖZGÜRLÜK; DÜŞÜNMEKTİR!

düşünbil

► 34

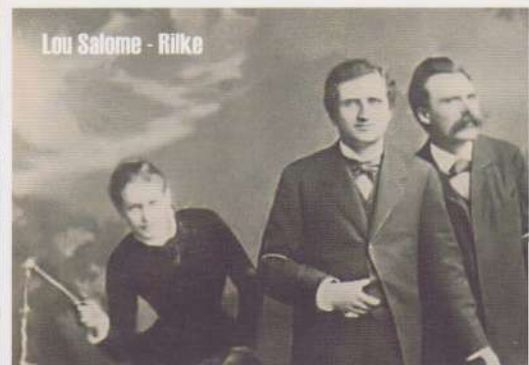
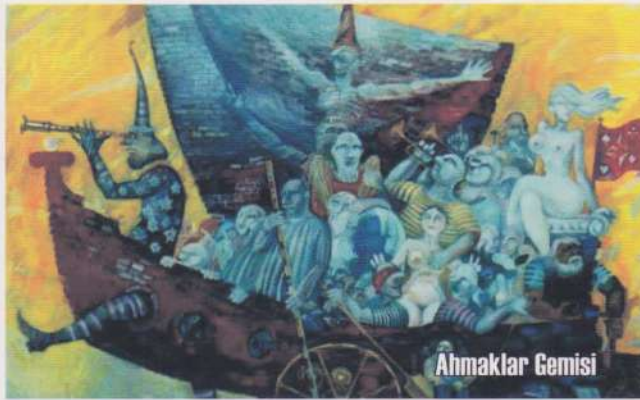
iki aylık bilim ve düşün dergisi

| mart - nisan / 2013

| 7.5 TL

İkellikten Uygarlığa

Aşk - Kadın - Namus

İnsanın Özgürlük Anlayışı Onur Tosun

20

Özgür Anayasa / İkinci Kısım Muhammet Akyıldız

30

İkellikten Uygarlığa Olca Yılmaz

34

Sanayi Toplumunda İnsan Davranışının Kontrolü Theodore John Kaczynski

54

İÇİNDEKİLER 01

Âdemle Hava'dan Kalan Yalan: Kadın
Halit Payza 04

İslam'da Kadın
Hüsen Portakal 08

İslamiyet ve Kadın
Volkan Aydemir 12

Güçlü Kadın Salome ve Aşkı Rilke
Derleme 16

"Yaşamın ve Yaşamının Anlamı"
Tan Doğan 24

Şiirler 39

41 Pliny ve Trajan'ın Hristiyanlar üzerine
Yazdıkları

42 Marcuse'yi Yeniden Okumak
Antony Giddens

46 Jacques Lacan ve Bilinçdışı
Mary Klages

50 Ahmaklar Gemisi
Ted Kaczynski

58 Trenler, İnsanlar Ve Seçimler Üzerine...
Nazlı KAÇAR / Emre ORAL

63 Kitap Kurdu

64 Karikatür / Cem Işık

Olca Yılmaz

EDİTÖRDEN

Server Tanilli o değerli yapıtı "Voltaire ve Aydınlanma"da Voltaire'nin aklından geçenleri şöyle dile getirir: "Okuyucuyu sarsmak, bilinçlendirip düşündürmek için; daha yetkin insanlar yetiştirmek amacıyla, eğitimi ve yasaları yeniden gözden geçirip örgütlenme yolunda, yönetimleri silkeleyip yüreklendirmek için! Şöyle düşmüş olsa gerek: İnsan doğasını değiştiremiyoruz, daha sağlıklı örfler ve daha bilge yasalar sayesinde davranışları değiştirebiliriz. Dünyayı düşünceler değiştiriyorsa, niçin daha güzel düşünceler, daha yetkin bir dünyayı yaratmayacakmış?"

Ne de güzel söylemiş; sanki içimizdekileri alıp öylece o yapıta koymuş. Bizler de o ve onlar gibi insanın aklını aydınlatmaya gönüllü olmuş bir avuç insan olarak düşünceleri değiştirerek yeni bir dünyanın yaratılacağını düşünüyoruz.

Yeni bir dünya için yeni bir sayı ile yine karşınızdayız. Yine bilim yine felsefe diyoruz; karanlığa inat ayakta durarak.... Yolumuza çıkan engelleri bir bir aşıyoruz ve düşünen insanın us'una misafir oluyoruz. Çabamızın da boşa gitmediğini biliyor ve görüyoruz.

Gelecek aylar içinde yeni proje ve gelişmeler ile bizi takip eden okuyucuları heyecanlandıracağımızı umuyoruz. Bizim sizlerden istediğimiz bizlere olan güveninizi ve desteğinizi eksik etmemeniz. Bu yola baş koymuş insanlar olarak bu yoldan dönmedik dönmeyeceğiz. Bilimi, felsefeyi düşünen insanın usunda taçlandırıp bu yolda yürümeyi sürdüreceğiz. Bizleri bu yoldan alıkoymaya çalışan çevreler olmuştur ve olacaktır da. Karanlığa boğulanlar aydınlığın ışığında rahatsız olurlar. Biz bu aydınlığı yeryüzüne yaymak için çabalıyoruz. Bunun için çok fazla 'düşünce' miz var ve biz biliyoruz ki düşünceler dünyayı değiştirir.

Server Tanilli devamında şöyle der: "...evet akıl, git gide yayılıp çevresini genişleterek sabırlı bir etken olacaktır insanlığın ilerlemesinde."

Bilinçli okumalar...

ÖZGÜRLÜK; DÜŞÜNMEKTİR! düşünbil

Sahibi & Sorumlu Yazı İşleri

Olca Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Olca Yılmaz

Genel Kordinatör

Onur Tosun

Makalelerde dile getirilen düşüncelerden ve kaynakların doğruluğundan yazarları sorumludur.

Grafik / Tasarım:

Olca Yılmaz

Üyelik Koşulları:

Yıllık Üyelik : 45 TL

Yıllık Yurt Dışı : 30 Euro

Kurum ve Kuruluşlara Yıllık: 70 TL

PTT Posta Çeki No: 55 74 932

Türkiye İş Bankası : 3498-166572

IBAN: TR790006400000134980166572

İzmir- Stadyum Şb. Olca Yılmaz

İletişim

Adres: PK:17

35390 Buca - İZMİR

Web: www.dusunbil.com

E-posta: dusunbil@hotmail.com

Tel: 0.537 256 50 28

İKİ AYLIK BİLİM VE DÜŞÜN DERGİSİ

Yıl 7 / Sayı 34 / 2013 Mart - Nisan

www.dusunbil.com

Basım Yeri: Berke Ofset Matbaacılık Levent Demyen

Sanayi Cad. No: 30 Kazım Dirik Mah. Bornova - İZMİR

Tel: 0232 449 77 47 • 449 70 97 - 449 97 97

web: www.berkeofset.com.tr • e-mail: info@berkeofset.com.tr

Basım Tarihi: 10.04.2013

groups/dusunbildergisi/

/dusunbil

/dusunbil.com

"Sadece erkek değildir kadını ezen.
Kadın kendi hayatından sorumlu olmaktan vazgeçerek
kendi kendini de eziyor."

Simone de Beauvoir
(1908 – 1986)

ÂDEMLE HAVVA'DAN KALAN YALAN: KADIN

Halit Payza

Kimi kaynaklarda bu ağaç Bilgelik Ağacı olarak da anılır. Bu ağacın meyvelerinden yemeden önce Âdem ve Havva, çıplaktılar ama bunun utanılacak bir şey olduğunu bilmezler. Elmayı yiyince gözleri açılır ve çıplaklıklarından utanırlar. Gelsin incir yaprağı... (Tekvin 3,7-24)

Bu saatten sonra Havva, aynı anlama gelmek üzere kadın, erkek egemen toplumun elinden ve dilinden kurtulabilir mi? Ne kadar suç varsa kadına yüklenecektir; vurun abalıya!

Önce Âdem, sonra Havva...

“Evrım” ya da “Yaratılış”...

Tevrat'ın Tekvin bölümünde şöyle yazar; “Rabb Allah Âdem'in üzerine derin uyku getirdi ve o uyudu ve onun kaburga kemiklerinden biri aldı ve yerini etle kapladı ve Rab Allah Âdem'den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaptı ve onu Âdem'e getirdi.” (2/21-22)

Âdem'in bu işte bir suçunun olmadığı anlaşıyor. Olsa da durum değişmeyecek, Rabb Allah'ın emirlerine karşı gelemez. En azından başlangıç için öyle olduğunu varsayabiliriz. Havva'dan sonra değişecektir durum. Âdem, ilk başkaldırandır.

Suçu yok? Kendi isteği ile olmadığı görülüyor? Yalnızlığından memnundur. Yanında kadın istememiştir, bunun için herhangi bir talebi olduğunu hiç bir kutsal kitapta görmüyoruz. Üstelik karşı çıkamayacağı bir anda kendini bir oldubitti içinde buluyor. Zorla uyutuluyor. Uyumasa itiraz eder miydi bilinmez. “Uykum yok” demiş olabilir, buna karşın Âdem'in üzerine derin uyku getirilir, anestezi altındadır. Öyle bir uykudur ki, kaburga kemiği alındığı halde, acı duyumsamaz. Uyandığında iş isten geçmiştir.

Neden kaburga kemiği? Kadının yaratılması için kaburga kemiğine gereksinim var mıdır? Âdem'i yedik organ stoku olarak düşünebilir miyiz?

Tekvin'in daha sonraki ayetlerinde bu yaratış, Cennet'ten kovulma ile bütünselleştirilir. Âdem'in görüşü alınmadan, onun kaburga kemiğinden yaratılan Havva'nın fazla havalı olduğu yazılır. Cennet'te yerli filmlerdeki gibi mutlu mesut yaşarlarken, dallarından güzel meyveler sarkan bir ağacı görür Havva.

Tekvinde bu “Hayat Ağacı” olarak geçer. Yasak ağacıdır, meyvelerinin yenmesi Âdem'e ve Havva'ya yasaklanmıştır. Yemek ne kelime dokunamaz bile.

Her ne kadar Tekvin'de Hayat Ağacı olarak geçse de, ikonalarda, fresklerde bu ağacın aslında elma ağacı olduğunu görüyoruz. Havva, anadan doğma, üryan, saçlı omuzlarından aşağı dökülmüş, bir bacağı diğer bacağının önünde en kadınsı yanını gizlemekte, elinde tuttuğu elmayı yemesi için Âdem'e uzatmaktadır.

Âdem elmayı yiyecektir, Havva'nın bu durumda uzattığı elmayı yememek olası mı? Cennetten kovulacağını bilse, yine yer. Âdem, elmayı yerken, aslında ayvayı yediğinin sonra bilincinde olacaktır. Havva'ya bakıp, hayaller kurarken yediği elmanın cezası Cennet'ten kovulmaktır.

İlk feministlerin Tevrat'ın öne sürdüğü cennetten kovulma olgusuyla devreye girdiğini görüyoruz. Havva'nın; elmayı şeytan'a uyup yediğini, aslında Havva'nın suçsuz olduğunu söyleyeceklerdir.

Yasak meyveyi yemek dinler tarihine “İlk Günah” olarak geçecektir.

Havva bilmeden bu suçu işledi diyelim, ama Âdem'in de aynı elmayı yemiş olmasını nasıl açıklarız?

Anti feministler, erkek egemen toplumlular da suçu Âdem'e değil, Havva'ya yüklemekte gecikmeyeceklerdir. Tekvin'de de kadının ilk günahı işlediği ve sonra yasak meyveyi erkeğe de bile isteye yedirerek onun da günah

işlemiş olmasına neden olduğu yazılacaktır.

Bu resmi tarihtir.

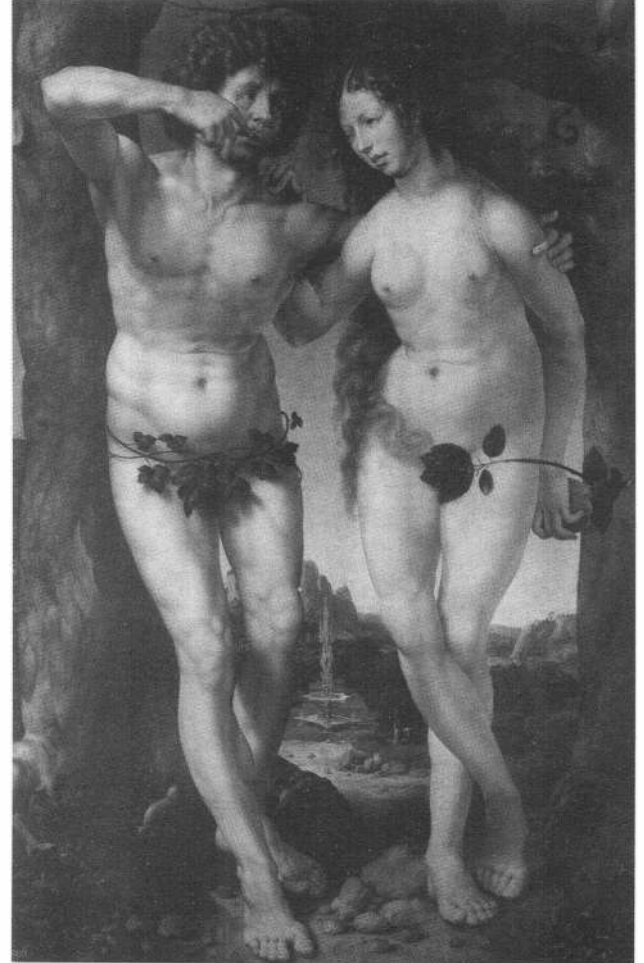
Bir yargılama yok. Doğrudan ceza var. Suç ve ceza... Elmayı (Ayvayı) yemek ve Cennet'ten kovulmak... Gerekçeli karar, Hayat Ağacının meyvelerinden daha fazla yenilmesinin önlenmesi ve insan soyunun sonsuza kadar yaşamalarının engellenmesi... Ölümlülükle cezalandırılan bütün insanlık...

Kimi kaynaklarda bu ağaç Bilgelik Ağacı olarak da anılır. Bu ağacın meyvelerinden yemeden önce Âdem ve Havva, çıplaktılar ama bunun utanılacak bir şey olduğunu bilmezler. Elmayı yiyince gözleri açılır ve çıplaklıklarından utanırlar. Gelsin incir yaprağı... (Tekvin 3,7-24)

Bu saatten sonra Havva, aynı anlama gelmek üzere kadın, erkek egemen toplumun elinden ve dilinden kurtulabilir mi? Ne kadar suç varsa kadına yüklenecektir; vurun abalıya!

İngiliz kökenli ilk Hristiyan ilahiyatçılardan biri olan Tertullian, kilisede kadınlara şöyle fırça çeker; “Hepiniz, Havva'nın ilk günahın rezaletini ve insan soyunun düşüşünün nedeni olma utancını paylaşıyorsunuz. Her birinizin bir Havva olduğuna inanmıyor musunuz?”

Sıkıysa hayır de! Bu utanç onlara yeter nasılsa... İlk günahın kökeni, insan soyunun düşüşünün faili bellidir artık(!)

Tertullian Efendi vaazını, ağzından köpükler saçarak sürdürür; “Tanrı'nın sizin cinsinize verdiği ceza günümüzde bile yaşamakta; bu nedenle suçun da yaşaması gerek. Şeytan'a kapıyı açan, yasak ağacın meyvesini ilk koparan, ilahi yasayı ilk terk eden, Şeytan'ın saldırmak için yeterince güce sahip olmadığı Âdem'i ikna eden sizsiniz. Tanrı'nın görüntüsü olan erkeği ne kadar da kolay mahvettiniz! Ölüm demek olan sizin terk edişiniz yüzünden, Tanrı'nın Oğlu bile ölmek zorunda kaldı.”1

Ölüm denen illetin gerekçesi de kadınlardır(!) Tanrı'nın Oğlu bile bu ilk günah yüzünden ölümlü olmuş ve çarmıha gerilerek ölmüştür/öldürülmüştür.

Bu üçlü teslis'e aykırı değil mi? Baba, Oğul ve Kutsal Ruh bir ve tekdirler. Oğul, çarmıhtan sonra gömülmek üzere konulduğu mağarada canlanıp, Baba'sının yanına çıkmamış mıdır? Günümüzde Armageddon'da yapılacak olan ve sonra kıyametin kopacağı savaşa Başkomutanlık etmek üzere geri dönmeyecek midir?

Tertullian'dan sonra gelip/geçmiş tüm vaizler olan Clairvaux, Aziz Bernhard ve diğerleri aynı masalı anlatacaklar, aynı suçlamayı yineleyeceklerdir. Havva'nın bütün kötülüklerin başlangıcı/başlatıcısı olduğunu, bunun kara bir leke olarak tüm kadınlara geçtiğini...

Erkekler hoşnuttu diyelim, işlerine geliyordu... Peki kadınlar? Öylece sustular ve kabullendiler. İlk feministten itiraz gelene dek... O da din üzerinden değil emek üzerindendir. Kapitalizme ve ölümcül ucuz emek işgücü olduklarından ötürü...

Tekvin'e göre sonra Cennet'ten kovulan Âdem ve Havva, onca gezegen arasından dünya'ya gelirler ve insan soyu oradan çoğalır...

Bu tehlikeli bir masaldır, duralım, yoksa sonu enseste varır!

Louvre Müzesi'nde bir Sümer tableti vardır. Bu tablette Enki'nin diğer dişi Tanrıçaların kendilerine ekmek vermesi için yalvarışları üzerine verdiği yanıt ve çözüm önerisi yazılıdır. Annenin oğuldan istemidir bu. Yatağından kalkmasını, bilgisini Tanrıların yararına kullanarak, onlara hizmet görecektir, iş yapacaklara şekil vermesini istemektedir. Öyle bir yaratılan olacaktır ki, yaratılan aynı anda kendi soyunu da yaratacak ve çoğaltacaktır.

Enki annesinin istemini yerine getirir. Üzerine Tanrıların görüntüsünü koyacak, dipsiz suyla çamuru karıştırarak ve insanı yaratacaktır.

Tevrat'ta Tanrı'nın Âdem'i topraktan yarattığı ve üfleyerek ona can verdiği yazılıdır. Tanrı sonra Âdem'e derin bir uyku verir ve kaburga kemiğinden birini alır, üzerini etle kapatıp kadını yaratır. Âdem kemiğinden ve teninden yaratılan kadını tanır, sever ve ona Havva adını verir.

Tevrat'tan önce Sümer tabletleri var. Tı'den söz eder. Kaburga anlamına gelir. Âdem'in Ana Tanrıça Ninhursag ile Enki'nin çocuğu olduğu söylenir. Yenilmemesi gereken sekiz bitkiyi yediği için hastalanan Enki'nin hasta kaburgasından doğan kadının adı Sümer söylencelerine göre Havva değil, Ninti'dir. Enki kaburgasından bir dişi doğurmuştur. “Tanrıça Ninti'yi doğurdum senin için” demektedir. Ninti Sümerce 'kaburganın hanımı/yaşatan

hanım' anlamına gelmektedir. Kuranda Havva olarak adlandırılan kadın, Tevrat'ın Tekvin bölümünde Nisa olarak anılır. Sümer dilinde ise adı Ninti'dir. Her mit dinselleşir, her din kendinden önce gelenden etkileşir. Ninti eşitlikçidir, erkeğe boyun eğmez ve eşitlik ister.

Bir başka yaratılış mitinde de, Tanrı aslında kadını ve erkeği aynı anda topraktan yaratmıştır. Erkeğe Âdem, kadına ise Lilith adı verilmiştir. Lilith, kendisinin de Âdem gibi topraktan yarıldığını söyleyerek eşitlik isteminde bulunur. Âdem kabul etmez, Âdem'i terk eder. Âdem Tanrı'dan Lilith'i geri getirmesini ister. Lilith, Âdem'e dönmez. Tanrı bunun üzerine yalnızlığını gidermesi, Âdem'e boyun eğmesi için kaburga kemiğinden Havva'yı yaratır. Adları ister Ninti, Havva, Pandora, Afrodite, Kibebe, Kibebe, Lat, İsis, Venüs, Rae, Artemis hiç önemli değil, her uygarlık ona kendi uygun gördüğü adı verir, yeniden doğurur.2

İslam'da da kadın aklen ve dinen “dûn”3 yaratıklar olarak gösterilir. Kadın aynı anda, uğursuzdur da. Uğursuzluk üç şeyde vardır; evde, atta ve kadında. Namazı kat'eden4 şeyler arasında köpek, eşek, domuz ve kadın gösterilir. Erkekler için zararlı bir fitnedir. Bakara süresinde iki kadının tanıklığı bir erkeğin tanıklığına bedel olduğu söylenir. Nisa Süresine göre mirastan alacakları pay bir erkeğin alacağının yarısıdır. Ebu Hüreyre'nin anlatımına göre kadınları ege kemiğine benzer. Öyle ki doğrultmak istersen kırarsın. Yapılacak tek şey onu olduğu gibi bırakmak ve ondan yararlanmaktır.

Gazali, Kimya-yı Saadet'te kadınlara danışılabilirliğini ancak söylediklerinin tersinin yapılması gerektiğini yazar. Öyle yapmayıp, kadınların sözü ile hareket edilmesi halinde Gazali şunları söyler; “Kadının sözü ile hareket edenler için yeryüzünün altı üstünden daha evlâdır.”5 Gazali Hazreti Ömer'i de tanık gösterir ve onun da “Kadınlara muhalefet edin, onlara muhalefette bereket vardır” dediğini söyler.

Nizam'ül Mülk Siyasetname'sinde Selçuklu Sultanına “Sultan'ın emrindeki kişilere iktidar kullanma olanağı tanınmamalıdır” der. Devamlı bu kuralın özellikle de kadınlara uygulanması gerektiğini belirtir. Gereksinimi de kadınların peçeli oldukları, zekâdan yoksunluklarını gösterir. İbn Haldun da Mukaddime'de aynı görüşte olduğunu açıklar. İbn'un Nefis, E'r Risaletü'l Kamiliyye Fi's Sirreti'n Nebeviyye'de boşanmayı da ancak akıl sahibi gördüğü erkeklere tanır. Kadınlara böyle bir hak verilemeyeceğini belirtir.

Buna benzer binlerce örnek göstermek olasıdır.

Bir yaratış varsa bir de evrim vardır...

Beagle gemisinin kaptanının çok önemli bir konuğu vardır; Charles Darwin. Beş yıldır denizde, bir adadan diğerine “Türlerin Kökeni”nin izini sürüyordur. 1838'de geliştirmeye başladığı evrim kuramını 1859'da, biraz da zorunluluktan yayımlayacaktır. Evrim, yaratılışın karşısındadır...

İnsan soyu en ilkel biçimiyle bir buçuk milyar yaşındadır. Bu yaştaki canlı soyu inişli çıkışlı ve birbiri içine geçmiş çapraşık ilişkilerle gelişerek/dönüşerek evrilmiştir. Tek hücreli bir yapıya sahipken, çok hücreli

bir yapıya doğru gelişmiş, yarı insansılarla birlikte bu süreç beş milyon yıla sığmıştır. İnsanın bugünkü görünümü alması son yirmi bin yıl içindedir.

“Son Buzul Çağı'nın sonuna, yani MÖ 11.000 yılına kadar bütün kıtalardaki bütün halklar hâlâ avcılık ve yiyecek toplayıcılığıyla geçiniyordu.(...) Avusturya ve Amerika yerlileri avcı/yiyecek toplayıcı olarak kalırken, Avusturya halklarının büyük bölümü, Amerika'da ve Sahra'nın güneyinde yaşayan halkların epeycesini tarım, hayvancılık, metal işleme teknolojisi, karmaşık siyasal örgütlenme evreleri geçirmişti.(...) Fosillerden anlaşıldığına göre, bize kadar ulaşan evrim çizgisinde yer alan maymun ailesi yaklaşık dört milyon yıl önce hayli dik durur bir hale gelmiş, daha sonra aşağı yukarı iki buçuk milyon yıl önce gövde ve göreceli olarak beyin büyüklüğünde artış olmuştur. Bu ön insanları Australopithecus africanus, Homo Habilis, Homo erectus olarak biliyoruz ve bunlar bu sırayla evrimleşip bir sonraki türü meydana getirmişlerdir.(...) Yaklaşık yarım milyon yıl öncesine ait insan fosilleri daha büyük, daha yuvarlak ve daha az köşeli olan kafatası yapılarıyla Homo Erectus iskeletlerinden ayrılıyordu. Yarım milyon yıl öncesine ait Afrika ve Avrupa'da bulunmuş kafatasları bugünkü bizlerin kafataslarına yeterince benzediği için onlar bizim gibi Homo sapiens olarak sınıflandırılmışlardı.”6 Bütün bu değişim MÖ 11.000 ile MS 1500 tarihleri içerisinde farklı anakaralarda olmuştur.

Tekvin'in yazdığı gibi, Rabb Allah Âdem'in üzerine derin uyku getirmemiş, o uyuduktan sonra kaburga kemiklerinden birini almamış ve Rab Allah Âdem'den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yapmamıştı... İngiliz kökenli ilk Hristiyan ilahiyatçı Tertullian'ın İngiliz Kilisesindeki vaazında söyledikleri gibi, Havva'nın ilk günahın rezaletini ve insan soyunun düşüşünün nedeni olma utancını paylaştığı için azarladığı kadınların bu işte günahları yoktur, boşa fırça yemişler ve erkek egemen toplumun erkekleri tarafından ezilmişler, ikinci sınıf varlık olarak boşuna sömürülmüşlerdir.

Üstelik erilliğin dışında dişil oluşunda da Âdem aklanıyordu ve onay vermek ya da reddetmek gibi bir lüksünün olmadığı anlaşıyor.

Charles Darwin, insan soyunu ensestten kurtarıyordu.

Roma yasalarına göre feodal ve ilkel kapitalist dönemde kadınların adı yoktur, onlara hep kuluçka makinesi olmaları uygun görülmüştür. Kapitalizm ise buna çocukları da ekleyerek ucuz işgücü piyasasını

belirler.

Darwin'de “kadın” ya da “erkek” yoktur, o ayrım yapmaksızın anlatır türleri ve birbirleri ile olan ilişkilerini...

Kapitalizmin dinselliği yedeğini alarak gelişmesi, aynı anda eşitsizliğin de gelişmesidir. Kadınlara uyguladığı ve yeni bir dünya düzeni olarak ortaya koyduğu sistemle, din aracılığıyla da kadını hep ikincilleştirir, öznelliğini ve tekliğini ya da cinsel bütünselliğini yok sayar.

Sistem mi?

Eşitsizlik üzerinedir ve eşitsizlik kapitalist ahlak adına sistemdir, kurumsallaşmıştır. Liberalizmin eşitlik kavramını getirir ve eşitlik denildiği an, kadın eşitliğini görmezden gelerek, onu da erkek yaşamı içerisinde kabul eder. Erkek egemen yaşam biçimini kadınlar için de savunur. Kadınlara, erkeklerin dünyası ile bütünleşmelerini ve kendi öznel dünyalarından vazgeçerek, erkek egemen dünya içerisinde yer almalarını öngörür.

“Kutsal kitabı okumuş olsaydın bir şey dikkatini çekerek. Tanrı önce Âdem'i yarattı, sonra da Cenneti. Daha sonra Âdem'i Cennete koydu. Âdem cennette olmasına şaşmıştı, bu ona doğal gelmemişti, değil mi? Havva'nın durumu başkaydı. O Âdem'den sonra yaratıldı Cennette yaratıldı; Cennetin yerlisi. Sonra ikisi de Cennetten kovulduklarında, bu Âdem ve Havva için aynı şey değildi; Âdem ilk çıkış noktasına geri dönüyordu. Havva ise, tersine, doğduğu ülkeden sürülmüştü. Eğer bunu unutursanız, kadınlardan yana hiçbir şey anlamazsınız. Kadınlar cennetin sürgünleridir. Tümü.”7

Kadın mı?

En güzel ağacın, uç veren en yeni sürgünü...

1. Tertullian Kadınların Kisvesi, Kitap 1, Bölüm 1'den.
2. Halit Payza, Bir Tutam Saç Bir Altın Yüzük, Tekin Yayınevi, 2012, İstanbul, s. 119-122
3. Alçak, aşağı, aşağılık, eksik.
4. Kesmek, bölmek, bozmak.
5. Gazzali, Kimya-yı Saadet, Bedir Yayınevi, 1979, İstanbul, s. 178-179
6. Jared Diamond, Tüfek, Mikrop ve Çelik, Tubitak, Popüler Bilim Kitapları, 4. Basım, Kasım-2002, Ankara.
7. Michel Tournier, Meteorlar, Ayrıntı Yayınları, 2001, İstanbul.

İSLAM'DA KADIN

Hüsen Portakal

Geleneksel olarak kadınlar hep bu cilbaba uydular. Modernleşme ile birlikte, kısmen özgür olan İslam ülkelerinde kimi din adamları çıkıyor, Kuran' da kadınların yüzünü kapatması diye bir şey olmadığını söylüyor. Peki bu din adamları şimdiye kadar nerdeydi? Şimdi Arabistan, Sudan gibi ülkelerde niçin kadınlar kapkara çarşaflara bürünüyorlar, yüzlerini bile tümüyle kapatıyorlar?

İslam dini genelde erkeklere seslenir; ama bize kalırsa, bu din aynı zamanda kadınları disiplin altına almak, onları erkeğe daha iyi hizmet ettirmek için inmiştir.

İlk göze çarpan iki şey vardır: Birincisi, Kuran'da: “...söz dinlemeyen kadınları dövün” ayeti ile yine Kuran'da yer alan “sokağa çıkarken örtünün” ayeti.

Kadın erkek ilişkisi, elbette çok yönlü bir ilişkidir. Bu iki cins birlikte var olmuştur, birlikte, bir arada yaşar.

Bununla birlikte kadının aleyhine olan bir durum, tarihin ilk dönemlerinde başlamış, günümüzde de sürüp gitmektedir.

Kadın erkeğe göre bedence daha güçsüzdür. İlk çağlarda bedensel güç isteyen “ava gitmek” erkeklerin işiydi.

Sonra savaşlar, insan yaşamında önemli bir yer tutuyor. Askerlik ve savaş, yine erkeklerin işi oluyor.

Ayrıca kadınların gebelik dönemleri, dünyaya çocuk getirdikten sonra bu çocuğu emzirmenin kadının görevi olması, onu eve bağlıyor.

Tüm bunlara karşın, modern çağda kadınları lehine gelişen durumlar var.

Tüm ortaçağda, Hristiyanların rahibe okullarını saymazsak, okullara yalnız erkekler gidiyordu. Oysa çağımızda artık nerdeyse erkekler kadar kızlar da okula gidiyor.

Yine ortaçağda kadınlar evlerinin dışında bir işte çalışmazken, modern çağda kadınlar nerdeyse her işte çalışıyorlar, kamuda görev alıyorlar.

Kızlar da erkekler gibi okula gidiyor, aynı okullarda, aynı sınıflarda okuyorlar; birbirleriyle arkadaşlık ediyorlar. Bu yaşam biçimi, kız-erkek arasındaki uçurumu azaltıyor.

Sonra günümüzde erkekler, artık eski kabadayılar gibi “erkeklik taslamak” gereğini duymuyorlar.

Kadın hakları yasalarla güvence altına alınıyor.

Yine teknolojinin gelişmesiyle, ev aletlerinin evlere girmesi, kadının evdeki işini çok hafifletmiştir.

Sözün kısası zaman değişiyor; zaman daha çok kadınlardan yana değişiyor.

Günümüzde erkeklerin çoğu artık kendi eşlerine “kötü bir hizmetçi” gözüyle değil, eş-arkadaş gözüyle bakıyor.

Bütün bunların yanında “tavşana kaç, taziye tut” politikası da yürütülüyor.

Bir yandan kadın hakları derken, öte yandan dinin kadınlara getirdiği örtünme zorunluluğuna karşı çıkılmıyor ve özgürleşmeyi önlemek için durmadan din okulları açılıyor; okullarda din derslerinin sayısı ve saati artırılıyor.

“Söz dinlemeyen kadınları dövün” diyen Kuran, kutsal kitap diye okutuluyor. Oysa bize kalırsa bu bir kutsallık sorunu değildir.

Sorun, özgürlükle kölelik arasında bir seçim

yapmaktır; özgürlükten yana olanlar, çağdaş bilimi, çağdaş hukuku, çağdaş hümanist kültürü izler.

Kölelikten yana olanlar, “Kadınlarınız sizin için bir tarladır” diyen dini seçer.

Çünkü din, bir inanç olduğu kadar, bir ideolojidir. Din, dün sultanlara, padişahlara, kabilelere, ataerkil ailelere hizmet etmiştir. Bugün demokrat olması, insan haklarına saygı göstermesi gereken insanlara din nasıl hizmet eder?

Sonra açıklanmayan bir şey daha var : Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık aynı Tanrı'nın dinleri. Bu dinler değişik zamanlarda, değişik peygamberlerce yayılıyor. İyi de, bu dinler arasında bir uyum olması gerekmez miydi?

Yahudilikle Müslümanlık arasında bir benzerlik var. Örneğin her iki dinde de erkekler harem kuruyorlar, istedikleri kadar cariye sahibi oluyorlar. Hristiyanlığa gelince, ne harem kurmak var, ne cariye sahibi olmak. Üstelik İsa hiç evlenmiyor bile.

Önce Hristiyanlıktan küçük bir örnek verdikten sonra, İslam'da kadına geçelim.

“Şimdi gelelim bana yazdığınız sorulara : Erkeğin kadınıla ilişki kurmaması iyidir. Ama zinadan sakınmak için her erkeğin kendi eşi, her kadının kendi kocası olsun. Erkek kadına erkeklik görevini yapmalı, kadın da erkeğe kadınlık görevini yapmalı. Kadın kendi bedenine egemen değildir, erkek o bedene egemendir. Tıpkı bunun gibi, erkek de kendi bedenine egemen değildir, kadın o bedene egemendir. Birbirinize gerekeni vermezlik etmeyin. Kendinizi duaya adanmak için anlaşılmaya varıp bir süre ara verirsiniz, o başka. Ama sonra yeniden bir araya gelin ki, tutkunuzu denetleyememeniz yüzünden şeytan sizi denemesin”

(Tevrat, Korintoslulara Mektup 6,7).

Ne diyor İncil : “Erkeğin kadınıla ilişki kurmaması iyidir.”

Şimdi bir de Kuran'dan örnek verelim: “Ey peygamber, biz özellikle sana şunları helal kıldık : Mehirleri vermiş olduğun eşlerini, Tanrı'nın sana ganimet olarak verdiklerinden sahibi bulunduğu cariye, amcanın kızlarından, halalarının kızlarından, dayının kızlarından, teyzelerinin kızlarından seninle birlikte göç etmiş olanları; bir de inanan bir kadın eğer kendisini peygambere bağışlar da, peygamber de onunla evlenmek isterse, onu sadece sana, diğer müminlere değil. Onlara eşleri ve cariyeleri konusunda neleri farz kıldığımızı biliyoruz. Bunlar sana bir darlık olmaması içindir” (33-50).

Bu ayetten anlaşılacağı gibi, Muhammed'in din kurma nedenlerinden birisi, kadınlara olan sınırsız düşkünlüğü olsa gerek.

Yalnız aynı Tanrı, bir peygamberine neler söyletiyor, insanlara nasıl yol gösteriyor, başka bir

peygamberine neler söylüyor, nasıl yol gösteriyor. Aralarında hiçbir bağlantı yok.

Hıristiyanlıkta tek eşlilik var, cariyelik yok; Müslümanlıkta çok eşlilik var, harem kurmak var, cariyelik var.

Muhammed 25 yaşındayken, kendisinden 15 yaş büyük olan Hatice ile evleniyor. Peygamber oluncaya kadar bu kadınla yetiniyor. Peygamber olduktan sonra, hem paralanıyor, hem birçok kadınla evlenmesini sağlayan ayeti Kuran'a koyuyor, böylece kendine harem kuruyor.

Oysa İsa hiç evlenmiyor.

Muhammed, Yahudi peygamberleri gibi çok kadınla ve cariyeye yaşıyor.

Demek ki Tanrı'nın bir yaptığı, diğerine uymuyor ya da dinler, peygamberlerin kişisel karakterine göre değişiyor.

- Eşitlik Dini

Kuran, özel yaşamla ilgili düzenlemeler de getiriyor. Örneğin miras konusunda bakalım Kuran' da neler var.

“ Tanrı sizlere, miras bölüşmesinde çocuklarınızı konusunda, erkeğe iki dişi payı verilmesini buyuruyor. Eğer hepsi kız olup da ikiden çok iseler, bunlara bırakılan malın üçte ikisi; eğer tek bir kız ise o zaman yarısı verilir“ (4-11).

Görüldüğü gibi, Muhammed'in Tanrı'sı, kız-erkek çocuklar arasında tam bir ayrımcılık yapıyor.

Oysa günümüz sivil hukukuna göre, mirasta eşitlik geçerli. Ama dinci olduklarını ileri süren politikacılar bir yandan dine bağlı olduklarını açıklarken, öte yandan dinle bağdaşmayan yasaları uyguluyorlar.

Başka bir örnek :

“Erkekler, kadınlar üzerinde hakim dururlar, çünkü bir kere Tanrı birini diğerinden üstün yaratmış ve bir de erkekler mallarından harcarlar. Bunun için iyi kadınlar baş eğerler. Tanrı'nın korumasını buyurduğu şeyleri, kocalarının yokluğunda da korurlar. Serkeşlik etmelerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince, önce kendilerine öğüt verin, sonra yataklarında yalnız bırakın, yine dinlemezlerse, dövün! Boyun eğdikleri halde onları incitmek için bahane aramayın“ (4-34).

Bir başka alıntı da İslamcı bir yazar kadından :

“ Erkekle kadın birbirine nasıl eşit olur? Ruh tıbbında tetkikle ilerledikçe ruhiyet ve zihniyetler arasındaki farkı daha vazih (açık) göreceğiz. Kadın heyecanı ile yaşar, erkek muhakeme ile temayüz eder”.

Başka bir alıntı :

“ Kadının kocasına boyun eğmesinin sevabını bildiren hadislerden kimileri :

1- Kadın namazını kılar, orucunu tutar, kendisini yasaklardan korur ve kocasına boyun eğerse ona : ' İsteddiğin kapıdan cennete gir ' denir.

2 Hangi kadın ki : Kocasını kendisinden razı olduğu halde ölürse, cennete gider.

3 Bir gün peygamberimize bir kadın geldi ve dedi ki : ' Ya Tanrı elçisi! Ben kadınlar adına size bir şey sormaya geldim : Erkekler üzerine Tanrı cihadı farz kıldı, erkek savaşa gider, ölürse şehit, kalırsa gazi olur, böylece büyük sevap kazanır. Biz kadınlarsa bundan yoksunuz.'

Peygamber ona şu yanıtı verdi :

' Kadınlara söyle! Onların kocalarına boyun eğmesi ve haklarını koruması, Tanrı yolunda mücahede ile eşittir '“.

Sözün kısası, İslam dini için kadın erkeğin kötü bir hizmetçisidir. Kadın kocasına boyun eğerek, her hizmetini yerine getirirse, ona cennetin kapısı açılır.

- Kadınların Örtünmesi

Kadınların örtünmesi ile ilgili din tarihinde neler var, önce oraya bir bakalım : “ Cahillik döneminde, İslam'ın ilk yıllarında kadınlar açık gezerdi. Ömer öteden beri örtünmeden yanaydı. Bir gün : ' Ey Tanrı elçisi, temiz eşlerinizin yanına her gün hırslı hırsız birçok adam girip çıkıyor. Onlara örtünmelerini buyursanız olmaz mı? ' dedi.

O vakitler evlerde henüz hela olmadığından, hacet için bahçeye çıkılırdı. Bir gece efendimizin kadınlarından Sude dışarıya çıkmıştı. Ömer onu gördü. İri yapılı bir kadındı.

' Sude seni tanıdım ' dedi. Sude bunu peygambere anlattı. Peygamber de : 'Senin açık dışarı çıktığını eleştiriyor' dedi.

Zeynep'in düğününde, yemeğe çağrılanlar, nöbetleşe gelip yemek yer giderlerdi. Bu çağrılanlardan üçü fazlaca oturdu. Tanrı elçisi gitmeleri konusunda uyarmak için Enes bin Malik ile birlikte dışarı çıktı. Ayşe' nin kapısına kadar gitti. Bu gidip gelmeyi üç kez yineledi. Sonunda yine gitmediklerini görünce, örtünme buyruğunu verdi. Zeynep bunun üzerine kapısının üzerine bir perde astı. Az sonra da örtünme ayeti indi.

Yakın akrabalar : 'Biz de ötekiler gibi perde arkasından mı konuşacağız? ' dediler. Onlara izin verildi .

Demek ki örtünmeyi önce Ömer istiyor. Peygamber bunu onaylıyor, sonra da kadınların örtünmesi ile ilgili ayet geliyor :

“ Mümin kadınlara da söyle, gözlerini sakınsınlar, ırzlarını korusunlar; görünmesi zorunlu olanların dışında zinetlerini açmasınlar ve baş örtülerini yakalarının üzerine vursunlar“ (24-31).

“ Ey peygamber, hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, dış elbiselerinden (ciltbablarından) üzerlerini sıkıca örtünler! Bu, onların tanınmalarına, tanınıp da eziyet edilmemelerine en elverişli olandır“ (33-59).

“ Nikâh umudu kalmayan oturmuş kadınların, bir zinet ile gösterişe çıkmamaları koşuluyla çarşaflarını bırakmalarında kendilerine bir günahı yoktur; ancak iffet adabınca sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır” (24-61).

Burada karışık bir durum var. Önce kadınlardan baş örtülerini yakalarına kadar bağlamaları isteniyor. Yüzü kapatmak yok. Oysa ciltbab, tepeden tırnağa kadar örtünmektir.

Geleneksel olarak kadınlar hep bu ciltbaba uydular. Modernleşme ile birlikte, kısmen özgür olan İslam ülkelerinde kimi din adamları çıkıyor, Kuran' da kadınların yüzünü kapatması diye bir şey olmadığını söylüyor. Peki bu din adamları şimdiye kadar nerdeydi? Şimdi Arabistan, Sudan gibi ülkelerde niçin kadınlar kapkara çarşafı bürünüyorlar, yüzlerini bile tümüyle kapatıyorlar?

Çünkü Kuran, açık ve tam olarak örtünmeyi

bildirmiyor. İki yana da açık kapı bırakıyor. Geriye bir şey kalıyor: Hadis ya da sünnet. Bu ayetler Kuran'a konulduktan sonra İslam kadınları yüzlerini örtüyor muydu, örtmüyor muydu?

Elbette örtüyordu.

Peki, eğer kadınlar örtünecekse, Tanrı bunu ilk başta niçin bildirmiyor? Örneğin Tevrat'ta mümin kadınlar değil, kendini satan kadınlar örtünüyor :

“ Ve çok zaman sonra Şua'nın kızı, Yahuda'nın eşi öldü ve Yahuda teselli buldu, kendisi dostu Abdullamlı Hira ile Timnat'a, sürüsünü kırkanların yanına çıktı. İşte kaynatan sürüsünü kırmak için Timnat' a çıkıyor, diye Tamara bildirildi. Ve üzerindeki dulluk giysisini çıkardı, peçesiyle örtündü, Timnat yolu üzerinde olan Enaim kapısında sarınıp oturdu; çünkü Şelan'ın büyüdüğünde kendinse koca olarak verilmediğini gördü. Yahuda onu görünce, onu kötü kadın sandı; çünkü yüzünü kapamıştı. Yolda onun yanına inip dedi : Rica ederim, gel senin yanına gireyim; çünkü onun kendi gelini olduğunu bilmedi. Ve dedi . Yanıma girmek için bana ne verirsin? Ve dedi : Sürüden bir oğlak gönderirim” .

Görüldüğü gibi, Orta Doğu'da daha önceleri kendini satan kadınlar, yaptıkları işin utanılacak bir şey olduğunu bildiklerinden ve tanınmamak için yüzlerini örtüyorlar.

Zaten kadınların dövülmesini ve örtülmesini isteyen tek din İslam.

İslam'da evlenmeye ve boşanmaya gelince, Müslüman bir erkek, Müslüman olmayan bir kadınla, Müslüman olan bir kadın da, Müslüman olmayan bir erkekle evlenemez.

Evlenmek için yaş sınırı yoktur. Örneğin Muhammed 54 yaşındayken, 9 yaşındaki Ayşe ile evlenmişti.

İslam'da evlilik dört kadınla sınırlıdır, ama bu kural Muhammed için geçerli değildi.

Hareminde en az 10 kadın vardı.

Evlenmek için kız, babasından istenir ve bir başlık parası verilir. Boşanmaya gelince, erkek istediği zaman kadını boşar, yenisini alabilir. Bu dört kadınla evlenmek, aynı zamanda dört kadınla evli olmakla sınırlı değildir. Çünkü bir erkek bir yandan evlenir, öte yandan boşanabilir ve istediği kadar kadınla evlenebilir.

Oysa Katolik inancında boşanma yasak olduğu gibi, zina gibi nedenle boşanmış olanların bir daha evlenmesi zina sayıldığından, ikinci kez evlenmek yasaktır.

- İslam Büyükleri ve Kadın

Muhittin Arabi' den alıntı :

“ Çünkü kadının yaratılışında aşağılık duygusu vardır. Bu hale göre de onun bu alçak gönüllüğü sabittir. Çünkü o hükümdar ve duyguda erkeğin altındadır” .

“ Tanrı'nın ' Erkekler için kadınlar üzerine bir derece vardır ' anlamındaki ayetiyle kadın erkekten daha aşağı bir derecede bulunduğu gibi Hakk'ın sureti üzerine yaratılmış olan erkek de suret üzerine halk edilmiş olmasından dolayı kendisini sureti üzerine yaratan Hakk'ın derecesinden aşağıdadır” .

Gazali ise kadın konusunda çok fikir irşad ediyor :

“ Kız çocuğunu anasından, kız kardeşinden,

teyzesinden ve halasından başka yabancılarla görüştürmek doğru değildir “ .

“ Ey oğul! Katiyetle ailene sırrını açma. Kadınlardan vefa umma! Her ne kadar zahit olsa da, küçük bir şeyden dolayı senin sırrını açıklar! Sonra yüzüne nasıl bakarım demez. Kadınlardan sırrını sakla ve ' bana dosttur ' deme. Yanında çok konuşma. Usulüyle evden dışarı çık git. Darıldığın zaman sövüp seni boşarım diyerek yemin etme. Ona kahpe deme, ağzına, gözüne sövme. Sonra kâfir olursun, sözlerinden boşanma çıkar.

Dünya işleri yönünden aileden ödünç para alıp harcama, çünkü bir gün gelir, başına kakar. Evden dışarı ailene izin verme. Hiç kimse ile onu kardeş ettirme. Aileni komşu evine çok gönderme. Nikâhsız kadını yanında tutma. Yabancı kadını evine koyma. Aileni bunlarla görüştürme, sonra aileni azdırırlar, ahlakını bozabilirler “ .

Gazali büyük İslam filozofu, onu tek İslam filozofu sayanlar bile var. Haksız da değiller; çünkü böyle dinin, böyle filozofu olur.

*

Ortaçağ'da kadınlar nasıl yaşıyordu? Günümüzde birçok ülkeye bakınca, bir şeylerin değişmediğini, dün nasıl yaşıyorlarsa, bu günde öyle yaşadıklarını görebiliriz. Arada bir ayrım var : Dün kuyudan su çekilirdi; çamaşır elde yıkanır, buzdolabı bilinmezdi. Oysa günümüzde teknoloji kadınlarla büyük kolaylık sağladı. İkincisi, kadınlar artık eskisi gibi çok çocuk yapmıyorlar; kuluçka makinesi gibi çalışmıyorlar.

Ortaçağ'da bir uygulamayı yine de buraya aktarmak istiyoruz :

“ 1014' te, halife Hâkim, kim olursa olsun, kadınlara sokağa çıkmayı yasaklamıştı. Hâkim, kadın hamamlarını kapattı ve ayakkabıcıların kadın pabucu yapmalarını yasaklayan buyruklar çıkarttı. Birçok ayakkabıcı bu yüzden birçok iş yerlerini kapatmak zorunda kaldı” .

*

Yazımızı, Kurtuluş Savaşı Destanı' ndan bir alıntı ile bitirmek istiyoruz.

Ve Kadınlar...

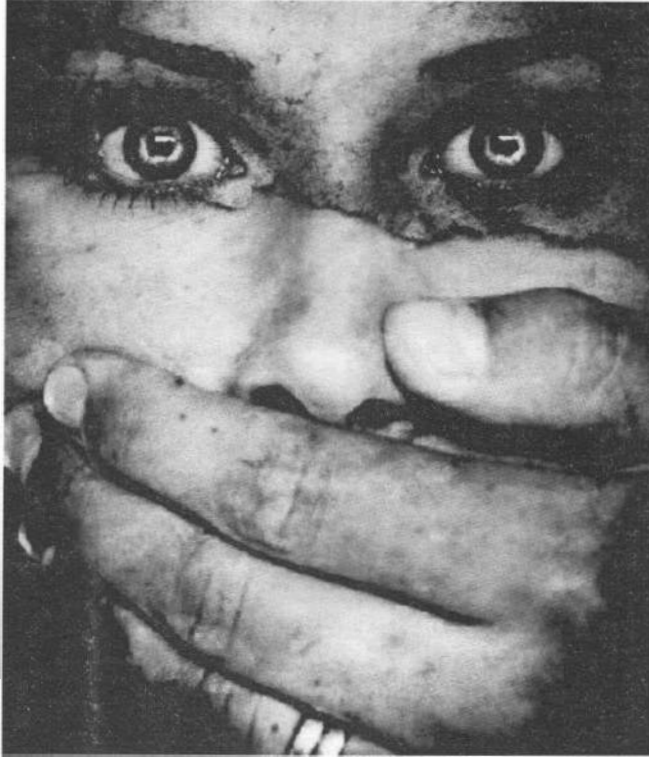
Ve kadınlar
bizim kadınlarımız :
korkunç ve mübarek elleri

küçük çeneleri, kocaman gözleriyle
anamız, avradımız, yârimiz,
ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen
ve soframızdaki yeri

öküzümüzden sonra gelen,
ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız,
ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki,
ve kara sapana koşulan
ve ağıllarda
ışıltsında yere saplı bıçakların
oynak ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan
kadınlar
bizim kadınlarımız.

İSLAMİYET VE KADIN

Volkan Aydemir

İslam'ın ileri gelenlerin özel hayatı yaşamı hala günümüz İslam ülkelerinde örnek alınıp, uygulanmaya çalışılıyor. Örneğin İslam ülkelerindeki küçük kızların, evlendirilmesi, kızların eğitim sorunu, kızların başörtü sorunu, kızın erkekle tokalaşmasının yasak olması, dinin etkisinde ortaya çıkmaktadır.

Tarihin her çağında, yönetenler, yönetilenlere karşı saltanatını devam ettirebilmek için, her türlü yolu denemiş ve bu her türlü yolun kullanılmasını da mubah saymıştır. Tarih tekrarı hep bu mücadelelerle devam etmektedir. Yönetenler, yönettiği kişilere, koltuklarını kaptırmamak için uğraş veriyor. Kadın erkek ilişkisi de, yöneten yönetilen ilişkisinde olduğu gibi bir bakıma, erkeğin kadına koltuğu kaptırmama mücadelesidir. Bunu da, çeşitli yöntemleri, çıkarı uğruna kullanarak, yapmaya çalışıyor erkek.

İlk çıkış sebebi olarak din, doğa olaylarından korkan insanın korkularından kurtulmak için geliştirilmişti. Sonradan kendisini, çevresine, çıkarı için peygamber olarak tanıtan kişilerin, dinin halkın üzerinde ki etkisini görmesiyle beraber, yönetim şekli olarak kullanılmaya başlamıştır. Ve bu haliyle daimi din, yönetenlerin ekmeğine yağ sürmeye yarayan en büyük etken olmuştur. Din halkı kontrol altında tutmak için kullanılmaya başlanmasının ardından, inançtan çıkıp, siyasal hale gelmeyle, yeni bir yataktan yol almaya başlamıştır.

Yönetenler, hem siyasi, hem de özel hayatı kontrol altına alabilmek için, dinin ne büyük nimet olduğunu keşfettiler.

Yönetici takımı, yapmak istediği şeyleri din aracılığıyla meşru hale getirmeye çalışıyor. Kendi düşüncelerini dinin içine sokarak, din aracılığıyla yayıp halka benimsetmek istiyorlar. Toplumlar da din aracılığıyla, kutsal kitaplarından seçim önüne getirilen yaşamı, kendi kültürü gibi benimsemeye başlıyordu.

Kadın sorunu da, dinsel kültürden yaşamımıza giren sorunlardan biridir. Din aracılığıyla bu sorun 1000 2000 yılları sonrasına bile taşınabiliyor. Dünya geneline baktığımızda, kadına yönelik, eşitsizlik ve baskı, İslam ülkelerin de gözle görülecek kadar, hat safhada. Batı toplumları evreni, yaşamı açıklarken tanrıyı işin içine karıştırmamaya çalışıyor. İslam ülkelerinde ise; bunun tam tersi tanrı her şeyin odağına oturmuş, hatta insanların yatak odalarına bile girmiştir. Batı toplumları din sorununu 1500'li yıllarda reform hareketleriyle aşmaya çalışmış. İslam ülkelerinde ise din üstünde tartışmak hala tabu.

Günümüzde din açısından en çok baskı gören İslam ülkeleri olduğundan İslam ülkeleri üzerinde duracağız. İncil de kadınla ilgili bazı olumsuz bölümler bulunmasına rağmen, Hristiyan ülkeler İslami ülkeler gibi yaşamının içine sokmuyor, kutsal kitapta yazılanları.

İslam ülkelerinde, kadına yönelik baskıların kökeninde ise; Kuran'daki kadınla ilgili yazılan ayetler olduğunu söyleyebiliriz. Kuran sayesinde 600 yıllardaki kadınla ilgili, sorunlar, yaşam tarzı, kadına baskı günümüze aktarılabilmektedir. Kuranın, kadınlarla ilgili yazılan ayetlerine baktığımızda, kadın erkek eşitsizliği rahatlıkla fark ediliyor. İslam açısından kadın, evlilikte bir erkeğe dört kadın düşmesi, bir erkeğin şahitliğinin, iki kadının şahitliğine eşit olması, mirasta: erkeğin kadına göre iki katı fazla olması. Saçının telini gösteren kadınların cehennemde yanması. Erkeklerle beraber olan kadına recim cezası uygulanması. Erkeğe, karısını dövme hakkı verilmesi. Erkeğe, kadının kapatma yetkisi verilmesi. Kocanın boşama hakkı olması, kadına ise bu hak verilmemesi. Kadına mehir verilerek alınması, cariyeliği köleliği onaylaması ve babanın kızını küçük yaşlarda istediği kişiye vermesi.

Kuran'ın hitap şekline bakıldığında ise; erkeklere hitap ettiği kolayca anlaşılır. Erkeklere nasihat ediyor gibi, erkeklere bir şeyler anlatıyor. Kadının neler yapması gerektiğini bile erkeğe anlatıyor. Uygulamayı erkekten yapmasını istiyor. Kadın yanlış yapsa bile yaptığı hatadan kendisi sorumlu olamıyor. Onun sorumluluğu erkeğe veriliyor ve cezasını da erkek veriyor.

Muhammed'in özel hayatında uyguladığı davranışlar günümüzde İslam ülkelerinde örnek alınıyor. Örneğin Muhammed'in ve o zaman ki İslam'ın ileri gelenlerin, birden çok kişiyle evlilik yapması, bu kadınların çoğunun da yaşının küçük olması günümüzdeki aktarılan en büyük kadın sorunlarından biridir. Bunun yanında babanın kızlarını evlendirirken onlara sormadan istediği kişiye vermesi de sorunun diğer ayağını teşkil eder. Dindarlar Muhammed'in Kuran'ının uygulayıcısı olduğunu. Ve Muhammed'in yaşamını da örnek alınmasını gerektirdiğini söyler dururlar, fakat işin tuhaf tarafı peygamber kendi kutsal kitabına göre hareket etmiyor. Mesela kuranda dört evlilik yapabilirsiniz diyor, ama İslam'ın ileri gelenlerin evliliklerine baktığımızda dört ten fazla evlilik yaptıklarını görüyoruz.

Muhammed 13 evlilik yapmış ve iki de cariyeye ilişkisi var.

Ayşe'yle evlendiğinde Ayşe 9 yaşındaydı.

Halife Ebubekir 4 evlilik yapmış.

Halife Osman 6 evlilik yapmış

Halife Ömer 8 evlilik yapmış.

Halife Ali 9 evlilik yapmış.

Ali oğlu Hasan 13 evlilik yapmış.

Bunlardan hariç, günlük, nikah kıydırdığı iddia edilir.

Burada İslam büyükleri;"benim dediğimi yapın yaptığımı yapmayın" mesajı veriyor herhalde. İslam düşünürleri Muhammed'in evliliklerine kimsesiz kızlarla evlendi gibi şeyler söylüyor ya da savaş esiri diyorlar, fakat Muhammed'din evliliklerine baktığımız zaman maddi durumu iyi olan çevreden kız aldığını görürüz. Yani muhtaç kızlar yok ortada, savaş esirleri içinden bile güzel kızları seçiyor. Aldığı kızlara baktığımızda 9 yaşında olan var. 17, 18, 19 yaşların da çoğunlukta. İslam'ın önde gelenleri, halkı kurana uygun yaşatmaya çağırıp kendileri kurana uymuyorsa aklımıza şu soru takılıyor? demek ki kurana kendileri inanmıyor. Halkı uyutmak için ve kişisel çıkar için kullanıyor Kuran'ı.

İslam'ın ileri gelenlerin özel hayatı yaşamı hala günümüz İslam ülkelerinde örnek alınıp, uygulanmaya çalışılıyor. Örneğin İslam ülkelerindeki küçük kızların, evlendirilmesi, kızların eğitim sorunu, kızların başörtü sorunu, kızın erkekle tokalaşmasının yasak olması, dinin etkisinde ortaya çıkmaktadır.

Rakamlarla dinin etkisine baktığımızda:

Dünyada, yılda 14 milyon çocuk gelin oluyor.

Türkiye'de, 100 kızdan 32'si 18 yaşından önce evleniyor.

Türkiye üniversiteli kadınlar derneği (TÜKD) ne göre:

18 yaşından küçük kızını evlendirmek için mahkemeye dava açan ailelerin sayısı, bir önceki yıla göre %94 artarken çocuk gelin sayısı 181 bini aştığını açıkladı.

Türkiye'de kadınların %62 'si belli aralıklarla şiddete

maruz kalıyor. Kocas1 tarafından %42 sıklıkla dayan yiyor. Müslüman ülkelerde her 3 kadından 2'si şiddete maruz kalıyor.

Bu verilen rakamlar, dünyada Müslüman ülkeler içinde en ileride olduğunu iddia eden ve 1923 yılında laik cumhuriyeti kabul eden devlete ait. Gerisini siz düşünün.

Ülkemizde özellikle son yıllarda çocuk gelinlerde ki artış, dindar iktidarın başta olması, tesadüf olmasa gerek. 18 yaşından küçük çocukların nikahını imamlarca kiyılması dinin görüşlerini açıkça belli ediyor. Din, bir taraftan kız erkek arasında ki gönüllü ilişkiyi yasaklayıp, buna uymayanlara cehennemle tehdit ediyor. Diğer taraftan babanın küçük kızını zorla bir başkasına vermesini onaylıyor. Demek ki burada dine göre insanın özgür iradesi önemli değil evlenip evlenmemesi önemli kişi için. Mutlu olup olmaması da önemli değil kişilerin, Allah' a inanan kişilerle evlenmesi ve ibadetini yapan müslümanlarla evlenmesi, dine göre önemli olan. Dinin ileri gelenleri kız çocuklarını istediği kalıba sokmanın yöntemini de geliştirmiş. Camilerde, okullarda, kuran kurslarında, din eğitimi altında başını kapatmayı, babasının, kocasının emrinde cennete gideceği, kadının ikinci planda olduğu,

cennetin kadınların değil de anaların ayağının altında olduğu öğretilir. Ve din aracılığıyla kadının hareketleri kontrol edilir. Ve böylece din inançtan çıkıp erkeğin kadının üstündeki kontrol mekanizması haline gelmiş oluyor. Ülkemizde son yıllarda kadın cinayetlerinin artması devletin bu yönde eğitim ve caydırıcı cezalarının olmaması, erkeklerin her halinin iyi hal sayılması, erkeklere cesaret veriyor. İnsanlara temel eğitimde din eğitimi altında, erkeğin kadının sahibi gibi göstermesi, kadının davranışlarından erkeğin sorumlu tutulması, kısacası kadının erkeğin malı olması öğretilmesi, ileride çarpık evliliklere neden olabiliyor. Bunun sonucudur ki; kadın kocasından ayrılamıyor, ayrılrsa da koca hala onu kendi malı gibi görüyor hatta sonradan bile onu öldürme hakkını kendinde görebiliyor.

Özetleyecek olursak, geçmişte ve günümüzde dindar erkek kadına çok kısa mesafeli bir alan çizmiştir. Kadının eğitim hakkı, meslek hakkı, evliliği, giyim kuşamı, başka insanlarla ilişkisinin sınırı gibi en temel doğal hakları; dinen, kadının elinden alınmış, başındaki babasının, kocasının emrine verilmiştir. Erkekler, kadınları cennete göndermek amacıyla bunları yapıyor.

ÖZGÜRLÜK; DÜŞÜNMEKTİR!

düşünbil

SAYI 35

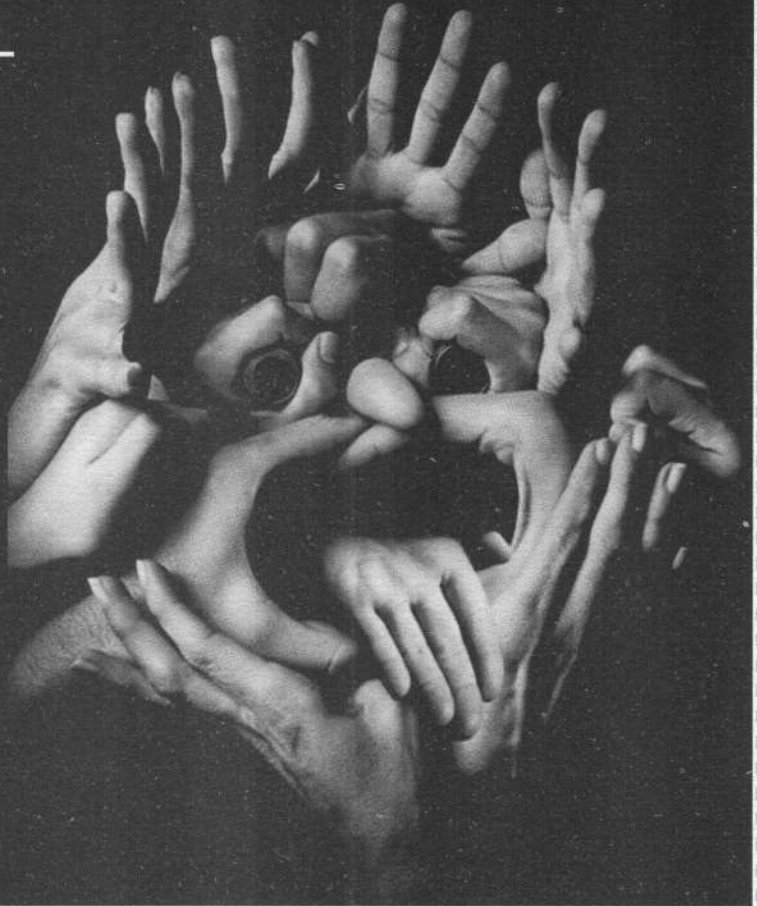
KAPAK KONUSU

Modernizm ve Postmodernizm

Çalışmalarınızı Bekleriz

düşünbil

Son gönderim Tarihi
10 Mayıs 2013

ÖZGÜRLÜK; DÜŞÜNMEKTİR!

düşünbil

SAYI 36

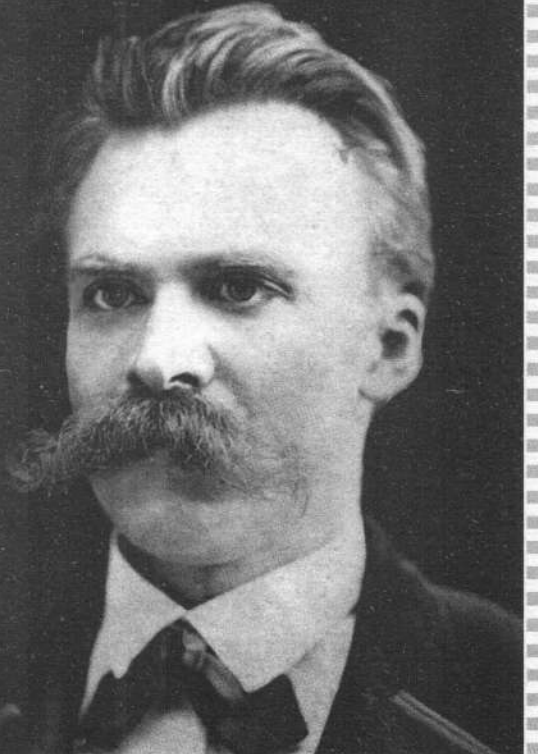
KAPAK KONUSU

Friedrich Nietzsche

Yapıtları, Felsefesi, Yaşamı

Son gönderim tarihi: 30 Haziran 2013

Çalışmalarınızı Bekleriz...

GÜÇLÜ KADIN SALOME VE AŞKI RİLKE

Derleme

“Benim işaretim ve habercim ol
Ve yaşamımı şenliğe dönüştür.”
Rilke'den Lou Salome'a

“Kıyamete kadar olmak, düşünmek yaşamak
Tut beni sınıksız kollarında!
Verecek başka bir mutluluğun yoksa
Acılarını ver bana..”
Lou Salome'den Rilke'ye

"Gözlerimi çıkar, seni görebilirim
Kulaklarımı tıka, seni duyabilirim
Ayaklarım olmadan sana kadar yürüyebilirim
Dudaklarım olmadan bile seni çağırabilirim
Kollarımı kes, seni tutabilirim
Bir el gibi yüreğimle kalbimi çıkar al, beynim çarpar
Eğer beynimi ateşe verirsen
Seni kanımda taşıyım”

Rilke'den Lou'ya

Aşkın binlerce tanımı varsa, aşkı en cesur biçimde sorgulayan ve ona en çarpıcı tanımı getiren isimlerin başında Lou Salomé gelir. Kurt Wolff'un "Almanca konuşulan topraklarda 150 yıldır hiçbir kadın Lou von Salomé kadar güçlü ve dolaysız bir etki yaratmamıştır." dediği (Salomé Yaşamı ve Yapıtları, s.15), cesareti ve dikbaşlılığı ile karşısına kimseyi almaktan korkmayan, Lou.

Freud ve Meysenburg'un yakın dostu, Nietzsche'nin aklını başından alması için birlikte ormanda yapılan üç saatlik yürüyüşün yettiği Lou Salomé. Aşkın bir erkeğe ya da kadına yönelik olmadığını söyler. Ona göre erotik sevgi içinde biz, sandığımız gibi başkasıyla dolu değilizdir. Kendimizle, kendi durumumuzla doluyuzdur. Biz başkasına değil, kendimize sarılıyoruzdur. Lou Salomé, henüz 17 yaşındayken sarılacak birini bulmuştu. Aslında sarıldığı kendisiydi. Başkalarından farklı olmanın acısını yaşamaya başladığında yaşamaya, düşünmeye, yazmaya yazgılı bir yürekti o. Bu tutkusunu besleyecek, ona bilmediği dünyaların kapısını aralayacak birini bulması hiç zor olmaz. Bu, neredeyse hastalıklı denecek kadar solgun ve narin kız, papaz Heinrich Gillot'a tutkuyla bağlanır. Gillot onun için; dinler tarihi, felsefe, metafizik demektir. Gillot onun için; Kant, Leibniz, Rousseau, Voltaire'e uzanan yoldur. 17 yaşındaki bir kız o çağlarda ancak hayranlık duyabilir. Aşk biraz da hayranlık değil midir? Fakat Lou o yaşta, neye hayran olabileceğini bilecek kadar keskin zekalıydı. Onun hayran olduğu Gillot'nun entelektüel yapısı değil, birikimin kendisiydi. Bu bilginin özüne ulaşmak için duyduğu hayranlık aşk olarak tarif edilebilir miydi?..

Sefarad Yahudisi olan atalarının 15-16. yy'da bir sürgünün ardından geldiği Saint Petersburg'ta doğdu. Beş erkek kardeşi ve babası üzerine titriyordu. 16-17 yaşlarında başına buyruk, kafasının dikine giden Lou'nun Gillot'la ilişkisi bir kadın-erkek ilişkisinden çok zihinsel, entelektüel bir birliktelikti. Lou hayatı boyunca tüm ilişkilerini zihinsel birliktelik üzerinden kuracağının sinyallerini daha o yaşlarda vermişti. Gillot'dan Paul Ree'ye, Andreas'a kadar yani otuzlu yaşlarının sonuna kadar Hiçbir sevgilisi ve aşığı ile cinsel bir birliktelik yaşamadı. Taa ki Rainer Maria Rilke'ye, o tutkulu şaire kadar...

Lou Salomé, kendini "ben" olarak tanımlayabilen, hayatın karşısında tüm 'ben'cillikleriyle durabilen, yaşamı 'kendi ideal durumlarına' göre yaşayabilen ender insanlardan biridir. Freud, Ree, Rilke ve Nietzsche ile dostluğu konuşuldu çoğunlukla. Etrafındaki entelektüel çevre üzerindeki çarpıcı etkisi, onun hayatın karşısında 'kendi ideal durumuna' göre yaşama cesaretini göstermesinden kaynaklanıyordu.

Freud'la olan dostluğu, Nietzsche'nin hayranlığı çizdiği özgür ve cesur, sıradışı kadın tipi, Lou Salomé'ü yaşadığı dönemin önemli düşünürlerini yalnızca güzelliği ile değil, zekâsıyla da etkilemiştir.

Erkekten dost olur mu?

Freud'la ilişkisi, diğer ilişkilerinden bağımsız olarak, duygusal bir etkilenme değildir. Freud'la 1912 Ağustos'unda tanışan Lou, girdiği her ortamda olduğu gibi burada da etkisi sürdürmesi zor olmaz. Freud'un "Korkunç bir zekâ" diye nitelediği Lou, Usta'nın yanında kendi özgürlüğünü korumayı becerebilir.

Sağlık problemleri onu İtalya'ya sürüklediğinde kendine yeni bir zihinsel dost bulması uzun sürmeyecektir. Paul Rée ile dönemin feminist önderlerinden Meysenber'in evinde tanışır. Rée ile kısa sürede kurulan dostluk, bir evlenme teklifi sonuçlanacaktır. Oysa Lou'nun derdi "dost" olabilmektir. Lou'nun Rée'ye teklifi ise dönemin entelektüel zihinlerinin sınırlarını zorlayacak cinsten olur. Lou bu ayrıksı düşünüyü içinde saklayacak yapıda biri değildir. Kocaman kütüphanesi, üç odalı dairede iki adamla; Gillot ve Rée ile birlikte yaşamak ister. Bu mutluluk düşünüyü gizlemeyi ya da kafasında evirip çevirmeyi düşünmez. Aksine ailesi dahil herkese kabul ettirmeye çalışır.

Zavalı Rée'ye, bu üçlü yaşama fikri ancak Nietzsche olursa katlanılabilir gelir. Nietzsche'nin Lou'nun kaçınılmaz etkisine kayıtsız kalması beklenmez elbette. Evlilik teklifi kısa sürede gelir. Lou entelektüel birliktelik yaşayacağı kişileri bulmanın şevkiyle uzun yürüyüşler ve sohbetler başlar. Ancak Lou cinsel yaşama kapılarını kapamıştır. Hepsini sekiz ay süren bu birliktelik, Lou'nun Nietzsche için bir kitap yazmasına yeter.

(Nietzsche, Lou Salome, çev. Nil Erdoğan, Versus Yay., 161 s.) Nietzsche içinse bu süreci şöyle değerlendirir: “Onu tanıdıktan sonra Zerdüş't için olgunlaştım.”

Beklenildiği gibi toplumun ön yargıları dönemin entelektüel zihinlerine de işlemiştir. Toplumun kendisine dayattığı kuralları değil kendi kurallarını koymaya ve bu kurallarla oynamaya kararlı Lou ideal bir duruma göre yaşayamayacağının farkındadır: “Kesinlikle kendi hayatımı yaşayabilirim. Ve ne olursa olsun bunu yapacağım. Böyle davranarak hiçbir ilkeyi temsil etmiyorum; ama çok daha güzel, benim içimde olan bir şeyi, tamamen yaşamın sıcaklığı olan, neşe dolu ve kaçıp gitmeye çalışan bir şeyi temsil ediyorum.” (Lou Özgür Bir Kadının Öyküsü, s. 27)

Girdiği her ortamda etkili olmasını bildi, ilgilendiği her ne ise onun üzerine düşündü ve yazdı. Evlilik, sevginin katilidir; evli eşler “birbirleri için önemsizdirler”. Sevgi, arkadaşlığın bayağı alt sıralarındadır; arkadaşlık, sevgiye ve daha da kötüsü cinselliğe dönüşerek yok olma riskinden korunmalıdır, çünkü “bedensel tutkudan ruhsal sempatiye giden yol yoktur, ama ikinciden birinciye gidilebilir” Lou'nun Nietzsche'ye olan duyguları şu satırlarla yansır (...)

Bir ben biliyorum

Yüreğinin severken
Ölmek değil de öldürmekten korktuğu için
Tir tir titrediğini
Kayboluşlarında kendini bulup

Her şeye yeniden başlama hevesini
Yalnızlığının nasıl kursağında bıraktığını (...)

Salomé'a göre aşk kendi ölümüne çabalar. Sadakati reddeder: O özgürlüğün engelidir, aşkın kendisini yok etmesinde önemli rol oynar. Paul Réé'yle ayrılığı Lou'yu Carl Andreas'la yakınlaştırır ve kısa sürede evlenirler. Sözüne sadık biri olan Lou Andreas'ya da sadakat göstermez. Flörtlerine devam eder, evlidir evli olmasına ama hiç kimseyle cinsel ilişkisi yaşamaz. Taa ki Rilke'yle karşılaşana kadar. Ve en güzel şiirlerini Rilke'ye yazar.

Sen git

Ben bir gecenin siyahında saklayacağım saçlarını
Yüreğim, titreğellerinin arasında atacak
Biraz ıslak biraz da kırmızı
Küçük bir umut türküsü dolayacağım dilime
eskiden kalma
Bıraktığın yanını yüzdüreğim derin
denizlerimde
Gözlerimde son bakışın kalacak çaresiz ve üzgün

Sen git

Nietzsche, Ree, Salome

Ben bir isyanın eteğinde saklayacağım
gözyaşlarını
Devrilmiş cümleler anlatacak sana hasretimi
mektuplarımda
Kırık dökük hatıralarla süsleyeceğim yatağımı
Damla damla akarken gün geceye
Bir yudum suda eritip saflığını ilaç yapacağım
yaralarımın
Kanayan yanlarımın üzerine sıcaklığını
örteceğim
Sen git
Biliyorsun
Gelmesen de
Bekleyeceğim...
Oysa Rilke ille de Rilke

Onları yazar Jacob Wassermann tanıştırdı. 1897 Münih'indeydiler. Ertesi gün Rilke'den bir mektup aldı Lou. Ondan aldığı bu ilk mektupta kullanılan sözcükler onların aşklarının ve dostluklara damgasını vuracaktı. “(...) Bu demir gibi sert eli sıkılık, sözcüklerinizin amansız gücü, çalışmamı kutsadı ve bence onu onayladı.” 20'li yaşlarının başındaki Rainer Maria Rilke 30'lu yaşların sonunda, artık yazarlığı ve keskin zekası ile ün salmış Lou'ya karşı konulması beklenemez elbet. Zekası ve güzelliğiyle dönemin en büyük, düşün ve edebiyat adamlarını etkileyen Lou'nun Rilke'yi de kısa sürede etkisi altına alacaktır. Lou, edebiyat çevrelerine yeni girmiş bu parlak şaire hayır diyemez. Lou'nun Rilke'yle bulunduğu koşullar Nietzsche'yle buluşmalarına benzerlik gösterir. Réé ile evliyken Nietzsche'nin kurlarına karşılık veren Lou, Andreas ile evliyken ve her iki evlilikte cinsel bir anlam taşıyırken, Lou, Rilke'nin kurlarına karşılık

vermeden yapamayacaktır. Lou Nietzsche ile tanıştığında o 38, kendisi henüz 21 yaşındaydı. Şimdi durum tersine dönmüştü. 30 yaşlarının sonlarındaki Lou için 21 yaşını süren Rilke, Nietzsche'den daha çok erkekti. Tek gerçekliği dediği Rilke'ye ve onun "büyük bir sessizlik ve doğallıkla gelen" aşkı kabul eder. Rilke ise kendine bir anne, sığınacak bir yuva, yol gösterici bulmuştur. Onun özgüveni, büyülemiştir Rilke'yi. "Senin bu yönüne ne kadar hayranım bilemezsin, aşkım: "Her şeye böyle kayıtsızca güvenmen, korku nedir bilmeyen bu sevecenliğin."

Rilke daha erkeksi ve daha güçlü görünmek için Lou'nun önerisini kabul ederek Rene olan adını Rainer olarak değiştirir. Lou'nun karşısında bir pervane gibidir. Ona olan aşkını en iyi şu satırlar: özetler.

"(...) Senin sınırlarına tozlu basit halde gelen güneş ışını, ruhunun parlak dalgasında bin kat berrak ve parlak oluyor. Benim berrak kaynağım, dünyayı senden görmek istiyorum, çünkü o zaman yalnızca seni, seni, seni görüyorum." (Salomé Yaşamı ve Yapıtları, s. 161-162)

Lou'ya göre ikisi birbirine sıradan aşıklardan ve evli insanlardan daha yakındılar. Çünkü her biri bir birim oluşturmaya çalışan iki yarım olmak yerine, halihazırda birer tamdılar.

Ah, yalnızca sana döndüğümde
Yüzüm görünmez ama büyür
Sende ve karanlıkta yoluna devam eder
Sonsuzca, senin korunan kalbinin içine

Rilke içinse Lou tanrısal bir varlıktı. Ulaşılmaz üstün bir varlık. Aşk biraz hayranlıktı... Belki de beraberinde nefreti de getirdi. Lou'ya yazdığı şu satırlar ona olan hislerinin bir özetiydi: "Fazla büyük bir şey olarak senden nefret ettim." Dört yıl süren ilişkileri sonucunda, özgür ruhlu Lou için Rilke yük olmaya başlamıştı. İlişkilerinin kaçınılmaz olarak geldiği durumu yazdığı bir mektupta şöyle özetlemişti: "Çevremdeki her şey ısıltılı ve huzurlu olduğuna ve yaşam meyvesi olgunlaşıp tatlandığına göre, her ikimizin de kesinlikle sevdiği bir anı bana son bir görev veriyor. Bu anı, Wolfrathausen'de senin annen gibi olmamdır. (...) yaşlarımız arasındaki farka karşın, Wolfrathausen'den beri büyümeye devam etmek zorundayım..." (Salomé Yaşamı ve Yapıtları s.187-188) Lou büyümeye devam ederken Rilke ile olan dostluğu hiçbir zaman zarar görmez. Ne Rilke son nefesini verirken Lou'yu anmadan edecek, ne de Lou onu düşünmekten vazgeçecektir.

Kaynaklar:

- Salomé Yaşamı ve Yapıtları, Angela Livingstone, çev.: Semra Kunt Akbaş, Ayrıntı Yay., 399 s.
- Lou Özgür Bir Kadının Öyküsü, Françoise Giroud, çev.: Saime Bircan, İmge Kitabevi, 108 s.

Mitoloji Yaratılış ve Sanat
Günleri 3-4-5 Mayıs 2013
Nesin Matematik Köyü
Selçuk - Şirince

Kayıt için lütfen web sitemizi ziyaret edin.
www.dusunbil.com

DESUNLİK: DÜŞÜNMEKTİR
düşünbil

II NESİN MATEMATİK KÖYÜ

İNSANIN ÖZGÜRLÜK ANLAYIŞI

Onur Tosun

“Özgür olmak isteyen kimdir? Sen, ben, biz...
O zaman neyden özgür? Biz, ben ve sen olmayan her
şeyden. Bundan dolayı tüm o engelleyici kabuklardan
özgür olan ve asıl ulaşılması gereken "esas benim". Ben
hariç her şeyden özgür olduğumda elde ne kalır?
Sadece "ben" ve "benden başka hiçbir şey". Fakat
özgürlük, benim kendisine hiçbir şey ifade etmez.
Çünkü özgür insan sadece özgürleşmiş bir inşadır, buna
karşılık "kendi insan" mülk sahibidir, yani malik
olandır.

Bizlere henüz ilkokul sıralarındayken temel kavramlardan biri olarak özgürlüğü şu şekilde tanımladılar: "Özgürlük başkalarına zarar vermeden istediğini yapabilmektir". Burada özgürlükten kastettikleri şey temelde düzene aykırı herhangi bir davranış dışında her türlü davranışta bulunulabileceğidir ki zaten düzene aykırı yapılabilecek her türlü davranış düzene, dolayısıyla da diğer insanlara zarar verir. Yani sen istediğin mesleği yapabilirsin, istediğin partiye oy verebilirsin, istediğin zaman evlenebilirsin, istediğin zaman askere gidebilirsin... Hoş bunların ne kadar gerçekçi olduğu da ayrı bir konu iken bunlar gibi birçok seçenek önümüze konulabiliyor. Peki ya biri çıkıp da gerçekten yeteneği olan bir mesleği yapmak istese, oy vermenin bir şeyi değiştiremeyeceğini düşünse veya kendi düşüncesine uygun bir parti göremeyip oy vermese, evlenmeyi ataerkil ve sınırlayıcı bir kurum olarak görüp evlenmese, insan öldürmenin herhangi bir nedeninin olamayacağını düşünüp askere gitmek istemese ne olur? Ya önüne belli kurallar konulur ki bu kurallar doğrultusunda hareket edebilmek belli bir maddi olanak gerektirir ya da gerek devlet eliyle gerekse toplum tarafından belirli yaptırımlar ve cezalar uygulanır. Yani özgürlük adı altında bizlere sunulan her seçenek tamamen bir aldatmacadır, bir gösteriştir. Sonuç olarak insanlar kendilerine bu şekilde çeşitlilikler sunularak özgür olduklarına inandırılıp edilginleştirilmektedirler. Bu noktada **Noam Chomsky**'den şu alıntıyı sizlerle paylaşmakta yarar görüyorum:

"İnsanları edilgen ve itaatkâr kılmanın en zekice yolu kabul edilebilir düşüncenin alanını olabildiğince sınırlamak, ama o alan içinde 'canlı' tartışmaların yapılmasını sağlamak, hatta insanları o alan içinde kalmak koşuluyla daha 'muhalif' ve 'eleştirel' olmaya cesaretlendirmektir. Bu tutum, insanlara düşünce özgürlüğünün var olduğu hissini verirken tartışmalara sistemin koyduğu sınırları dayatır." Peki gerçek anlamda bir özgürlük ortamının oluşabilmesi ne şekilde mümkündür? Bu soruya tarih boyunca çeşitli cevaplar verilmiştir. Özgürlüğün ancak insanları sınırlayan devlet, din, ahlak ve mülkiyet gibi çeşitli otoritelerin ortadan kaldırılmasıyla oluşabileceğini söyleyenler olduğu gibi -ki bunları söyleyenler kendi aralarında farklılıklar göstermektedir; örneğin devlet kurumunu gayrimeşru görüp dini meşru görenler olabildiği gibi bunun tersini düşünenler de olabilmektedir- bu tür kurumların ortadan kalkmasıyla oluşacak kaos ortamından dolayı yaşamın ve özgürlüğün kesinlikle mümkün olamayacağını söyleyen **Cicero**'nun da deyişiyle özgürlük için hepimiz hukukun kölesiyiz mantığında olan diğer bir kesim, özgürlüğün mevcut düzen içerisindeki çeşitli düzenlemelerle oluşabileceğini söylemektedir. Öncelikle ben bu iki genel düşünceyi daha rahat anlaşılabilirliği açısından birer harfle isimlendireceğim; bundan sonra ilk görüş için (A) harfini, ikinci görüş için ise (Z) harfini kullanacağım. İki görüş arasındaki farklılıkları incelemeye (A) görüşünün temsilcilerinden anarşist düşünür **Mikhail Bakunin**'in şu sözünü başlayalım:

"Bir insanın özgürlüğünün bir başka insanın özgürlüğüyle sınırlandığı doğru değildir. İnsan, tümüyle hemcinslerinin serbest rızasıyla akseden ve tanınan kendi özgürlüğüne gerçekten özgürdür, onların özgürlüğünde

Avram Noam Chomsky, (1928)

Mihail A. Bakunin (1814 – 1876)

doğrulama ve genişleme bulur. İnsan yalnızca eşitçe özgür insanlar arasında gerçekten özgürdür; bir tek insanın bile köleliği tüm insanlığı çığner ve herkesin özgürlüğünü etkisiz hale getirir. Herkesin özgürlüğü bu nedenle yalnızca herkesin eşitliği halinde gerçekleşebilir. Özgürlüğün eşitlikle gerçekleşmesi, hem ilkece hem de gerçekte, adalettir. Eğer insan ahlakının bir temel ilkesi varsa, o da özgürlüktür. Hemcinslerinin özgürlüğüne saygı duymak görevdir, onları sevmek, onlara yardım etmek, hizmet etmek ise erdemdir." Bakunin burada insanların özgürleşebilmesinin ancak tüm insanların özgürleşmesiyle mümkün olacağını söylerken bunun getirdiği koşulla birlikte insanların da bu doğrultuda hareket etmesi gerektiğini söylemektedir; hatta bu düşünce tüm bu sınırlamalar ortadan kalktığında insanların bu şekilde hareket edeceğine de gönülden inanmakla birlikte bunu tabii görmektedir ve işte tam da bu noktada (Z) görüşü bunun mümkün olamayacağını; çünkü insan doğasının buna aykırı olduğunu söyler ve tüm bu sınırlamaların ortadan kalkması halinde insanların doğal yapısından dolayı başına buyruk hareket ederek birbirleri üzerinde hüküm sürmek isteyeceklerini ve böyle bir ortamda herhangi bir özgürlükten bahsedilemeyeceğini söyler. (A) görüşünün savunduğu düşünceyle ilgili **Maurice Schumann** şöyle diyor:

"Limitsiz ve frensiz bir özgürlük hayal eden birisi, faşizmin tohumlarını kendisinde taşır, avazı çıktığı kadar antifaşizmini haykırsa bile. ". Bu sözden de anlaşılabilirliği üzere bu iki görüşün insan doğası hakkındaki görüşleri birbirinden oldukça farklıdır; (A) görüşü insan doğasının paylaşmaya ve hoşgörüyeye yatkın olduğunu söylerken, (Z) görüşü güç istencinin insan doğasının değişmez bir parçası olduğunu ve bunun sonucunda belirli otoritelerin ortadan kalkması halinde insanlar arasında çatışmaların yaşanabileceğini söyler. Tabi bu görüş içerisinde de gereken sınırlamaların ne derecede ve hangi alanlarda ne şekilde uygulanması gerektiği de -daha çok sınırlamaların azaltılması gerektiği düşüncesiyle birlikte- tarih boyunca tartışma konusu olmuştur, olmaktadır. Bu da yönetim şekilleri başta olmak üzere ekonomi gibi birçok farklı alanda farklı akımların ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır ve bu düşünceler etkisini gösterdiği dönemleri her yönüyle şekillendirmiştir ve şekillendirmeye devam etmektedir. 1215 yılında İngiltere kralına kabul ettirilen Magna Carta Bildirgesi ile başlayan tarih boyunca yönetimlerin özgürleşmesi sürecini de içinde barındıran demokratikleşmeye bağlı olarak değişiminin oluşunu 4

Temmuz 1776 tarihli Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'ndeki Thomas Jefferson'ın şu sözlerinde görmek mümkündür:

"Aşağıda gerçekler bizim için gayet açıktır: Tüm insanlar eşit yaratılmışlardır; Yaradan'ları tarafından bağışlanmış, belli bazı vazgeçilemez haklara sahiptirler; yaşam, özgürlük ve mutluluğa erişme hakları da bunların arasındadır. Bu hakları güvence altına almak amacıyla, insanlar kendi aralarında yönetimler kurarlar; bu yönetimler gerçek güçlerini, yönetilenlerin onamasından alırlar; herhangi bir yönetim biçimi, bu hedeflere ulaşmada köstekleyici olmaya başladığında, bu yönetimi değiştirmek ya da düşürmek, yeni bir yönetim kurmak ve bu yeni yönetimin yetkilerini ve dayandığı temelleri, güvenlik ve mutluluklarını sağlayacağına en çok inandıkları bir biçimde düzenlemek ve kurmak, halkın hakkıdır; aslında sağgörü, uzun bir geçmişte olan yönetimlerin sudan ve geçici nedenlerle değiştirilmesini buyurur; bu yüzden insanların durumlarını düzeltmek amacıyla alışlagelen yönetim biçimlerini değiştirmek yerine, kötülüklerle katlanmayı yeğlediklerini deneyimler göstermiştir; ancak sürekli aynı amaca yönelik, uzun bir yolsuzluklar ve zorbalıklar silsilesi, ulusu, mutlak bir despotizme sürüklemek niyetini açığa vurursa, o zaman böyle bir yönetimi yıkmak ve gelecekteki güvenlikleri için yeni koruyucular seçmek, o ulusun hakkı ve görevidir. " Oysa ki günümüzde en özgürlükçü ve en uygun yönetim şekli olarak görülen demokrasi Platon tarafından Devlet adlı eserinde şu şekilde eleştirilmişti:

"Hayvanlar bile bu devlette başka her yerdekenden daha hürdür; o kadar ki, insan gözleri ile görmese inanmaz; demokrasilerde atlar, eşekler öyle serbest, öyle mağrur yürümeye alışırlar ki, yollarından kaçmaya çarpar geçerler; yurttaşlar o hale gelir ki, bir yerde baskıya benzer en ufak bir şey gördüler mi, kızar ayaklanırlar; yazılmış yazılmamış bütün kanunları hiçe sayar, kelimenin tam anlamı ile başına buyruk olmak isterler." Bu konuyu yine (A) düşüncesinden olan fakat özgürlük hakkında oldukça farklı düşüncelere sahip Max Stirner'in düşüncelerine değinerek sonlandırmak istiyorum:

"Özgür olmak isteyen kimdir? Sen, ben, biz... O zaman neyden özgür? Biz, ben ve sen olmayan her şeyden. Bundan dolayı tüm o engelleyici kabuklardan özgür olan ve asıl ulaşılması gereken "esas benim". Ben hariç her şeyden özgür olduğumda elde ne kalır? Sadece "ben" ve "benden başka hiçbir şey". Fakat özgürlük, benim kendisine hiçbir şey ifade etmez. Çünkü özgür insan sadece özgürleşmiş bir inşadır, buna karşılık "kendi insan" mülk sahibidir, yani malik olandır. En yüksek değer veya en yüksek gaye olarak özgürlüğün konumlanması bireye hiçbir şey sağlamaz, çünkü herhangi bir şeyin yüceltilmesi birey için değil, insan içindir. Birey somut bir varlık olduğundan dolayı onun için gerekli olan kendiliktir, oysa insan türetilmiş ve genelleştirilmiş olanı ifade etmektedir ve bu durumda özgürlük ancak ve ancak insanı bir talep olabilir o, bireysel veya egoistik bir talep değildir." Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere Max Stirner özgürlüğün " insan" olgusuna yani diğer bir deyişle topluma yönelik bir amaç olduğunu söyleyerek talep edilen bu durumun insanın kendisi olmasına hizmet etmediğini; aksine bu amacın

Thomas Jefferson (1743 - 1826)

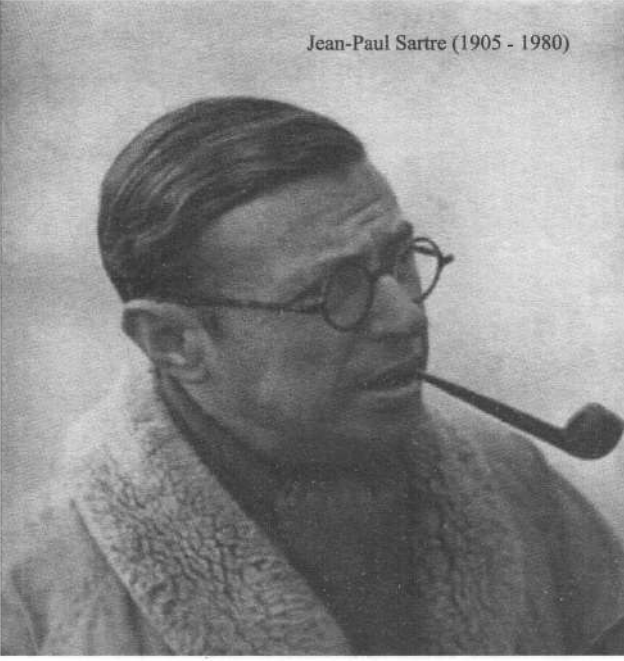
Max Stirner (1806 - 1856)

beraberinde yeni sınırlamaları da doğuracağını söyler.

Şimdi de özgürlük kavramını diğer bir açıdan inceleyeceğiz. İnsan doğuştan özgür müdür, yoksa özgürlük kazanılabilecek bir şey midir? Burada da karşımıza iki temel düşünce çıkıyor. Bunlardan ilki insanın doğuştan özgür olduğunu ve özgürlüğün hiçbir koşula bağlı olmadığını, yani bilincin doğrudan özgürlüğü var eden şey olduğunu söylerken diğer bir görüş özgürlüğün belli koşullara bağlı olarak var olabileceğini söylemektedir. Bunlardan ikincisi yukarıda değindiğim (A) ve (Z) düşüncelerine temel oluşturmaktadır. Yine daha iyi anlaşılabilmesi açısından sırasıyla bu iki genel görüşü de birer harf ile adlandırayım; ilk görüşü (B), ikinci görüşü ise (Y) harfi ile analiz. Bu görüşlerden ilki olan (B) görüşünün en önemli savunucularından Jean-Paul Sartre'a göre insan kendi bilincine; bunun sonucu olarak da özgürlüğe mahkumdur. İnsanı dışarıdan çevreleyen şartlar buna bir engel teşkil etmez; çünkü insanın bunlara karşı tutunduğu tavırları da yine insanın kendisi belirler. Yani insanlar doğası gereği "zorunlu olarak" özgürdür; çünkü insan ancak kendi bilinciyle karar verebilir. İşte tam da burada karşımıza önemli bir konu daha çıkıyor; insan davranışları salt bilincinin ürünü müdür? Bununla ilgili Sartre'ın aksine Sigmund Freud insanın bilinçli bir varlığın ötesinde hiç farkında olmadığı bilinçdışı faktörlerin de etkisinde olduğunu ve insanın bilincini çoğu zaman işte bu bilinçdışı faktörlerin yönettiğini söyler. (Y) görüşünün savunan kimseler ise insanın çeşitli ihtiyaçlarının olduğunu ve bunların giderilmeden insanların hür iradesiyle hareket edemeyeceğini ileri sürer. Bununla ilgili Albert Camus kısa ve öz olarak şöyle diyor:

"Ateşten ve yiyecekten yoksun bir insan için özgürlük, hiç de acelesi olmayan bir lüktür." Bu düşünceye kanıt oluşturabilecek birçok örnek verebiliriz, manidar bir örnek vermek gerekirse özgürlüğün simgesi olan güvercinlere bakabiliriz, güvercinler gün karanırken yiyecek yemlerini veren ve onları kendisine bir bakıma eğlence olarak gören sahiplerinin oluşturduğu kafeslere kendi istekleriyle girmektedirler, nedeni ise açık bir şekilde ortadadır; çünkü sahipleri onlara beslenmeleri için düzenli olarak yem vermektedir. Fazla uzağa gitmeyelim dersiniz günümüz sistemindeki insan hayatını örnek verebiliriz, kapitalizm tüm insanları adeta paralı birer köle haline getirmiştir; evet zengin fakir tüm insanları... Zengin insanlar da tıpkı fakir olanlar gibi belirli kurallara ve sınırlamalara bağlı olarak hareket etmek zorundadırlar ve mülkiyet hırsı kişiliklerini öylesine ele geçirmiştir ki tüm

Jean-Paul Sartre (1905 - 1980)

güçleriyle daha da zenginleşebilmek amacıyla varlıklarını adeta yok edip nesneleştirmektedirler yani diğer bir değişle süperegoları gün geçtikçe genişlemekte ve bu da egolarının zamanla daha az yer kaplayarak küçülmesine neden olmaktadır. Hiç kimse istediği ve yeteneği olan işi yapamamaktadır; çünkü her karar sermaye güdümlü olarak verilmektedir. "Mobilya alırsın. Ve kendine aldığın bu kanepenin ihtiyacın olan son mobilya olduğunu söylersin. Kanepeyi aldıktan sonra, ne olursa olsun kanepa problemini çözdüğün için birkaç yıl için tatmin olmuştundur. Sonra uygun bir yemek takımı. Sonra en mükemmel yatak. Perdeler. Halılar. Sonra güzel yuvana kısırlı kalırsın, sahip olduğun şeyler, sana sahip olmaya başlar." Chuck Palahniuk'a ait bu sözler içinde bulunulan bu durumu gayet iyi şekilde ifade ediyor sanırım. Mülkiyet olgusu ya da diğer bir ifadeyle kapitalizm insanları köleleştirmekle ve nesneleştirmekle kalmaz, onları çeşitli sınıflara bölerek faşizmi doğurur. Yine insanların diğer ihtiyaçlarından biri olan toplum ihtiyacı da insanları benzer şekilde sınırlayan bir başka unsurdur, tüm insanlar kararlarını toplumun değer yargılarına diğer bir değişle ahlak kurallarına göre vermek durumundadır ki aksi halde toplum tarafından dışlanacağını bilir. İşte tam da burada daha çok dinin etkisiyle şekillenen ahlak olgusunun özgürlük üzerindeki etkisini görmekteyiz; yine baştaki meseleye dönecek olursak bu konuda (A) görüşünden Friedrich Nietzsche gibi bazı kimseler ahlaksal olayların olmadığını, yalnızca olayların ahlaksal yorumunun olduğunu söyleyip ahlaksal kuralların insanların özgürlüğünü sınırlandırıdığını söyleyerek bunları tamamen reddederken bazı kimseler belli başlı ahlaki değerlerin var olması gerektiği görüşündedir. (Z) görüşündeki kimseler ise ahlaksal değer ve yargıların gerekli olduğunu, tanrının varlığına inanılmayan veya ahlaksal kuralların olmadığı bir toplumun var olamayacağını söylemektedir. Toplumda yer edinme ihtiyacına bağlı olarak ortaya çıkan durumlarla ilgili sayısız örnek verebiliriz, insanlar sırf toplum tarafından benimsenmek ve orada yer edinebilmek amacıyla

kendilerine çeşitli etiketler ilishtirirler; A partili, B partili, muhafazakar, dindar, devrimci... Ancak bu kişilerin çoğuna baktığımız zaman bu düşüncelere kendilerinin erişmediğini ve süper egonun bir gereği olarak özelden genele babasının, ailesinin veya içinde bulunduğu toplumun görüşü ve yapısı bu şekilde olduğu için böyle bir tutumu benimsediğini görürüz ve bu kişiler bunun sonucunda içinde bulundukları ortamlara uyum sağlayarak orada bir yer edinirler. Yine özgürlüğe içinde bulunulan toplum açısından bakmak gerekirse kişiler için özgürlüğün neyi ifade ettiği çok daha iyi anlaşılabilir. Örneğin taşrada yaşayan bir ailenin kız çocuğu oradaki toplumsal değer yargılarının bir sonucu olarak istediği kişiyle evlendirilmemesinin kendisi üzerinde yarattığı etkiden dolayı bu durumun ortadan kalkması durumunda özgürleşebileceğini düşünürken şehir ortamında yetişmiş bir genç kız çocuğu için özgürlük istediği zaman eve dönebilmeyi ifade edebilir. Bu durum cinsiyet gibi toplumun algılayış biçiminden kaynaklanan etmenlere bağlı olarak değişebileceği gibi yaş vb. fiziksel nedenlerden ötürü de farklılık gösterebilir.

Şimdi ise özgürlüğü çok daha farklı ve düşündürücü bir açıdan ele alacağım. Özgürlük ancak insanlar için midir? Bu konuda hayvanlara bakış açısından kaynaklanan farklı yaklaşımlar mevcuttur. Dini bir nitelik taşıyan hayvanların insanlar için yaratıldığı düşüncesinin doğal sonucu olarak hayvanların insanlara ait adeta birer mal olduğunu söyleyen kimselerin tahmin edersiniz ki bu düşünceyi akıllarına getirdiğini düşünmek dahi bir hatadır. Diğer bir düşüncedeki kimseler ise olaya dini açıdan bakmayıp hayvanlarla beslenmeyi ve onlardan çeşitli açılardan faydalanmayı doğal bir ihtiyaç olarak görmekle beraber konu hayvan özgürlüğüne geldiği zaman farklı düşüncelere sahip olabilmektedir; kimileri hayvanların doğal ortamlarında özgürce yaşamaları gerektiğini söylerken kimileri böyle bir şeyi pek de gerekli görmemektedir ve buna neden olarak hayvanların insanlardan farklı olarak bilinçsiz canlılar olmalarını göstermektedirler. Üçüncü ve son görüşü benimseyenler ise hayvan özgürlüğünü tabii görmekle beraber hayvanlardan gerek beslenme gerekse diğer yönlerden faydalanılmasını hayvanları sömürü aracı olarak görüp bunlara kesinlikle karşı çıkarlar.

“Yaşamın ve Yaşamının Anlamı” Üzerine ya da “OYUN”

Tan Doğan

... Bilimi, -bilimin yaşama geçmiş konumu olan- uygulayimbilimi,
felsefeyi, sanatı, düşüncüleri -ve siyasaları- yarattığını sanan
“İnsan”ın gerçekte yarattığı bir şey yok.

Örneğin, bir satranç tahtasındaki bir at, L biçiminde istediği denli yol alsa da,
en fazla L biçiminde nasıl yol alıyorsa,
bir dirim olan “İnsan” da nasıl yol alırsa alsın, verili bedeni ve beyniyle,
o denli yol alıyor ancak.

Tüm yeryuvar yaratımlarının kendinden kaynaklandığını söylemesi,
olanakların değerlendirilmesinden öte bir şey değil ki,
bu da bir şey söylemediğinin göstergesi olmakta.

Eşdeyişle, satranç tahtasını (yeryuvarı) ve atı (kendini) yaratamayan “İnsan”ın yarattığı
hiçbir şey yok.

Şair verili duygularla, düşünür verili usla, bilim insanı verili anlaqla bir şey(ler) yarattığı
sanısına kapılır: Hepsi bu.

(Bu düşündüklerimiz ve yazdıklarımız da
aynı verililiğin uzantısı değil de, ne?!...) ...

“Sâhim”e...

“Acı Yolculuk”

Yeryuvara “Özgür İstenci”yle gelemeyen “İnsan”, yaşama deneyimlerine de aynı tutsaklıkla başlamakta. “Verili(!)” bedeniyle -ki beyni, usu ve anlağı da bunun içinde- soluk almayı sürdürmesi söz konusu. Yaşadığı toprakların koşulları yaşamını belirlerken, ekin sel, toplumsal, siyasal, tarihsel, tutumsal, eğitim ve öğretimsel yapıların (aile, okul, düşüncü vb.) etkisiyle duygu ve düşün konumunun oluşmasına izleyici kalmaktan öteye gidemiyor ilkin. Sonradan “Kendi Olma” ya da “Varoluş” sürecini belirlemeye kalksa da, ulusal ve uluslararası kuşatılmışlığı bunu tam olarak gerçekleştirmesine olanak tanımıyor. Bilindik dizgelerin odağındaki tüm çırpınışları “Kendileşme Sanısı”nı tinine ve anlığına işlese de, verili anlağıyla yol aldığından ayırdındalığından sıyrılmıyor. Biliyor: Kendini baştan seçemeyişini, sonradan da tüm yapıp etmelerinin kendinin olmadığını. Yeryuvara özgür istenciyle gelemeyişini onamakla yetinip, sonraki zaman diliminde kendi yapısını kurduğu avuntusunu da belliyor, avuntu olarak... “Verili Beden ve Beyin”, onun “Sığ ve Sınırlı Bir Dirim” olduğu gerçeğini vuruyor her an usuna. “Salt Bir Us”unun olamayışı, “Saltık Bir Kendini Seçiş”in de olamayışını beraberinde getiriyor. Baştan bir yitişin bilincinde olması -tüm avuntulara karşın- yaşadığı sürece yaralıyor tüm yaşamını. Hangi düşünsel, ekin sel, tutumsal ya da düşüncüsel alana sığınsa da, hep bir açıkla (açıkta kalışla) yol alıyor yaşam yolculuğunca. Doğumu denli ölümünün de -yaşamına kıysa bile- kendinin olmadığını -yazgısal bir düşün ya da inanla (dinsel inancı da buna katmak olası)- düşüncesinden öte duramıyor. “Avuntu Zamanları” kesmiyor onu; usunu ve tinini doyurmuyor. Doğuştan gelen -kendinin olmayan- ne varsa, tümünün gerçekte bir “Hiç” olduğu düşününe ulaşması, gündelik yaşama bağlanıp, zaman ve uzamda sözde kendince yaşamasına dönüşüyor. “Bir Avuntu Oyunu”nun oyunculuğunda üzerine düşeni yerine getirmekten başka bir çıkış imi bulamadığından, -en fazla- “İyi Oyuncu” olmanın da ötesine geçemiyor. Çıkamazında debelendikçe ölüme adım adım yaklaşmasıysa bir başka “Acı Yolculuk” olarak kanatıyor yaşamını...

Bilimi, -bilimin yaşama geçmiş konumu olan- uygulayım bilimi, felsefeyi, sanatı, düşüncüleri -ve siyasaları- yarattığını sanan “İnsan”ın gerçekte yarattığı bir şey yok. Örneğin, bir satranç tahtasındaki bir at, L biçiminde istediği denli yol alsa da, en fazla L biçiminde nasıl yol alıyorsa, bir dirim olan “İnsan” da nasıl yol alırsa alsın, verili bedeni ve beyniyle o denli yol alıyor ancak. Tüm yeryuvar yaratımlarının kendinden kaynaklandığını söylemesi, olanakların değerlendirilmesinden öte bir şey değil ki, bu da bir şey söylemediğinin göstergesi olmakta. Eşdeyişle, satranç tahtasını (yeryuvarı) ve atı (kendini) yaratamayan “İnsan”ın yarattığı hiçbir şey yok. Şair verili duygularla, düşünür verili usla, bilim insanı verili anlağıyla bir şey(ler) yarattığı sanısına kapılır: Hepsı bu. (Bu düşündüklerimiz ve yazdıklarımız da aynı verililiğin uzantısı değil de, ne?!...)

“İnsan”ın kendini “Yüce”ltmesi denli anlamsız ne

olabilir? “Yaşamın Anlamı”nı sığ ve sınırlı usuyla çözmeye kalkışan bir dirimden başka ne beklenebilir ki? Tüm söylemler, düşüncüler ya da inanç dizgeleri, “İnsanın İnsana Oyunu” ki, ne bu oyunu ne de oyunculuğu yaratan “İnsan” üstelik... Rastlantısallık, özdekçilik, ülküsellik benzeri düşüncelerin yetersizliği olmasa, bir çıkış imi çoktan bulmuş olacaktı “İnsan”, ne var ki “Yok.” “Bilinemezlik” belki de en ussal ve en doğru açıklama denemesi. (Bu bağlamda, verili usla bir çıkış imi yakalamaya çabalayan -ya da yakaladığını sanan- Protogoras, Herakleitos, Georgias, Demokritos, Sokrates, Platon, Aristoteles, Hume, Kant, Comte, Nietzsche, Sartre, Huxley, Hegel, Marx, Husserl, Bergson, Locke, Newton, Planck’dan... ya da düşünce akımlarından, bilimsel kuramlardan, inançlardan, düşüncülerden, “izm”lerden, söz açmayacağız. Çünkü tümü “Verili”dir; eşdeyişle, kendini özgür istenciyle seçemeyen “İnsan”ın, kendininmişçesine kendine ya da insanlığa dayattığı ve belletmeye çalıştığı seçilmiş usların seçemediği sanılardır.)

Verili usla -en azından Descartesçe “açık seçik”- denebilir ki, bizden, doğrudan ve saltık ve de salt “İnsan”dan kaynaklanan bildiğimiz bir şey yok. (Düşünürlerin düşünce akımlarından söz açmayacağız dememize karşın, iki düşünürün sözlerini analım: Sokratesçe “Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir.” ve Georgiasça “Hiçbir şey yoktur, olsa da bilemezdik, bilsek de başkalarına bildiremezdik.”)

Bir ayraç: (Burada şu yanılgıya da düşmemek gerekir: Tanrıbilimsel, gizemci ya da ülküsel bir söylemi, dahası “İnanç” olgusunu öne çıkarmak, düşüncüler, düşüncüler, kuramlar, “izm”ler denli sığ ve sınırlı usun vargısı olduğundan, her birini öne çıkarmak birer avuntu olduğundan “Hiç”tir ve gereksizdir (“Anlam” bağlamında yararsızdır da...)). Şunu da belirtmek gerekir: “Bilinemezlik” ya da “Hiççilik” de insanca/insanın kurguladığı, eşdeyişle, “Verili Usun Uzantısı Düşünceler”dir ki, yalın/arı insan usunun (Kant’a -düşününü yoksayararak/dışlayarak/hiçleyerek- bir ‘merhaba!’) vargısı olamazlar bedenini ve beynini -usunu, anlağını- yaratmayan bir dirim olan “İnsan” için.)

Ey oyunlar, oyuncuları; satranç tahtaları, atlar, filler, kaleler, vezirler, şahlar, piyonlar; bilimadamları, dinbilimciler, siyasacılar, yöneticiler (sözde “Erk”ler!), şairler, yazarlar, düşüncüçüler, düşünürler ve insanlar!... “Oyun” başlamış bir kez ve dışında kalsak da içindeyiz işte.

“Oyun İçinde Oyun(lar)” sözünü duydunuz elbet. Ne varsa “Tutunma”nız gereken oyunculuklar, onu sürdürüyorsunuz eskiden olduğu denli, -başka binbir giysi/maske altında- şimdilerde de... En azından bunu biliyoruz -belki- artık: Hiçbir şeyi bilemeyeceğimizi yeryuvara “Özgür İstenci”yle gelemeyen “İnsan” türü olarak. Yine -yaratmadığımız, ne var ki yarattığımızı sandığımız- “Açlık”tan, “Savaş”tan, “Yokluk”tan, “Yoksunluk”tan, “Umutsuzluk”tan vb. sıyrılma çırpınışlarına devam... Devam “Yaşamın ve Yaşamının Anlamı” arayışına... Umarsızca düşüncülere, düşüncelere, siyasalara; bilime, sanata ya da “Tanrı”ya sığınmalara... İşte

buyuz ve bu kadarız: Bir şeyleri ve kendimizi “Yüce”ltmeye son. Oyuna devam: Bu da bitecek er-geç -bilmediğimiz /bilemediğimiz/bilemeyeceğimiz- önceki ve sonraki oyunlar denli... Sonra bir başka “Oyun” mu? -Onu da bilmiyoruz/bilemiyoruz- Kim bilir?!... Ya ne yapmalı? İşte size “İnsanca” (“Saçma ya da “Mantıklı!”) yanıtlardan bir yanıt: “Sevdiğiniz-sevdiğiniz sandığınız- Bir Şey Yapın...”

üç nokta...

yaşamı “anlamak” denli “insan”ı da anlamak güç. “kendine yabancı”yken her kişi, nasıl olur da bir başkasını anlar? doğayı, yeryuvarı, evreni anlamaksa “düş” bile değil. yanından-yöresinden ilişmeye çabalıyoruz “anlama” olgusunun sığ/sınırlı, dahası “verili anlık”la. hemen her şeye kendimizce bir “anlam” yüklemeye çalışsak da, “yaşamın ve yaşamının anlamı” karşısında bir çıkışsızlığı duyumsuyoruz. “duyumsama”yla “düşünme” arasındaki sıkışıklığımız, “anlam” arayışımızın gelgitinde sürüklenmekten öte bir şey de değil oysa. yaşamı ve kendimizi “seçemeyiş”imiz, “anlam” sorunsalı bağlamında temel sorun gibi görünmekte. bizi biz kılan, eşdeyişle insanı belirleyen etmenin “insan” olamayışı, “anlam” arayışındaki belirsizliğin de “ana neden”i. yaşamı seçemeyen insanın yaşam koşullarını da seçemeyişi nasıl bir saptamaysa,. “bedeni” ve bedeninde yer alan “beyni”ni de seçemeyişi bir başka saptama. “yeryuvara geliş serüveni”nde insana değgin hiçbir şey yok. bundan sonrası için bir belirlenim üzere/içre “söz” üretmenin de “değer”sizliği ortada. ne var ki çeşitli “düşün”lerle, “düşüngüler”le, “düşüklükler”le ya da “siyasa”larla, “sanat”la, “yazın”la ve de “din”le ve “bilim”le, “verili us” doğrultusunda avunur/avundurulur denliyiz. “bireysel”, “toplumsal”, “ulusal”, “evrensel” değerler de, söz konusu “oyun”un parçacıkları olarak “sözde değer” olmanın ötesine geçememekte. “oyun içinde oyun içinde oyun içinde oyun...” her şey. “sürgit bir aldatmaca” tümü, herkesin herkesi “kandırma savaşımı”nı verdiği. “verili zaman ve uzam”da avuçlarımızda tutamadığımız bir başka “ateş topu”: yakıcı, közleyici ve sonunda küllendirici. “bile bile lades” ve “aklımda” diyecek bir konum da yok üstelik. böylesi bir “oyun”un “anlam”ının neligini bilmekse, olası değil. “yazgı”sallığa bürünmek, “yalan oyun”u sürdürmekle eş denli. insanın kendini yaratması/belirlemesi, yaşamı ve yeryuvarı ya da başka -evrenlerden bir evreni- yeryuvarlardan birini seçmesi söz konusu olamazken, bir şeylere kendisinin iye olduğunu dillemesiye “ağlancalı gülünçlük.” anlamsızlığa bir anlam yüklemek “özgür istenc”in bir uzantısı sanılsa da, en azından bunun ayırdaında olur gibi yapmak “derinlinliksiz bir bilinç” olsa gerek. bilir gibiyiz “hiçten hiçe uzanan bir yolculuk”ki “oyuncu”luğumuzu. her türlü arayış, çaba, çırpınış bir “hiç”lik; böylesi bir konuma karşı çıkışsa, “hiçliğin hiçliği.” insana. özgü bir şeyin olmayışının ayırdaındaına ulaşmaksa bir başka “direniş.” yine de bu sözde olgu üzerine düşünür gibi yapmaksa, kaçınılmaz “sığ/sınırlı us”la. her şeyi hiçbir şey olarak onamak/evetlemek de bir doyuma ulaştırmıyor insanı. “yeryüzü uğraşları”yla yetinmek ve bunu sürdürmekse bir başka “yalan”ın bir başka oyunculuğu değil de, ne? insanın

insana yaptığı kıyınç, açlık, savaşlar, yoksulluk ve yoksunluklar, “yetersiz us”un “çıkarıcı” düşüncelerinin sonucu. donanımsız bir usla, ancak güzellik, doğruluk, iyilik ya da kardeşlik, dostluk, barış demek, satranç tahtasının bir taşı olmanın “umut/suz oyunu.” usun mutluluğa izlencelenmiş/programlanmış olması, mutsuzluklar oluşturup, ardından üstesinden gelme yaşantılarının göstergeleri. yıkıp-yapma ve bunu yeryuvarın başlangıcından sözde bir sonsuzluğa dek sürdürme, “zaman ve uzam avuntusu”nun parçaları/parçacıkları. ne bir değişim ne bir dönüşüm ne de bir devrim var insan usunu “anlamak” ve “yaşamının anlamı” sorunsalını çözümlmek için. verili yaşamlar ve bedenler (beyin, yürek içre) üzerinden gidilen bir yolculanışta “sıfır im”ine varmak ve “insan”ı yaratmak da olası değil. bizim bizi anlatmamızsa bir başka “ağlancalı gülünçlük.” dahası, insanın kendini tüm türlerin üzerinde görmesi, “yüce”leştirmesi, cüceliğine cücelik katmatmaktan başka bir şey de değil. kendini yaratamamış bir türün, tüm türleri “öteki”leştirmesi, kendi denetimi altına aldığı düşünmesiye “sanrı” ve “sayrılık”lı bir konum. eksik bir varlık(!) oluşunu, yetersizliğini, sığ/sınırlı bir yapıya iye liğini “ben”iyle sergileyen bir tür olarak “insan”, kendi yaratmadığı düşün ve duygu oluşumuyla da küçüldükçe küçüldüğünün ayırdaında olamamakta ne yazık ki. “saltık bir yaşam”ı ve kendini yaratamamanın kaçış yollarında yittiğinin de bilincinde değil üstelik. salt “yaşamak için yaşamak”tan başka bir çıkış imi bulamamanın çözümsüzlüğünü “yeryuvar oyunlarına sığınmak”la gidermeye çalıştıkça, daha aç, daha savaşır, daha yok eder bir konuma gelmekte, “kırleterek kirlenme” bilinçsizliğiyle “son”unu yakınlaştırmaktadır. bilimin, sanatın ya da dinin bir çözüm olmadığıysa, bu “anlamsızlık yolculuğu”nda açık-seçik ortada gibi. bilimsellik, iyilikseverlik, elerkilik benzeri tavırlarsa, “beni avutma oyunları” için bir başka “sözde çıkar” girişimleri. dirimsel gereksinimler, yaşamsal çalışmalar, iyelenme çabaları çeşitli “iş alanları”yla kendini sergilerken, oluşturulamayan tablonun arkasına da bir “körlük-sağırılık” söz konusu. “benin çırpınışları” ya çıldırtmakta “insan”ı ya da boyun eğdirmekte “yaşam” karşısında. herkes “kendine biçilen” giysiyi giirmek zorunda böylesi bir “zorbalık” karşısında. bedeni, beyni, usu, özce “kendini seçemeyiş”in, sonradan bir seçişe dönüşmesiye bir başka “yalan.” seçilen bir şey yok; salt yaşanan/yaşandırılan bir yeryuvarı “soluk” almak gibi bir şey söz konusu. herkesin soluk alışıysa, verili soluk kadar. yaşamı seçemeyiş denli yaşamı yadsımak ya da yaşamaktan caymak da, “verili us”un vargisinden başka bir şey değil. “insana özgü” bir şeyin olmadığını anlar gibi yapmak ve verili tabloda bir yer edinip soluk almak: hepsi bu -alınan soluğun bile “insan”a iye olmadığı bile bile. evrenlerden bir evrenin bir yeryuvarında olmanın bir “anlam”ı da yok oysa. yeryuvarın ve “insan”ın bir amaçlılık düzeneğini, dahası bir erekliliği yerine getirmesi de söz konusu değilken, bir “anlam” arayışında bulunmak da bir başka “yersiz çırpınış” gibi görünmekte. bilim, sanat, din, siyasa, düşün, söz konusu çırpınışların evetleyicileri olarak yolunu sürerken, kirliliğin ve kötülüğün on ikisinde temiz ve iyi bir şeyin kalması da olası değil bu “oyun”da. gelinene dönülecek gibi sonunda: “hiçlikten hiçliğe.” herkes

oyununu oynarken, bir bakacak ki “hiç.” yaşamının bir “artı”sı mı? o da bir “eksi”nin avuntusu değil mi? elden gelmeyen bir şeyin, elde olan bir verisi de olamaz. artı eksiye götürse de, salt sıfır değil. artıyı da eksiye de sıfırı da yaratan bir “saltık us” ve “özgür istenç” olmadığından/olmadığından, salt bir hiçlik -ki bu bile kuşuklu- “insan” a kalan. “yaşa git” demek de neyin nesi? ötesi mi? o da “yok.” her şey bir “bilinemezlik”te sıkışıp durur gibi, özce bir üç nokta... (neyin “üç nokta”sı olduğu bilinemeyen...)

Sıkışmışlıkta...

...Usun sınırlılığından/sıgılığında söz açan “insan”, kendi türünü ne denli yüceltirse o denli sıkıştırmaktaydı hem anlağını hem bedenini hem de tinini. “İç doğa”sını saltık olarak kavrayamaması ne düzeydeyse, “dış doğa”yı kavrayamaması da -neredeyse- öyleydi. Ne yalvaçlık ne bilgelik ne bilginlik ne de ozanlık çözebilmesine neden olmaya yetti yeryuvarı ve evreni. “İlk neden”e yüzyıllar boyu bir açıklama getirme girişiminde bulunsu da, her açıklama bir “girişim”den öte geçemedi. Nice “öz”ün tohumuna, eşdeyişle “töz”üne de ulaşamadı. Yüce/kutsal betiklere sığındı kimi zaman, kimi zaman düşünüyü/felsefeyi kovuk bildi ya da bilimin güneşimsi ışığına açtı karartını beynini ve nice sanat dalına tutunmaya çalıştı -çokça şiir şiir... - : Olmadı. Verili usun oyunlarınca oyalandı hem havada hem karada hem suda. Kendinle savaştıkça savaştı sayısızca. Savaşım gücü: Yetersizce anladı. Kendi dışında ne varsa yok etmeye çabaladı -“Ben”inin bir başka oyunu. Söylenceler oluşturdu, düşler, düşüngüler çıkışsızlığında. Sarmalında çoğaldı sıkışıklığı dolanan yumağını her açma uğraşında. Saklanbaç da oynadı körebe de: Avunamadı. Gizemsellikte apaçıklık yoktu: Ayırdına vardı. “Ekmek” dedi “su” dedi ölümcül yaşamında. Her sonsuzluk söylemi yaklaştırdı “son”unu biraz daha. Yazdı-bozdu; yeniden denedi-deneyimledi “hiçbir şeye karşın hemen her şeyi. Zaman ve uzamda çılgınlıklandı çıldırasıya, bir o kadar da sustu. Ellerinin güçsüzlüğüne ve kısalığına yas tuttu. Yalandan güldü yalandan ağladı “gerçek” diye. İki doğa arasında gelgitlere karıştı. Ne varsa tanıdığını sandığı, en yabancı oldu. “Sevgi”e bel bağladı özüne tanış gelen: Yandı. Ateş oldu, köz oldu, duman oldu “yazgi” diye. Kaçtıkaç kovaladı bilinmez raslantısallığı soluk soluk. “Soğuk”la “sıcak” arasında ılıştı “us mağarası”nda: Yetmedi. Dilleyemedi derdini -dillercesine... “Özdeksellik” de “boş”tu “ülküsellik” de: İyice daraldı. Ne var olan vardı ne de yok olan bu “eksik akış”ta. Bir başka oyundu “Varoluş.”: Durdu. Yeni olan her şey çok eskiydi yinelendikçe. Sanılarla sanırlıklar birdi gözünde. Bir koca yanılgıydı/yalandı “bilgi” de. Hesaplaşacak gibi de değildi olası bir “Tanrı”yla: İnandı-inanmadı. Baştan “yitiş”ti yaratılışı: Ne türe vardı ne tüze. “Ödül” ve “ceza” nedir bilemezdi; cennet ve cehennem... Hiçbir şey hiçbir şeyin göstergesi de değildi onun için ona. Varmış gibi görünen yeri de yoktu “boşluk”ta. He aldığı yol sonun başlangıcının tozu-dumanıydı -bir başlangıç ve son varsa... Bir neden de bulamadı bunca “oyun” a -çok aradı... İpin ucundaki “kukla”, satranç tahtasındaki her hangi bir “taş” ya da gökyüzündeki bir “bulut” bir gibiydi onda. Ne gülücük ne

gözyaşı: Bir koca suskuydu her söz her şarkı her şiir her hesap-kitap ya da kitapsızlık bilinemezliğince... Ayakları koşarcasına gerilerken ileriye, tini de daralıyordu her genişlemeye “kap”ta. Tükenen “umut” tükenen bir başka “güneş”ti evreninde. Karanlıktan karanlığa dönüş, yalnızlıktan yalnızlığa gidiş, sessizlikten sessizliğe varış...: “Her şey yanlış” -buydu doğrusu belki. Yine sabah, yine akşam, yine sabah, yine akşam, yine sabah, yine akşam... ve sabahsız-akşamsız bir “rüya.”: Yok uyanış bu uykuda. Ne sabah var ne akşam: Eğri-büyrü yaşıyış...

* Bir “ses” mi duydu, ne? Bir “renk” mi gördü? Bir “ışık”, bir “ateş”, bir “su”, hiçbir şeye benzemeyen... Ah! Rüya içinde rüya, oyun içinde oyun. Neye yarar kımıldaması “kukla”nın ipin ucunda? Nedir bir “taş”ın bu tahtadaki hamlesi? Niçin büyümesi bir “bulut”un gökte?... Sonu başından belli -belirsiz- bir süre/ç. Her amaç bir ereğin gölgesi. Her soluk bir “erk”in eğlencesi.

* Ey! sınırlı/sıgı usun “cüce”si; bunu anla bari: Ne iç ne de dış doğa senin ne de bu “her şey oyunu”nda “hiçbir şey.”

* Bak yine sabah oldu olduramadığın “bir şey”de ve akşam ve sabah ve akşam ve...

Her-hiç

“her şey”in “ben”imle bir ilgisinin olmadığını anladığımda, önce ürktüm, sonra ürperdim, derken korktum “yaşam”da(n). “ben”imle bir ilintisi de “yok”tu “hiçbir şey”in. “şeyler yeryuvarı”nda “bir şey”e varmak, “olmak ya da olmamak” da “bir şey” değildi. söz konusu da değildi “sanıların sayrılığı oyunu”nda sağlıklılık. “ussal bir dirim” olmanın ve anlağı işlevselleştirmenin bu oyundaki “yer”i, özde “yersizlik”ti de, bunun yerli yerine konuluşu oranı bağlamında bir sözde “oyunseverlik” yol alıyordu “hiç”liğe doğru hiçliği daha da onamak için.

“bilinç içre”ne varsa “bilinç dışra”ydı “düşün”e iye her şey -“her şey” denli... anlağın anladığı ne “var”sa ya da “yok”sa, yoktu gerçekte -“gerçek” de, “yalan”da... “sığ/sınırlı us”un kendisi denli, tüm olup-biten ya da olmayıp-sürmeyen “her şey” “yanılgı”dan başka bir şey değildi. “yürümek” sayılmazdı “yürütülmek” ve yol aldığım/aldığımız da “yok”tu. tüm bunlarda “bilinç içre” olmaksız bir başka “yazıklanma”, bir başka “yazgı” denliydi.

“dış”taydı “iş”in içinde kim/ne varsa bir “bilinemezlik”te... “uzam” da “zaman” denli “yitik”liğin “yalancı tanıklığı”nı yapıyordu “ben içre-dışra” her solukta. “her şey” bir “kuşku”ydu, bir “yanılgı” ve “yanlış.” ne bir “bilge” vardı “doğru” adında ne bir “tanrı” ne de ta kendisi “doğru”nun. “sayrı us”un “uydurmaları”nı “sağlıklılık” diye “yutturma”nın yalan-yanlışığında, “kurgusal yaşam” a “ister-istemez katılma”nın katışksız “yalan”ıydı hepsi.

“hiçten hiçe yolculanış”ı anlamak gücü, ne var ki olanaksız değil -sığ/sınırlı usla bile... “yaşam”sa yaşamakla örtüşek bir uzamda, “zaman öldürme”nin korkulması adıydı. kimin kimi/neyin neyi doğurmadan öldürmesiye, “yalanın yalanı”nın yitik evrenin on ikisine çivilenmesiydi paslı paslı...

“ölüme doğma”nın -doğurulmanın- “acı”sı, acınası bir “eksik yalnızlık”tı “evren”de. her arayış bir

kaybediŖe gebeydi “sonlu”ca. “yitik bir baŖka söylem”di “sonsuzluk” kandırılmaya uygun her us/usum için. sanıyı gerçek saymak salt “biz”e zgyd. bir Ŗey yoktu “saltık” denecek. “görecelik” de “görece”ydi “hep.” “anlağın algısı” dayatırken “yalan”ı usa, bir de “ycelenme” söz konusuydu “yaratılmıŖ doğauzre”ve “evren içre.” bir baŖka söylemdi “yaratı/yaratılıŖ” ki “sever gibi grndk/göründüm.”

“yazıkklanmanın yazıkklanması”ydı sr-git iimizi-dıŖımızı kemiren, sinir dizgemizi yalayan, kanımızı-iligimizi emen -sesimiz çıkmadı. her karŖı koyuŖ da “yalan”dı -bilmeliyiz artık. “söz”, “sus”un sarmalında “yalanın dillenmesi”ydi “biz”de -bir “yaprak” kadar olmadık...

neye boyun eğdikse ve direndikse neye, hep yenildik/yenildim -baŖı sonu belli bir “hiç utkusu”nda... “biz”e biraz sevinç biraz neŖe biraz gülümseme yetecekti “yaratacağımız”; olmadı...

ellerimiz de usumuz denli küçük ve kısaydı -beden içre. ne uzanacağımız bir erek ne de amaçlar vardı bu “yalan yryŖ”te. “bırakılmıŖlığın yazgısı”ydı bir “söylence içre” yaŖar gibi yaptığımız. usa dayalı yaptığımızı sandıklarımız da bir “dŖ” bile değıldi.

“verili düzenek”te -sözde “zgr istenç”le- eksik ve esrik adımlarla “bir bilinmezden bir bilinmeze” yol aldıığımızı sanmak ve bunu kanıtlamaya çabalamak da bir baŖka sığŖıktı.

tüm kaıŖların kendisine döndüğü “hiliğı yadsımak” en kolay yoldu “dayanılmaz acımızı/acımı” avutmak için: avunamadık -ki “avunmak” da “yalan”dab baŖka neydi?... “ana oyun”a “ara ya da alt oyunlar” ekledik “zamanı öldürmek” adına. “yokluğı var kılmak” sanrısında evrenle, yeryuvarla, doğıyla ve kendimizle savaŖtık “oyun içre”.

sözde dizelgeler, kuramlar, öğretiler; dŖler, dŖngler, dŖlkeler; siyalar, sanat, yazın... adlı “avunma -ya da sözde “yaratılar”- oluŖturduk “verili us ve duygu”yla -us denliydi duygu da ”verili beden”in uzantıları bağılamında. ne insan ne toplum ne yeryuvar; ne bilim ne dŖn ne de siyasa tarihinin uzaktan-yakından “biz”le ilgili/ilinisi vardı. yazamadığımız ve yaratamadığımız tarihin “oyuncusu” -dahası “oyuncağı”- olmayı ne onadık ne de sindirdik -onamıŖ ve sindirmiŖ görünsek de. sıkıŖıklığımızın “ıkıŖ arayıŖı”nda türlü “verili oyunlar”a baŖvurup, bunun “doğıru”luğunu “birbirimize onaylatma savaŖımı”nı vermeyi ussallık saydık.

“dayatmalar”la sürdü “yalan yaŖamalar” ve “yaŖam.” “biz”de olmayan “g”le “g gösterileri”nde bulunduk. “gerçek erk” olamamanın eksiliğı yığip bitirirken her Ŗeyimizi -eŖdeyiŖle “hiçbir Ŗey”imizi- ya savaŖtık sözde yaŖam adına ya da bekler olduk “lm”.

“lme doğımak”tı “yazgı” kimilerince. kimilerince “sonsuzca bir yaŖam” vardı “görünen yaŖam”ın ötesinde -ki bu yaŖam geçiciydi. “lksel yaŖam” adınaydı “yknmesel yaŖam” diye sürdüğümüz. dinlere sığındı kimimiz, kimimiz gizemciliğı. siyasalara inananlar da oldu, sanata da. Çoğumuz “dirimselliğı sürdürmenin savaŖımı”nda bir “dŖn iyesi” bile olamadı -”dŖn iyeliğı” de neydi “verili beden ve beynin” yanında?...

ne var ki “aresizliğin çaresi” göründü her edim.”insan üzerine oynanan bir oyun” vardı oysa, “insan

içre” bir “hiç”in odağında. “anlamak ve anlamlandırmak” gt -gerçekte “olası” bile değıl. kr-topal yürür gibi yaptık hep bu “yalan yol”da. “söz” uzattık bir “umut” diye. “boŖ”tu her anlatı her eylem her iz. sığ/sınırlı usla -en azından bunu anlamaya alıŖanlar, “kz” olanlar da klleŖme”yi onadı -hiçbir Ŗeyin değıŖmeyeceğini bile bile..

“biz”e biraz sevinç biraz neŖe biraz gülümseme yetecekti “yaratacağımız”;

olmadı...

MİTOLOJİ GÜNLERİ

Yaratılış ve Sanat

3-4-5 Mayıs 2013

Nesin Matematik Köyü

3 Mayıs 2013 Cuma

12:00 - 13:00 KAYIT KONTROL

13:00 - 13:30 Bireyin Psikolojik Evrimi

ve Sanat

Taner Yılmaz (Dr.)

13:30 - 13:50 Soru-Cevap

13:50 - 14:20 Sandro Boticeelli'nin "

Venus'un Doğuşu" Tablosu

Handan Tazeoğlu

14:20 - 14:40 Soru-Cevap

14:40 - 15:00 ARA

15:00 - 15:30 Miter, Masallar,

Semboller ve Sanat

Esra Sağlık (Yrd. Doç)

15:30 - 15:50 Soru-Cevap

15:50 - 16:20 Eski Türk

Kozmolojisinden Bir Mengüceklî

Kümbetine Yansınlar

Canan PARLA (Prof. Dr.)

16:20 - 16:40 Soru-Cevap

PROGRAM

4 Mayıs 2013 Cumartesi

13:00 - 13:30 Diğer Canlılara Muhtaç

Varlık Homo Sapiens'in Üstünlük

Kompleksi

H. Benan Dinçtürk (Prof. Dr.)

13:30 - 13:50 Soru-Cevap

13:50 - 14:20 Mitoloji Ve Düşünme

Sanatı

Vural Yiğit (Doç. Dr.)

14:20 - 14:40 Soru-Cevap

14:40 - 15:00 ARA

15:00 - 15:30 Zihinleri Özgürleştirici

Bir Etkinlik Olarak Tiyatro

Seda Özsoy

15:30 - 15:50 Soru-Cevap

15:50 - 16:20 Çömlek ve Sosyalik

Zeliha Böz (Prof. Dr.)

16:20 - 16:40 Soru-Cevap

16:40 - 17:10 Arap Mitolojisi ve Tann

Aysun Bitir

17:10 - 17:30 Soru-Cevap

5 Mayıs 2013 Pazar

13:00 - 13:30 Ana Tanrıça'dan Tanrı

Anası'na Güناه ve Kurtuluş Bağlamı

nda Kadın İmgesi

Serap Yüzgüller Arsal (Dr.)- Seda Yavuz

(Dr.)

13:30 - 13:50 Soru-Cevap

13:50 - 14:20 Mitoloji ve Felsefe

Duygu Temel

14:20 - 14:40 Soru-Cevap

14:40 - 15:00 ARA

15:00 - 15:30 "Yaratılış Öyküsünde

Kötücül Kadın İmgelerine Eleştirel Bir

Yaklaşım"

Lütfiye Bozdağ (Yrd. Doç)

15:30 - 15:50 Soru-Cevap

15:50 - 16:20 Askın Mitolojisi

Hasan Aydın (Yrd. Doç)

16:20 - 16:40 Soru-Cevap

16:40 - 17:10 Sevan Nişanyan

17:10 - 17:30 Soru-Cevap

ERZİNCAN İLİ, KÜLTÜR MERKEZİ

düşünbil

Katılım ve detaylı bilgi için:
www.dusunbil.com

ÖZGÜR ANAYASA

İKİNCİ KISIM

Muhammet Akyıldız

Kendini kuşlar gibi özgür hissettiği-daha doğrusu sandığı-halde, çeşitli ortamlarda insanlara “kuş beyinli” diyerek aşağılamaya ve küçümsemeye çalışanların ise, ne yaman bir çelişki yaşadıklarının farkına varmaları için; kuşların küçücük beyinleri ile özgürlüklerini göklere çıkarmasına karşın, insanın bir kafatası dolusu beyniyle kendini ne boktan şeylere tutsak ettiği üzerinde düşünmeleri sağlanarak kafaları karıştırılır. (Böyle bir çalkalayıcı edimde bulunurken, hem beynin hem de asıl konunun sulandırılması esastır)

Madde 14- Hav! Miyav! Cık! (Bu madenin bu fıkrası mizah içerikli bir fıkradır ve gülünecek bir durum yoktur. Anayasada yer alan sıra dışı fıkralara gülmek yerine, o fıkrâ üzerinde düşünmek anayasanın özgürleşmesi ve özünseilmesi açısından daha sağlıklıdır.)

Hiçbir canlının ifade özgürlüğü engellenemez ve Özgür Anayasa'ya göre insanların ifade özgürlüğü ile diğer canlıların ifade özgürlüğü eşitlik ilkesi çerçevesinde ele alınıp “canlının ifade özgürlüğü” şekline dönüştürülerek anayasaya işlenir. (Hangi ortamda olursa olsun hiçbir canlıya “hoşt”, “pist” veya “kış kış” denilemez)

Bir insan gibi bir köpeğin, bir kedinin veya bir kuşun da yasalarda söz hakkı vardır ve bu hakkı canlıya vermek bu maddenin 1. fıkrasında yazıldığı gibi oldukça kolayken, insan sesinden başka tüm seslere kulak tıkamak canlılığa saygısızlıktır. (Canlı sesine kulak tıkayıp, sadece kendi arzu ve isteklerini doyurma gayretiyle böğürüp duranlara karşı “oha” denilebilir, ancak bu tür bir ifade, öküze de saygısızlık anlamına geldiğinden, öküz olmadığı halde böğürenlere karşı kulak tıkamak ise anayasaya aykırı değildir)

Canlıya saygısız davrananlar, bu tutumlarından vazgeçinceye kadar canlıdan sayılmaz.

Canlıya saygısızların canlıdan sayılmaması; nüfus sayımlarında “yok” sayılarak (görmezlikten gelinerek) ifa edilir.

Bu çirkin davranışından vazgeçmiş olanlar, bir sonraki nüfus sayımında “var” sayılır ancak; takvim yaşı ne olursa olsun, kişi yeni doğmuş kabul edilerek, “var” sayıldığı tarih-varsayıldığı değil- doğum tarihi olarak kayıtlara işlenir. (İhtilaf durumlarında bu tarih insanlarda, diğer canlılarla birlikte yaşamının sevincini ve anlamını duyumsayarak: “anamdan yeni doğmuş gibiyim”; “bu zamana kadar boşa yaşamışım” veya “kuşlar gibi özgürüm” dediği tarih esas alınır. Elde hiçbir delil yokken, varsayım üzerinden yola çıkılarak “yok” sayılması gerekeni “var” saymak, anayasayı yok saymaktır)

Kendini kuşlar gibi özgür hissettiği-daha doğrusu sandığı-halde, çeşitli ortamlarda insanlara “kuş beyinli” diyerek aşağılamaya ve küçümsemeye çalışanların ise, ne yaman bir çelişki yaşadıklarının farkına varmaları için; kuşların küçücük beyinleri ile özgürlüklerini göklere çıkarmasına karşın, insanın bir kafatası dolusu beyniyle kendini ne boktan şeylere tutsak ettiği üzerinde düşünmeleri sağlanarak kafaları karıştırılır. (Böyle bir çalkalayıcı edimde bulunurken, hem beynin hem de asıl konunun sulandırılması esastır)

(Değişik:1956/Salvador Dali) “Landscape With Butterflies (Kelebekli Peyzaj)”

Hiçbir canlı, çıkardığı sesin insan beğenisine uymadığı gerekçesiyle, bu haktan mahrum edilemez. (Bülbül ötüşü ile eşek anırması kim ne derse desin, benzer duyguların dışavurumudur ve aynı güzelliktedir. İnsan sesinin güzelliği değerlendirilirken de bu anlayışla hareket edilerek, yerine göre “sesiniz eşek anırması kadar güzel, tok ve sarsıcı” demenin garip karşılanmayacağı bir sanat anlayışının benimsenmesi sağlanır. Güzellik kavramının standartlardan kurtarılması ve sınırlandırılmaksızın çeşitlendirilmesi her canlının boynunun borcudur)

Bu maddenin 1. fıkrasında yer alan sesleri çıkaran canlılar (köpek, kedi, kuş) dışında, diğer canlı türlerin sesleri ve bu seslerin anlamını açıklayan metinler; canlı türlerin çokluğu ve anayasa kitapçığı sayfalarının sınırlılığı gerekçe gösterilerek, anayasada yer alması engellenemez. (Rulo tuvalet kağıdı kullanırken, anayasaya tahminen 500-600 sayfa eklemeyi yüksünmek gerçekten iğrençtir)

Her canlının çıkardığı ses, öncelikle müzisyenler olmak üzere, biyoloji ve zooloji uzmanlarının çalışmaları ve teknolojik olanaklar ölçüsünde anlamlandırılarak, ayrıntıları ve sanatçı/uzman yorumları ile birlikte, hiçbir canlının karşı çıkamayacağı bir kıvama getirilerek yasalara işlenir.

(Mülga: 15.09.2012) “İt ürür kervan yürür” (Kervandaki hayvanların bile hayvanca bir duyarlılıkla ürkmesi kaçınılmazken; it ürmesi karşısında insanın böyle bir aymazlık ve duyarsızlıkla bu tür sözleri bir deyim veya atasözü olarak benimsemiş olması, hatta bir yaşam felsefesi haline dönüştürmesi, yüz kızartıcı bir anlayıştır ve gerçekten ürkütücüdür. Kervanlarını bu anlayışla yürüten yüzüzler yüzünden bu söz hem anayasadan, hem de yaşam anlayışından çıkarılmıştır)

Bunun dışında; ses çıkarmadan yaşamakta olan canlıların (örneğin kelebek) sesi çıkmıyor diye kanat çırpışlarının yasalarda yer alması engellenemez. (Kelebeğin uçuşu veya kelebekler gibi uçmak da bir ifade biçimidir. Hiç tereddüt edilmeden özgür ifadeye örnek gösterilebilir)

Hiçbir canlı, arzularının anayasada yer alması için bağırıp çağırmak ve ses getirici eylem yapmak zorunda bırakılamaz. (Bu tür bir eyleme mecbur kalan canlının eylemi hiçbir şekilde engellenemez)

Sesli ifade yerine görsel ifade yolunu seçen canlıların incelikli, özlü, renkli ve yeğniltici (hafifletici) ifadelerini içeren görsel fıkralar, görsel sanatlarla uğraşanlarca yasalara fırçayla kaydedilir. (İlk defa görsel bir anayasa fıkrasının Özgür Anayasa'da yer almasına katkılarından dolayı, adı deliye çıkmış Salvador kardeşimize sonsuz şükranlarımızı sunarız.)

Madde 15- Biyolojik yapısı gereği sesi çıkmakta iken; siyasi, ekonomik, dini, sosyal ve buna benzer çeşitli baskı unsurları (mahalle baskısı dahil) tarafından sesi çıkmaz hale getirilen canlıların acıklı durumundan yararlanarak, onlar adına sabahın akşama kadar basın ve yayın organlarında vır vır demagoji yapılamaz.

Her canlının kendini bir şekilde ifade etmesi, o canlının yapısında mevcut iken (potansiyel ifade gücü); “her şeyi ben bilirim” anlayışı ile bu hakkı onların elinden zorla veyahut cebren ve hile ile alarak, onlar adına hak

savunuculuğuna soyunanların vay haline! (Yani anayasaya göre vay haline)

Özgür Anayasa'ya göre her canlı nevi şahsına münhasır (kendine özgü davranış ve karakterde) olduğundan, ifade özgürlüğü hiçbir şekilde devredilemez. (İfade özgürlüklerini demokrasi adına bir başkasına devredenlerin de vay haline!)

(Mülga: 02.11.2012) “Söz gümüşse, sükut altındır” (Kişiyi susturmanın yöntemine bakar mısınız? Bu durumda gümüşü altından daha değerli kılmak anayasanın görevidir. Özgür Anayasa'nın ifade özgürlüğü maddeleri doğrultusunda çıkarılacak yasalarla, altın piyasasına müdahale edilerek, gümüşün değerinin sabit bırakılmak suretiyle, altının değerinin alüminyum değerine çekilmesi ve sözün maden bağımlılığından kurtarılması sağlanır)

(Daha medeni ek fıkra: 02.11.2012) “İşlemeyen dil, altından da olsapas tutar”

Bir kimseye “dini kural” “milli görüş” “siyasi düşünce” adı altında kalıplaşmış ve sloganlaşmış söylemler ezberletip, sadece ‘bu söylemleri dile getirmeyi ifade özgürlüğü diye yutturarak, bireysel farklılığa bağlı ifade biçimlerini bastırmak suretiyle, üzeri özgürlük nakışlarıyla süslenmiş zincirlerle toplum birbirine kenetlenemez. (Bu tür bir anlayışta mutlaka bir hinlik vardır)

Madde 16- Üretim ve tüketim faaliyetlerinde, yardımlaşmak ve paylaşmak adına bir araya gelerek birliktelik oluşturmak serbesttir ancak, ürettiklerinin küçük bir kısmı ile tüm tüketim gereksinimlerini elde etme; veyahut ürettiklerinin tamamı ile yaşam gereksinimlerinin ancak bir kısmını elde edecek biçimde eşitsizlik üzerine kurulmuş denklemler çözülemez. (Yıllardır çözülememiştir, çünkü böyle bir eşitsizlikte adaletin terazisi istediği kadar aşağı yukarı sallanıp dursun, iki kefe denk getirilemez)

“Eşitsizliklerin doğallığı” üzerine inşa edilmiş ve kanıksanmış birlikteliklerin çözümsüz denklemlerinin yarattığı toplumsal travmaların ortadan kaldırılmasında; $a+b/2$; $a+b+c/3$; $a+b+c+d/4$... şeklindeki basit “aritmetik ortalama kardeşliği” formülü uygulanır ve üretim-tüketim amaçlı birlikteliklerde kesinlikle başka bir formül uygulanamaz.

“Aritmetik Ortalama Kardeşliği” formülü uygulanırken, birliktelikteki kişilerin ne iş yaptığını bakıp burun kırım etmek, bir kişinin lokmasına göz dikmekle eşdeğer bir terbiyesizliktir.

Kişinin üretimden ne kadar pay alacağı üzerine anayasada yer alan “aritmetik ortalama kardeşliği” formülünün ilkökul 2. sınıf öğrencisi düzeyinde bir matematik formülü olduğunu ileri sürerek, ele güne karşı “çağı yakalamış” tavırları takınılarak, paylaşımda daha karmaşık ileri matematik formülleri uygulanamaz. (Birlikteliklerdeki üleşme, paylaşım ve bölüşümü modern matematiğin karmaşık formülleri üzerinden uygulayanların amacı birliktelik değil, ayrıcalıktır. Birlikteliklerde ayrımcılık yapmak ürünü değil, birlikteliği böler. Bu tür bölme işlemleri toplumda karmaşaya neden olacağından, kafaları fazla karıştırmadan “aritmetik ortalama kardeşliği” uygulanır. Üretim toplanır ve kişi sayısına bölünür. O kadar!)

Birlikteliklerde kimin ne iş yapacağı bireysel istek

doğrultusunda geçici yasalarla belirlenir ve birlikteliklerde eşit sürede çalışmak esastır.

Hiç kimse fazla veya az çalıştırılmaz. (Herkes çalışırken, bencilliğin semirmesine neden olan “hiç çalışmama” eylemsizliğini gösteren kişilere ise, Newton'un 1. ve 2. Hareket Yasaları ışığında Özgür Anayasa tarafından güç uygulanarak (güç verilerek) düzgün doğrusal hareket etmeleri sağlanır. Anayasa tarafından güç uygulanırken, kişiyi canından bezdirmemek için ivmenin gıdım gıdım arttırılma esastır. Yapılan ölçümlerde çalışma eylemi normale ulaştığında ivme sıfıra indirilir.)

“Az zamanda çok iş yapmak” ise teknolojik ve bilimsel gelişmeye bağlı olduğundan, gelişime paralel olarak, birlikteliklerde bireylerin çalışma süresi planlı bir şekilde kademeli olarak azaltılır. (Bilim ve tekniğin herhangi bir işin yapılma süresini azalttığı gün gibi ortadayken “daha fazla çalışmalıyız” mantığının altında kölelik çağlarının anlayışı yatmaktadır. Gereksinim dışı fazla üretim “biriktirme hastalığı”na neden olur ve bulaşıcıdır. Biriktirme, Özgür Anayasa'nın 7. Maddesinin Geçici 4. Ek fıkrasına aykırıdır* ve buna bağlı olarak gereksinim dışı üretim ve tüketim; buna da bağlı olarak “fazla çalışmak” haliyle anayasaya aykırıdır.)

Birlikteliklerde-daha çok insanlarda görülen-başkan, amir, şef, komutan, müdür, patron gibi üretime katılmadığı halde, üretimden daha fazla pay alacak şekilde unvan ve makamları iş edinmek Özgür Anayasa'ya aykırıdır. (Özgür Anayasa'ya aykırı bir durum hangi anayasaya uygun olursa olsun insanı ilgilendirmez. Diğer canlıları zaten ilgilendirmez.)

Birliktelik gönüllülüğe dayanır ve bir birlikteliğin içinde iken birliktelikten ayrılmak serbesttir ve canlı bu eyleminden dolayı cezalandırılmaz. (Ancaaaak; birliktelikten ayrıldığı halde, birlikteliğin üretiminden yararlanmaktan vazgeçemeyen ve “yapılmalı”; “edilmeli” gibi söylemlerle çalışıyormuş gibi görünerek birliktelikte kayıt dışı olarak üretimden pay almaya “parazit yaşam” demir ki; Özgür Anayasa'ya göre bu tür bir özgürlük biçimi yoktur.)

Bir işin ucundan tutmakta gönülsüz olan ancak birliktelikten de ayrılmak istemeyenlerin durumları, bilimsel veriler ışığında çıkarılacak sosyal yaşam yasalarıyla düzenlenir. (Bu doğrultuda “parazit yaşam”da ısrar edenler, her türlü gereksinimlerini sadece kendisinin karşılamaya çalıştığı, toplumdan yalıtılmış ortamlarda iskan edilerek, buğday yetiştirme, kumaş dokuma, köşkerlik yapma, sabun imal etme, kirmenle yün eğirme gibi işlere koşularak imanları gevretilir ve belli bir süre sonra toplu yaşamın anlamını çözmüş olduğu halde, anasından yeni doğmuş gibi bir ruh hali ile topluma dahil edilir. Topluma dahil olmayı sadece tüketim ilişkileri üzerinden yorumlayanların beslendikleri kaynaklar kısıtlanırken, kaynağın kurutulmaması esastır.)

Hiçbir birliktelik başka bir birlikteliğe zarar verecek şekilde oluşturulamaz ve her birliktelik kendisi dışındaki birlikteliklere katkı sağlayacak şekilde düzenlenir.

“Birleşmiş Milletler Örgütü”nün birleşmiş hali, bu örgüte dahil olan devletlerin birleşeceği anlamını taşıdığından; birleşmediği halde birleşmiş gibi görünerek, bazı ülkelerin çıkarlarına hizmet etmek maksadıyla insanları kandırarak bir araya getirmek Özgür Anayasa'ya

aykırıdır. (Zaten “millet” ve “devlet” kavramları insanlığa aykırı olduğundan, bu örgüt temelden mantığa aykırıdır)

Bu anayasaya göre, insanlığın anayasasından çıkarılmış olan “Birleşmiş Milletler Örgütü” yerine, “Birleşmiş İnsanlar Örgütü” oluşturulur (birleşme değil böyle olur) ve oluşturulan bu örgütün; halen birleşmiş bir vaziyette dünyada mutlu bir şekilde yaşamakta olan “birleşmiş kuşlar” “birleşmiş memeliler” “birleşmiş böcekler” ve “birleşmiş bitkiler” gibi topluluklar ile anlamlı ilişkiler kurması sağlanarak “Birleşmiş Canlılar Örgütü”; sonrasında ise “Birleşmiş Varlıklar Örgütü” oluşturularak, birçok şey keşfettiği halde yaşamın anlamını henüz daha keşfedememiş insanın, dünyada ve evrende yaşamının anlamını keşfetmesi olanaklı kılınır. (Diğer canlılarla karşılaştırıldığında, insan gerçekten acınacak bir durumdadır)

Dünyadaki herhangi bir alanın sahiplenilmesi eşitliğe aykırıdır.

Kuşlar bile istediği coğrafyalarda rahat bir şekilde dolaşırken; insan, devlet yönetimi adı altında belli bir ülke sınırları içerisine hapsedilemez (Uzaydan çekilen fotoğraflara göre hiçbir ülke sınırının belli olmaması üzerinden yola çıkılarak “evrensel bakış” kavramı ele alınırken bu fotoğraflar belge olarak kullanılır.)

Dünya insanın veya herhangi başka bir canlı topluluğunun oluşturdukları birlikteliklere göre ülkelere veya ülke anlamı taşıyan bölümlere ayrılamaz.

Dünya bile uzayda bir nokta kadarken, dünyada herhangi bir noktayı gözümüzde ve gönlümüzde büyüterek ülke haline getirmek, insanlığa yakışmaz. (O zaman gelin bir an önce vazgeçin bu işten ve dünyanın tadını çıkarmaya bakın. Ötesi dünyanın canını çıkarmaktır. “Toprağın kelepçeleridir tel örgüler” diye de düşünülebilir şiirsel bir şekilde ifade edersek)

Birlikteliklerde “Devlet Yönetimi” adı altında insanın insanı yönetmesi anayasaya aykırıdır.(Yönetmek; bir toplumda insanların nasıl yönetileceğini değil, işlerin nasıl yönetileceğini ve yapılacağını düzenler. “Yönetme” kavramını bu anlamının dışında kullanarak canlı ve cansızları çıkarları doğrultusunda harekete geçirmek veya canlıların hareketini engellemek, Özgür Anayasa'ya aykırıdır. Yapılması gereken herhangi bir işin yönetilmesinde gönüllülük esastır. Bu doğrultuda çıkarılacak yönetmelikler bu fıkra aykırı olamaz.)

Madde 17- Hiçbir çocuk anayasanın içeriğinden mahrum edilemez.

Bu amaçla çocuğun okula başlama ve okuma-yazma öğrenme yaşı olan 6 (altı) yaşına kadarki süreyi içine alan okulöncesi için, resimli anayasa kitapçığı oluşturulur. Bu kitapçıkta yer alacak görsel anlatımların çocuklar tarafından çizilmesi esastır.

(Değişik çocukça fıkra:1 Aralık-2012) “Aklım Çocuk Bahçesi”

diyorum ki çocuklar
insan aklını sizinle yıkayabilir
sizin gözlerinizle okşayabilir örselediği gökyüzünü
diyorum ki
çocukça düşünmek sonsuzluğu doldurabilir
doğrultabilir dünyanın yörüngesini yeniden
hıncı yatıştırıp

coşkuya dönüştürebilir öfkeyi sizinle insan
ve bizim için çocuklar
öğrenilsin diye mutluluk
resimli anayasa kitapları da yazabilir sizin elleriniz
siz kuşlar çizerken ıssız bıraktığımız göğe
biz o sabırsız ellerinize bakarız
ne güzel

Çocukların düşlerini engelleyici öğretilerle onlara eğitim verilemez. (Okluların fayda ve zarar analizi yeniden yapılarak bu kurumların çocuğun yaşantısına uygun hale getirilmesi sağlanır.)

Okul yapımında kullanılan kum, çimento, demir, kireç vs. sarf malzemelerinden daha önemlisi çocukların düşleridir.

Okul binası projeleri düşsüz uygulanamaz ve çocukların düşleri yok sayılmaz.

(Değişik görsel fıkra: Mart-2009/Muhammet Akyıldız)
“Düşlerin Var Gücüyle”

NOT:

Özgür Anayasa'nın 12. maddenin 7. fıkrası olarak Libido Dergisi'nin 6. sayısında yürürlüğe girmiş olan “Acıdan zevk aldırma” yönelik bilimsel, sanatsal, edebi ve felsefi çalışmalarla yaşamın gerçek anlamı çarpıtılmaz.”** ifadesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Değişik:24.11.2012) Acıdan zevk aldırma” yönelik bilimsel, sportif, sanatsal, edebi ve felsefi çalışmalarla yaşamın gerçek anlamı çarpıtılmaz.(Bu anayasa fıkrasına dayanılarak; insanın ağzını burnunu çarpıtmaya yönelik karate, boks, judo vb. dengesiz davranış biçimleri spor faaliyetler kapsamından; bitki ve hayvanların genleriyle oynayıp canlıyı eciş büctüş hale getirici hinlikler ve cinlikler bilimsel çalışma kapsamından çıkarılmış olup; bu tür çarpıtmalarda ısrar eden kişi ve kuruluşların faaliyetleri süresiz olarak durdurulur ve kendilerinde mevcut olan şiddet eğilimi, karıncayı bile icmitemeyecek hale getirilmeye kadar eğildiği yerden bilimsel bir yöntemle kırmadan doğrultulur)

* (Bkz: Libido Dergisi, Eylül-2012 Sayı:6)

** (Bkz: Libido Dergisi, Eylül-2012 Sayı:6)

İLKELLİKTEN UYGARLIĞA

AŞK-KADIN-NAMUS

Olca Yılmaz

İnsanın yaşamını yönlendiren iki ana unsurdan söz edilir: Genler ve sosyal çevre. Evrimsel psikologlar genlerin önemine vurgu yaparken, sosyologlar daha çok çevre unsuruna atıf yaparlar. Olaylara 21. Yy. çalışmalarının ışığında baktığımızda konunun bu kadar basit olmadığını anlamaktayız. Daha çok karmaşık mekanizmaların insan davranışlarının belirlenmesinde önemli rol oynadığını söyleyebiliriz. Genler ve sosyal çevre, bu iki unsurun yanında iki farklı bilim dalı daha insan yaşamına dair bize önemli ipuçları sunar. Bunlardan biri psikanaliz diğeri ise epigenetiktir. Psikanaliz insanın davranışlarının belirlenmesinde 0-4 yaş aralığının önemine büyük vurgu yaparken; epigenetik sosyal çevre ile gen arasındaki bağlantının önemine dikkat çeker. Psikanaliz ve epigenetiğin davranışlarımızdaki önemine dair ortaya koyduğu tespitleri sırasıyla vurgulamaya çalışacağız. Ama daha önce uygarlığın insanın yaşamına ne gibi olumlu veya olumsuz katkıları olmuş ona bakalım.

Herbert Marcuse “Uygarlığımız, içgüdülerin bastırılması temeli üzerine kurulmuştur.” der ve ekler: “Uygarlık insanları hiç ama hiç özgürleştirmemiştir.”[1] Freud'ün psikolojiye göre içgüdüler iki farklı içerik taşır. Bunlardan birini cinsellik (eros) ötekini ise saldırganlık (thanatos) içgüdüleri oluşturmaktadır. Marcuse, Freud'a atıf yaparak uygarlığın bu iki olgunun bastırılması temeli üzerine kurulduğunu söyler ve cinselliğin bastırılmasının nedenini de cinsellik ile saldırganlığın birbirine geçmiş olgular olmasına bağlar. Yani uygarlık, cinselliği bastırıyorsa bunun nedeni cinselliğin saldırganlığı da beraberinde getirmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle cinsellik içeren güdüler bastırılmalıdır.

İlkel insan, haz ilkesine göre yani mevcut güdüleri ile hareket eder. Bu nedenle bir bakıma özgürdür. Oysa uygar insan bu güdüleri bastırıp gerçeklik ilkesini kabul eder ve temel güdülerini tatmin edememesi nedeni ile özgür olmadığı düşünülür. Uygarlık bireyin güdülerini bastırmasından yanadır. Çünkü güdüler haz ilkesi ile hareket eder ve birey haz ilkesine uygun olarak toplumu tanımaz. Demek ki uygarlık, bireyin özgürlüğünü toplumun varlığı adına kısıtlamıştır. Bu durumda toplum ancak gerçeklik ilkesine uygun davranan insan tarafından inşa edilebilir. Peki, “Toplumda yaşayan bireyler uygar sayılabilir ama özgürsayloramaz.” diyebilir miyiz?

İnsan yaşamı çocukluk çağında miras kalan kırıntılar üzerinde yükselir. Oysa bu kırıntılar görebildiklerimiz kadardır. Görmek istemediklerimiz o denli çoktur ki, bu görmek istemediklerimiz uygarlığı tehdit eden yegâne unsurdur. Bu bakış açısına göre uygarlık, görmek istemediğimiz güdüler üzerine kuruludur. Bu bakımdan uygarlık körlerin yaşadığı bir topluluktan başka bir şey değildir. Peki, neden körüz? Neden görmek istemediklerimiz yani bilinç dışımız bizi rahatsız ediyor? Neden biri bize görmek istemediklerimizi hatırlatınca ona kızıyor ve sinirleniyoruz?

Birçok televizyon reklâmında bir ürünün yanında güzel kadınlar ve yakışıklı erkekler kullanılır. Oysa kadın ve erkek bu ürün ile hiç de alakalı olmayabilmektedir. Burada bilinçaltı bir mesaj mı verilmek isteniyor? Yaşadığımız uygarlığın kapitalist yaşam biçimi güdülerimizi tatmin edecek araçlarla görmediklerimizi bize uygarlığın kabul edebileceği normlarla sunmaktadır. Fast Food'lar, bilgisayar oyunları, telefonlar, filmler vb araçlarla bilinçdışı isteklerimiz kapitalist yaşam biçimi tarafından doyurulmaktadır. Peki, kapitalist yaşam biçimi neden böyle bir şey yapma gereği duymaktadır? Bunun iki nedeni olabilir: Birincisi bu isteklerin doyurulmasından doğan maddi kazanç; ikinci ise bilinç dışı isteklerin yaratacağı tehlikeden kapitalizmi korumak...

Uygarlık bilinçdışına karşı savaşım halindedir; kendini korumak ve yaşatmak adına bunu yapmak zorundadır. Oysa bilinç veya bilinçlenmek dediğimiz olgu bilinçdışımızda bulunan gerçekleri görmek ile ilgilidir. Uygarlığın gücüne rağmen bilinçdışı ile yüzleşebilen insan sayısı çok azdır.

Freud'un “libido” kuramına göre bastırılan içgüdüler biçim değiştirerek kendini tatmin eder.[2] Eğer uygarlık güdüleri bastırmak üzerine kurulmuşsa bu güdüler hangi yollarla kendini tatmin etmektedir? Örneğin cinsellik! Çok basit bir örnek verirsek: Uygarlık seviyesi düşük bir toplulukta yolda yürüyen bir birey yarı çıplak bir bayanı gördüğünde kadının kendisini tahrik ettiğini söyleyebilir. Eğer uygarlık olmasa idi kadının tecavüze uğramaması için bir neden olmayabilirdi. (Tecavüz uygarlığın getirmiş olduğu bir olgu da olabilir) Peki, uygarlık seviyesi daha üstte olan ülkelerde böyle bir olay neden daha nadir yaşanır? Madem her iki toplulukta -farklı seviyelerde de olsa- uygarlık var, neden cinselliğe bakış açısı bu denli farklıdır? Burada olayın içine süperego denen otoriter baba kavramı girmektedir. Süperego kavramı 4 yaş dolaylarında haz ilkesinden gerçek ilkesine geçen erkek çocuğun babası ile özdeşleşerek bilincinin (büyük) bir bölümünü (erkek egemen toplulukta) babanın otoritesine bırakması ile oluşmaktadır. Bunu da anneden vazgeçme koşulu ile yapar. Bir bakıma uygarlık erkek çocuğun anneye olan cinsel eğiliminden (ego'dan) vazgeçip babası (süperego) ile özdeşleşmesi üzerine kuruludur.

Erich Fromm akıl dışılığının kaynağını araştırır. Fromm sorar: “Almanlar nasıl oldu da kitlesel olarak Hitler'e boyun eğip milyonlarca insanı öldürdü?” “Bu akıl dışılığın kaynağı nereden gelmektedir?” [3] Biz de buna karşılık şu soruyu soralım: “Sizce bir çocuk mu bir yetişkin mi daha çok akıl dışı davranışlarda bulunur?” Olay derinlemesine incelendiğinde çocukların masum davranışlarının dışında akıl dışı davranmadığını tam aksine akla yakın davranışlar sergilediğini görür ve bunu birçok kişi ile paylaşıyoruz. Oysa yetişkinler tecavüz, adam öldürme, kitlesel yok edişler, vb. birçok akıl dışı olayın kaynağıdır. Peki, yetişkinlerin zihinlerinde neler olup bitiyor da bu hale gelebiliyorlar? Bu sorunun yanıtı çocuğun bilincine toplum/düzen adına tecavüz eden babada gizlidir. Bir çocuk dünyaya neden geldiğini bilmez. Bu çocuk bir arzusun ürünüdür. Bu arzu genellikle annenin arzusudur. Daha doğrusu anne, seçtiği eşin zihnini doğacak çocuğuna kopyalayarak eksik kalmış kendiliğini tamamlar. [4]

Bir toplumda çocuk kültürel aktarımın nesnesi konumundadır. Ancak bu aktarım her zaman sağlıklı veya çağa uygun olmaz. Genellikle baba ile erkek çocuk arasında

bir iletişimsizlik vardır. Yeterince uygarlaşmamış topluluklarda baba, çocuğunu uzaktan sever. Bu nedenle babadan alınan süperego sağlıklı değildir. Sağlıklı olmayan süperego çocuğun bilincinde yapılır. Çocuk uygarlık adına bu sağlıklı süperegoyu almak ve beyinde zihnini oluşturmak için yapılandırmak zorundadır. İşte akıl dışılık da burada başlar. Erkek çocuk bu süperego ile kendisini değil bir anlamda babasını yaşar. Ancak bu yaşantı sağlıklı değildir. O yüzden hep bir suçluluk duygusu vardır. Uygarlık seviyesi düşük bir toplulukta bir erkek yarı çıplak bir kadın gördüğünde tahrik olur. Çünkü bastırılmış duygular o anda su yüzüne çıkar. Geçeklik ilkesi sağlıklı oluşmamıştır. Baba oğlunda tutunamıyor ve kadının bedeni üzerinde kendini var etmek istiyor. Aslında kadına o güzle bakan, kişinin kendisi değil babadan alınan ve beyinde yapılan sağlıklı süperegonun yani simgesel babanın kendisidir; geçmişin kirli tortusu...

Sağlıklı süperego ne yapılmalı da yok edilmelidir? Veya sağlıklı süperego tamir edilebilir mi? Bunun yanıtı evet edilebilir. Peki, bu nasıl sağlanır? Elbette aşkla. Aşk olmak mükemmel bir süperego tamir işlevi görür. Biz buna "tamir" ya da "yok edip farklı bir süperego oluşturma" diyebiliriz. Peki, aşk bunu nasıl yapar? Aşk olayında erkek çocuk var olan libidoyu "sağlıklı baba/fallus" yüzünden kendine çeker. [*] (uyumlu bireyde libido süperego üzerinden akar.) Kendi (egosu) üzerinden libido aktarımı yapan kişi, âşık olduğunda, bu libidoyu kendinden alır âşık olacağı nesneye aktarır. Genellikle böyle bir birey, kendisinde var olmasını istediği özellikleri taşıyan kadına âşık olur. **Aşk mekanizmasında erkek, kadına kendi süperegosunu yansıtır.** Eğer bu süperego sağlıklı ise aşk ilişkisi nevrotik bir aşka dönüşür. Çünkü burada kadına yansıtılan şey sağlıklı babanın kendisidir. Kuşkusuz böyle bir durumda kadın erkekten uzaklaşır. Çünkü kadının aradığı şey sağlıklı değil sağlıklı bir süperegodur. Ancak âşık olan kişi aşk mekanizması ile sağlıklı babanın bir bölümünden kurtulur veya sağlıklı süperegoyu onarır. Aşk hali insanı uygarlıktan ve otoriteden uzaklaştırır.

Aşk bir bakıma kişinin -karşı cins üzerinden- bir uygarlık basamağından bir üst uygarlık basamağına tırmanmasını sağlar. Kişi aşk süresince uygarlıktan uzaklaşır ama aşk bitip narsistik libidoyu aşk nesnesinden alıp kendi bedeni üzerinde akmaya başlayınca bu kez uygarlığa yakınlaşır, hem de eskisinden daha çok. Böylesi bir nevrotik aşk bir erkeğe sağlıklı süperegodan kurtulma olanağı yaratır; oysa bu durum kadın için hüsrandır. Burada âşık olunan nesne yani kadın, âşık olan erkeğin simgesel annesidir. Yani âşık olan kişi aşk ile çocukluk çağına geri dönüp anneye kavuşur ve böylece babanın otoritesinden kendini kurtarır. Bir zamanlar çocuk dört yaşında iken -simgesel babadan habersizken- ego ile annesiyle hipnoz halde yaşardı. Sonra anneye olan haz baba tarafından kesintiye uğrayınca yani birey enest tabusu ile tanışınca artık otoriter babanın hükmü altına girerek anneden yani egodan uzaklaşacaktır. Aşk merasimi anneye geri dönmenin simgesel anlatımıdır; ucunda uygarlık vardır ve bedeli de çok ağırdır. [5]

Psikanalizde anlatılan konular her ne olursa olsun sanki erkeği destekliyor da, kadınları desteklemiyor gibi gözükebilir. Bir bakıma haklı olan bu söylemin elbette nedenleri var. Bu nedenler erkek egemen unsurların günümüzde hala geçerliliğini korumasından kaynaklanıyor olabilir. Kuşkusuz bu çerçevede kadının kadını tanımlaması gerekir. Oysa kadını tanımlayanlar genelde erkekler olmaktadır ve bu durum kadınların canını sıkmaktadır. Darian Leader o ünlü kitabı "kadınlar neden yazdıkları her mektubu göndermezler" adlı yapıtında "Kadın olmak nedir?" sorusunu sorar ve şöyle der: "Kadın olmak sorusu erkeğin bakış açısına göre ortaya atıldığı için, bir kadının yabancılaştırılmasını ya da erkeğin arzutuzağına düşmesini beraberinde getirir. Eğer belli bir kadın bir erkek tarafından arzulanıyorsa erkeğin bu kadında arzuladığı şey nedir? Böylece kadının ne olduğu sorusuna verilecek karşılık, erkeğin kafasında oluşturacağı kadın fikrine kilitlenmiş durumdadır?" [6] Aslında burada Leader, Freud'un "Kadınlar ne ister?" sorusunu doğru bir zemine taşıyarak: "Kadınlar erkeklerden ne ister?" sorusuna çevirmiştir. Bu soru önemli bir sorudur. Çünkü "kadın" bu sorunun yanıtında gizlidir. Bir kadın eğer arzu içinde ise o zaman arzulananın arzusu olmak da zorundadır. Leader: "Kadın kimliği sorunuyla yüz yüze gelince bir kadın erkeğin kafasında olduğunu sandığı kadın fikrine uyarak varlığını bir erkeğin arzusunda bulabilir" der. Bu anlamda kadın başkasının arzusunda kendini biçimlendirdikten sonra kadınlığa kavuşacağını düşünebilir. Bir kız çocuğu eğer toplumsal cinsiyetten yani makyaj yapmak, kaş aldırma, saç boyamak, vb. günümüz kadın modeli aksesuarlarından uzak ise bu kız çocuğu toplumsal cinsiyeti taşıyamayacağı gibi erkeğin arzuladığı kadın da olamayacaktır. Günümüzde bir kız çocuğu için kadın olmak erkeğin gözüne hoş gelecek bir maske takmakla eş anlamıdır. Bu durumda toplumsal cinsiyet, insanı bir maske ile yaşamaya mahkûm eder gibidir. [7]

Peki, biz şu soruya yanıt verebildik mi: "Kadınlar erkeklerden ne ister?" Bu sorunun yanıtı ödip karmaşasında gizi olsa da yanıt yanı başımızda da olabilir. Eğer bir kız çocuğu cinsiyetçi toplumsal öğelerden eksik bırakılmışsa bu kız çocuğunun erkeğin arzusu olma yolunda yapacağı pek de bir şey yok gibidir. Bu anlamda kadın bu eksik cinsel öğeleri kendi benliğine almak zorundadır. Birileri tarafından kadınsılaştırılmak bir anlamda egonun kısırlaştırılması anlamına gelmektedir. İşte bu noktada kısırlaştırılan ego (kadın), erkeğin bakış açısını veya erkeğin yaşama olan arzusunun arzusunu duyumsamaktadır. Bu noktada kadını cezbeden bir erkeğin yaşama bakışıdır. Kadın bu 'yaşam bakışı'ni yani dilsel imgeleri alıp kendi benliğine katmak ve bir anlamda kendini kısırlaştıran erkekten öç almak ister. Bunu da ancak bu öğeleri bir çocukta var ederek çözüme ulaşır; ve bu çocuk kendi çocuğu olmalıdır. **Bu anlamda kadın beraber olduğu erkeğin bakış açısını ondan bir çocuk edinerek kendisine kopyalar.** Kadın kendini bir erkekte kopyalayarak sosyal düzenin gereklerini yerine getirildiğini düşünür. Ve böylelikle bir zamanlar cinsiyetçi toplumsal öğeler kazandırılarak kısırlaştırılan kadın (özellikle erkek) çocuk ile erkekten/sistemden öç alır. Ancak burada şöyle bir çelişki ortaya çıkar. Kadının erkekten aldığı, kopyaladığı

bakış açısı veya yaşam biçimi başka bir kadının bakış açısı veya yaşam biçimidir. Çünkü âşık olunan erkek de bir zamanlar başka bir kadının arzusu olarak dünyaya gelmiştir. Bu anlamda kadınlar, istemeden, erkek yaşam biçiminin taşıyıcı araçları konumuna düşürülmektedir.

Bir de eş seçimine yönelik şu analizi yapmakta fayda var. Eş seçimi kişinin yaşam deneyimlerine bağlı olarak seçilse de aslında seçim toplumsal öğelerden arındırılmamış bir seçimdir. Yani seçilen eş daha çok kişinin kendisine değil toplumsal normlara uygun eş olmalıdır. Bir bireyin kafasında yaratılan eş modeli toplumsal düzen tarafından biçimlendirilen eş modeline yakın ise kişinin seçimi de o yönde daha kuvvetli olmaktadır. Toplumsal öğelerin kişinin zihninde yer alan bölümüne süperego dediğimizi de burada eklemekte fayda var. Yani birilerinin bizi biçimlendirmesine olanak tanıyan beyin bölgemiz Süperego alanlarını kapsayan beyin bölgelerdir. Eğer birinin sizi biçimlendirmesi kolay ise bu süperegonuzun varlığı ve yapısı ile ilgilidir. Toplumda kadına olan bakış açısını da belirleyen işte bu süperegonun kendisidir.

Peki şu sorunun yanıtı nedir: Kadınlar neden sağlıklı süperego ister? Süperegonun avantajları nelerdir? Kadının erkekte aradığı temel şey erkeğin yaşamla olan sağlıklı ilişkisidir. Sosyal yaşamın zihnimizdeki karşılığı süperegodur. Süperego ne kadar sağlıklı ve toplumsal normlara uygun ise kadın da o kadar bu erkelerden hoşlanacaktır. Peki, süperego neden bu kadar önemlidir? Bunun birçok nedeni var. Birincisi süperegonun sosyal yaşamla olan etkileşiminde çok hızlı davranabilme özelliğinin var olması. Şöyle bir soru da sorulabilir: İd süperegoya göre yaşamla olan etkileşiminde daha hızlı, neden id değil de süperegosu yüksek bireyler seçilir? Yukarıda da söylediğimiz gibi id, cinsellik ve beraberinde saldırganlık içgüdülerini taşımaktadır ve bu güdüler uygarlık tarafından bastırılmak zorundadır. Peki ego? Ego, diğer iki yapıya (id, süperego) göre çok yavaş kararlar alabilen bir yapıdır. Örneğin eşiniz ile bir yemeğe gittiğinizde hangi yemeği seçeceğiniz konusunda id, ego ve süperego nasıl karar verir? İd ilk gördüğü yemeği seçecektir. Çünkü id için amaç karnı doyurmaktır. İd saniyenin yedide biri gibi kısa bir zamanda içerisinde seçimini yapabilmektedir.[8] Ego genellikle kararsızdır. Çünkü ego yemek seçimi ile ilgili önceden edinilmiş deneyimsel bilgiye pek sahip değildir ve bu tür işlere de pek değer vermez. Dakikalarca, saatlerce düşünebilir. Ancak süperego birkaç saniye içinde yanıt verebilmektedir. İşte bu birkaç saniye kadınların aradığı zaman aralığıdır. Günümüzde kadınlar birkaç saniye içinde karar verebilen erkeği seçerler. Peki neden? Çünkü böylesi bir durumda erkekte süperegonun varlığı ortaya çıkar. Bu da demek oluyor ki bu erkek ailesinden yaşamla ilgili temel bilgileri sağlıklı kopyalayabilmiştir. Erkek, aileden toplumla ilgili bilgileri kaset biçiminde kaydedip zihnine yazmış ise bu erkek kadınlar arasında daha popüler olacaktır. Çünkü id gibi saldırgan ve ego gibi saatlerce düşünen bir birey olmayacaktır. **Erkeğin aileden aldığı bu bilgi kadın tarafından alınır ve doğacak çocuğa aktarılır.** Böylelikle kültürel evrimin işleyişi de görevini yapmış olur. Memler

kadının süperego avcılığı ile bir kuşaktan bir kuşağa aktarılır. Ancak bu durum her zaman mümkün olmayabilmektedir. Çünkü süperego erkeğin kadına ve çalışmaya bağlılığını getirmektedir ve bu da erkeği bir kafese sıkıştırmakta ve kadına köle yapmaktadır. Erkek böyle bir köşeye sıkışmışlık durumunda kadına saldırmaktan çekinmeyebilecektir.

Namus konusuna gelindiğinde olay daha da karmaşıklaşır. Sağlıksız toplumların sağlıksız süperegoları akıldışılığa neden olur dedik. Namus kavramında da işte bu sağlıksız süperegonun yaşamı gerçeklik ilkesi ile yeterince değerlendirememesi rol oynamaktadır. Yine Leader'dan alıntı yaparsak: “Bir kız, annesinin yokluğunda babası ile bir restorana yemeğe gittiğinde çoğunlukla sevinç ve neşe duyar; çevresindekilerin de kendilerine bir çiftmiş gibi baktıklarını hayal eder. Fakat erkek çocuğu annesiyle yemeğe gittiğinde bu heyecanı yaşamaz. Eğer yaşıyorsa bir doktora ihtiyacı vardır. Dolayısı ile ensest yasağı herhangi bir simetri oluşturmuyor.” Böylesi bir sonuç bizi iki farklı zihin faaliyetine götürür. Erkek zihni ve kadın zihni! Günümüzdeki toplumun söylediği şudur: Kadın zihni erkekleşebilir ama erkek zihni kadınlaşamaz, kadınlaşmamalıdır. Kadın düşlerinde her şeyi düşünebilir, örneğin babası ile aşkı; ancak erkek düşlerinde her şeyi düşünemez, özellikle de anneyi. Bir aile ortamında erkek birey normalde anne ve kız kardeşlerini cinsel bir nesne olarak görmez. Çünkü gerçeklik ilkesine göre ensest yasağını tanımış ve bilinçdışı olarak bu nesneleri bilincinde cinsel nesne olmaktan (deseksüalize ederek) çıkarmıştır. Ancak her ne kadar bilinçte durmasalar da bu istekler bilinçdışı olarak varlığını sürdürmektedir. Aile içi cinsel ilişki toplumca yasaktır ve bu istekler bilinçdışında durmalıdır.

Namus ile ilgili karşımıza çıkan problemleri çözmek için önceden çözüldüğünü düşündüğümüz bir problem ile işe başlayalım. Bu problemde bir erkek yeni tanıştığı kadının hayatına girer. Erkek için genellikle temel mesele vajina sorunu olduğu düşünülür. Leader bunu şöyle ifade eder: “İktidarsızlık vakalarında, erkek çoğunlukla partnerinin daha önce birçok erkekle yatmış olduğu fantezisine sahiptir. Böylece sorunun, vajinanın dişleriyle karşılaşmaktan çok öteki erkeğin fallusuyla karşılaşma korkusundan kaynaklandığını söyleyebiliriz.” Elbette buradaki fallus simgesel babanın kendisidir. Bu anlamda bir erkek için kadın, başka bir erkeğin gözündeki kadının kendisidir. Bir zamanlar anneye olan ilgi baba tarafından engellenmişti. Artık çocuk için anne, babanın güzindeki annedir. Oysa şimdi kendi fallusu ortada ve simgesel baba ile yarış içerisinde. Bu anlamda namus simgesel fallusun (süperego) yitimi ile ortaya çıkmaktadır.

Böyle bir bireyde namus kavramı baba ile erkek çocuğun geçmişte yaşadığı (Oedipus) bir olayın sonucu olarak gelişmektedir. Erkek çocuğun kadınla olan ilişkisi simgesel babanın bilinçdışında yarattığı çatışma paralelinde gelişir. **Kıskançlık bu noktada simgesel babanın bilinçdışından çıkıp kişinin benliğini ele geçirmesi çerçevesinde gelişir.** Bu noktada bir kadına olan aşk bir başka erkeğin araya girmesi ile alevlenir. Namus

olayı da tam da bu noktada ortaya çıkar. **Üçüncü bir kişi, erkek için simgesel babayı temsil eder ve kişinin benliğine bir tecavüz niteliği taşır.** Namus vakalarında sorun kadının vajinasından çok erkeğin babası ile mücadelesinde yatmaktadır. Kadının araç olmasının nedeni ise doğacak çocuğun kültürel taşıyıcılığında oynadığı aktif rolden kaynaklanmaktadır.

Namus olayında şunu da belirtmekte fayda var. Erkek egemen toplulukta kadın-erkek yoktur. Sadece erki temsil eden simgesel bireyler vardır. Erkek egemen sistemde erk'i erkek taşıyabileceği gibi kadın da bu erk'i taşıtabilmektedir. Zaten erk'i taşıyan erkeğe kadın boyun eğmiş ise burada artık kadından söz etmemiz olanaksıdır. Bu durum erkek egemen sistemin tanımladığı bir olgudur. Bu olgu sözden ibarettir. Bu söz kadın ve erkeğin benliğini esir almıştır. Söylenen söz sanki tek ağızdan söylenir gibidir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki namus olayına kadın da erkek de aynı gözlerle bakmaktadır. Örneğin bir erkeknamus ile ilgili şunu der:

"Namus dinimizin emrettiği gibi yaşamaktır. Namusumuzun sınırları aşılmamalıdır. Yani, namus Allah'ın yasakladığı yerlerden uzak durmak, sınırları aşmamaktır. Örneğin, bir erkeğin sadece karısı değil, annesi, kız kardeşleri ve komşuları da namusudur... Erkek, kendi namusunu koruduğu gibi, başkalarının namusunu da korumalıdır. (Adana, erkek, yaş 30, Mardin'li, imam)"

Bakın aynı bölgede yaşayan bir kadın da şöyle der:

"Namus her şeyden iyidir! İnsan namusun değerini bilmelidir. Akıllı bir kadın namusuna leke sürmez, namusun değerini bilir. Kendini erkeklerden korur.... Sürekli ortalıkta dolaşan kadın iyi değildir... Kadın evde oturur. Yani, çok fazla dışarı çıkmak, yabancı erkeklerle konuşmak iyi değildir... ayrıca "sehep" in [yani sahip, kadının sahibi olan babası, amcaları, erkek kardeşleri] için saygınlığını korumalısın" (Şanlıurfa, kadın, yaş 70, okuma yazması yok, doğma büyüme Şanlıurfalı) [9]

Burada Lacan'ı anmadan geçemeyeceğiz: "Kadın yoktur." [***]

Bütün bunlar kapsamında aile kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Aile kavramı süperregonun oluşumunda bir numaralı belirleyicidir. **Devletin toplumsal kurallarını bireyin bilincine taşıyan mekanizma aile mekanizmasıdır.** Aile mekanizması ile devletin veya toplumun kuralları yeni gelen kuşaklara kolayca aktarılmaktadır ve bu görevi de süperego üstlenmektedir. Zincirin bir kolu şöyle işlemektedir: Devlet kurallar koyar ve bu kurallar kitle iletişim araçları ile duyurur. Kahvede oturan ve biseksüelliğini tatmin eden babalar bu iletişim araçlarını alıp aileye taşır. Aile de süperego yardımı ile bu kuralları çocuğun zihnine işler. Çocuk 5 yaşında kendi varlığını duyumsamaya başladığında artık devletin uzantısı olan bir birey olarak yaşamda varlığını sürdürür.

Aile için daha söylenecek çok söz var. Burada kısaca ailenin şu temel özelliklerini sıralamakta fayda var. Öncelikle aile erkeğin cinselliğini/saldırganlığını kontrol altına alan bir mekanizmadır. Bunun dışında bu mekanizma ile erkeğe bir görev verilmektedir. Aileyi koruma görevi. Aileyi korumak için çalışmak gerekiyor. Böylece erkek

devlet için çalışacak ve düzenin bir parçası haline gelecektir. Böylelikle sisteme karşı çıkabilecek tehlikeler en aza indirilmiş olacaktır. Sistem erkeğe tatmin olacağı bir eş vererek onu dizginler ve sistem aile mekanizmasının yaşaması ile kendini yaşatır. Kadın da bir çocuğa kavuşarak süperegoya kavuştuğunu ve bunun sonucunda mutluluğa erişeceğini düşünür. Oysa bütün bunlar bireyin kendi isteği değil ötekinin isteğidir; ancak birey bundan haberdar değildir.

Peki, çocuğun bu olaylardan bu denli etkilenmesini ne sağlar? Beyin bu denli esnek midir? Bütün bu sorulara yanıtı verecek olan bilim epigenetiktir. Epigenetik bilindiği üzere DNA diziliminde değişiklik olmadan gen ifadesi değişikliklerini inceleyen bilim dalıdır. Bu mekanizmada bireyin biyolojik yapısı sosyal çevre ile belirli oranlarda biçimlendirilebilmektedir. Katil yüzlü birini gördüğünüzde bu kişinin doğuştan katil olarak doğduğunu düşünebilirsiniz. Oysa epigenetik bilen biri katil yüzlü olmanın doğuştan değil sonradan oluşan bir yüz biçimi olacağını görecektir. Elbette ki genetik tabanını göz ardı etmeden.

KAYNAKLAR

- [1] Eros ve Uygarlık, Harbert Marcuse, May yayınları, 1968
- [2] İçimdeki ben, Gökçe Can sever, Der yayınları, 1981
- [3] Psikanalizin Bunalımı, Erich Fromm, Say yayınları
- [4] Bilincin Kopyalanması, Olcay Yılmaz, Düşünbil Sayı 32-33,
- [5] Yakın zamanda yayınlanan şu haber dikkatimi çekmişti: "Endonezya'da bir anne, dokuz yaşındaki çocuğunu 'penisi küçük olduğu' için banyoda boğarak öldürdü. Kadın, polise verdiği ifadede, 'çocuğunun küçük penisli olmasının, gelecekteki ekonomik beklentilerini riske edeceğinden korktuğu için cinayeti işlediğini' söyledi." Böylesi bir olay kadının sosyo-ekonomik koşullarının da göz ardı edilmemesi gerçeğini ortaya koyması bakımından önemlidir.
- [6] Kadının Neden Yazdıkları Her Mektubu Göndermezler?, Darian Leader, Ayrıntı yayınları, 1997
- [7] Leader şöyle der: "Erkeklerin bu gezgeni değiştirme, geleceğe dair yeni vizyonlar yaratma konusunda heyecan duyarken, kadınlar çoğunlukla gezgeni koruma ve eski haline döndürmeyle daha ilgili görünüyorlar."
- [8] Sevişen Beyin, Geoffrey Miller, NTV Yayınları, 2010
- [9] Türkiye' Deki Namus Cinayetlerinin Dinamikleri, www.unfpa.org.tr/turkeytr/rapyay/namuscinayet.doc, 2013

[*] Freud buna "narsistik libido" der.

[**] Psikanalitik kuram olayı şöyle özetler: "... nötralize edilmiş yani deseksüalize edilmiş cinsel dürtünü enerjisidir. Bunun kaynağı da Ödipal karmaşanın çözümünde gizlidir. Bu karmaşada ebeveynlere yöneltilmiş olan dürtü geri çekilmekte ve deseksüalize edilmektedir. Bu noktadan sonra çocuk ebeveynlerini deseksüalize edilmiş dürtü enerjisi ile sevmektedir. İşte aşkın derinliğini temin eden enerji buradan sağlanır..." Psikanalitik Kurama Giriş, Kolektif, Bağlam Yayınları, 4. Basım, 2010

[***] "Namus benim için her şeydir. Eğer evli olsaydım, evlendiğim kız benim namusum olurdu. Kız kardeşim de benim namusumdur, akrabalarım, halam ve amcamın kızları da benim namusumdur. Yani hepsi benim namusumdur. Benim ve ailemin etrafında olup biten her şey benim namusumdur. (Batman, erkek, yaş 24)

Dalgın ve Ötesiz

Dalgın ve ötesiz berisiz
Ve de tanımaksızın
Yüzüyorum ölü denizinde
Kendi varlığımın.

Suyu hissettiğimden
Hissediyorum sıkıntıyı...
Görüyorum seni, ey çalkantı,
Hayat-huzursuzluk...
Bana has yelkenler ki...
Çark etmiş dümeni...
İnsan sureti gibi soğuk
Yıldızlı bir gökyüzü.

Gökyüzüyüm ben, rüzgârım...
Gemiğim ve denizim...
Hissediyorum ki ben değilim...
Yadsımak isterim onu.

Fernando Pessoa

Yalnızlık

Yalnızlık bir yağmura benzer,
Yükselir akşamlara denizlerden
Uzak, ıssız ovalardan eser,
Ağar gider göklere, her zaman göklerde
Ve kentin üstüne göklerden düşer.

Erselik saatlerde yağar yere
Yüzlerini sabaha döndürünce sokaklar,
Umduğunu bulamamış, üzgün yaşlı
Ayrılınca birbirinden gövdeler;
Ve insanlar karşılıklı nefretler içinde
Yatarken aynı yatakta yan yana:

Akar, akar yalnızlık ırmaklarca.

Rainer Maria Rilke

Sen ve Ben

sen ve ben , gökyüzü soluk , kahverengiye kesmişken ,
bulutlar toparlanırken hışımla boğum boğum ,
yağmur , baharı açmamış fundalığa damla damla
düşerken ,
aldırış etmeden fırtınaya , gök gürültüsüne , dolaşacağız
birlikte ,
ve bakışacağız birbirimizle sen ve ben..

sen ve ben , günahkar bulutlar boşalırken inatla ,
yıldırımların uçurum yükseklerine doyasıya ;
geçerken burçların üzerinden fırtına hızıyla ,
cehennemi ışık saçan cennetten düşen nefret topları ,
gülümseyeceğiz birbirimize sen ve ben..

sen ve ben , nefret topları yağarken ,
yararken havayı evrenin vahşi çılgınlıkları ,
ölümün çağırdığı yerden , karanlığın içinden ,
gecenin yorduğu yerden gölgelerin içinden ,
arayıp bulacağız gözlerimizdeki ışıltıyı..

sen ve ben , karanlık sular ,
hırpalar ve boğarken bizi ,
cehennem kızının kahkahaları ,
ve katliamın tam ortasında , duyacağız birbirimizi ve
ölüm'ü göreceğiz..

sen ve ben , ölen kurşuni geceyle ,
şafağın ilk ışıkları uçuşurken doğuda ,
baygın , yenik , oracıkta ,
katılmış kan pıhtılarının arasında ,
mecalsiz uzanacak kollarımız , sen ve ben..

sen ve ben , soğuk soluk ışıklar ,
öylece kalmış ölü bedenlerimizi değerken ,
kurtulmuş olacağız o bitmek bilmez işkenceden ,
ölü dudaklarımız sonsuza dek ,
birbirini bulurken , sen ve ben..

sen ve ben , geçip giden yıllar ,
geride bırakırken bizi ölüp gidenlerle ,
gübre olacağız çürümüş kemiklerimizle ,
gelecek aşklara ,
son hoşçakal öpücüğünün çiyi hala dudaklarımızda..

Voltairine de Cleyre

Pliny ve Trajan'ın Hristiyanlar üzerine Yazdıkları

Bu mektuplar, Roma döneminin Hristiyanlık'ı Yahudilikten ayrı bir din olarak ilk kez tanıdığı ve ikinci ve üçüncü yüzyıllarda Hristiyanların büyük çapta zulme uğraması için bir örnek oluşturan bir dönemle ilgilidir.

Daha genç olan Pliny 112 yılında bir çıkmazla karşı karşıya kaldı. Birkaç Hristiyan mahkemesine getirildiğinde, İ.S. 111/113 tarihleri arasında Roma'nın Bitinya ilinin (modern Türkiye) Valisiydi. İlk suçlamanın ne olduğu belli değildir fakat nihai olarak, Hristiyanlar kendisine genel olarak zararsız görünse de, inançlarını inkâr etmedikleri takdirde onları ölüm cezasına çarptırılın gerektiğine karar verdi. İnançları dışında herhangi bir suç olmadığı için yasal olarak onları öldürebileceğinden emin olmadığından dostu İmparatora tavsiye almak için yazıyor. İmparator, onları öldürmekle doğru olan şeyi yaptığını söyleyerek cevap veriyor. Fakat Hristiyanları kovuşturma için aramaya çalışmamasını tavsiye ediyor.

P'nin Hristiyanlık'la ilk karşılaşması olan bu iki mektup, en ünlüleridir.

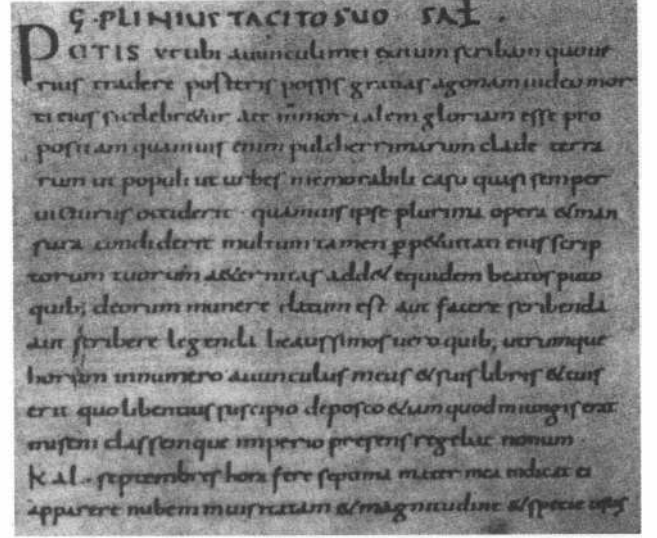
Pliny, Mektuplar 10.96-97

Plini'den İmparator Trajan'a

Efendim, kuşku duyduğum her konuda size danışma alışkanlığıma sahibim. Başka kim tereddüdümde daha iyi kılavuzluk edebilir ve cehaletimi başka kim daha iyi bilgilendirebilir? Hristiyanların yargılanmasına daha önce hiç katılmadım. Bu nedenle hangi kabahatleri cezalandırmak ve soruşturmak gerektiği ve bunu ne ölçüde yapmak gerektiğini bilmiyorum. Ayrıca en küçüklerde daha olgun olanlar arasında yaşa göre bir ayrım yapılması gerekip gerekmediği, tövbe edildiğinde affedilmesi gerekip gerekmediği, yoksa kişi bir kere Hristiyan olduktan sonra artık Hristiyanlıktan vazgeçmesinin ona bir yararı olup olmayacağı; suç olmadan, adın mı yargılanacağı yoksa adla ilişkilendirilmiş suçların mı cezalandırılacağı konularında oldukça tereddüt yaşıyorum.

Bu arada ben Hristiyan olarak getirilenlerde şu süreci izledim: Bunları Hristiyan olup olmadıkları konusunda sorguladım: İtiraf edenleri ikinci ve üçüncü kere sorguladım; cezalandırmada tereddüt ettim. İnançlarının doğası ne olursa olsun inatçılığın ve esnek olmayan dik başlılığın kesin olarak cezalandırılmayı hak ettiği konusunda kuşku yoktu. Aynı ahlaklığa tutsak olmuş başkaları da vardı; fakat Roma vatandaşları oldukları için onların Roma'ya götürülmeleri için emri imzaladım.

Süren işlemler nedeniyle, genellikle olduğu gibi suçlamalar yayıldı ve bir kaç olay oldu. Birçok insanın ismini yayınlanan Atsız bir belge yayımlandı. Şimdi veya geçmişte Hristiyan olduklarını inkâr edenleri, tarafımdan adı söylenen tanrıları saydıklarında- başka tanrıların heykelleri ile sizin resminizi de getirttim, sizin resminize şarap ve bununla dua sunduklarında, bir de Mesih'e lanet ettiklerinde- gerçek Hristiyanların böyle bir şeye cesaret edemeyeceği söylenmektedir/bu kişilerin salıverilmesi gerektiğini düşündüm. Muhabir tarafından Hristiyan oldukları söylenerek adları verilen diğerleri, bunu inkar ettiler ve eskiden Hristiyan oldukları, fakat artık olmadıklarını ileri sürdüler, bazıları üç yıl önce bazıları seneler önce, bazıları yirmi beş yıl kadar önce. Hepsi sizin

resminize ve diğer tanrılara tapındılar ve Mesih'e lanet okudular.

Öte yandan, suçlarının ve hatalarının toplamının özünün, belirli bir günde şafak sökmeden bir araya gelmek ve sanki bir Tanrı'ya söyler gibi Mesih'e bir ilahi söylemek ve bir suç işlemeye değil, sahtekarlık, hırsızlık yapmamaya, güvenlerini boşa çıkarmamaya, güven vermeye çağrıldıklarında bunu reddetmemeye kendilerini antla bağlamaları olduğunu ileri sürdüler. Bu bittikten sonra, geleneklerinin, dağılmak ve sonradan tekrar bir araya gelip yemek yemek/ masum sıradan yemekler/ olduğunu söylediler. Sizin talimatlarınız doğrultusunda, siyasi ilişkileri yasakladığım buyruğundan sonra, bunu bile bıraktıklarını doğruladılar. Buna göre kendine diakon denen iki kadın köleye işkence ederek gerçeğin ne olduğunu bulma gereğini fazlasıyla hissettim. Fakat ahlaksız, aşırı batıl inançtan başka bir şey keşfedemedim.

Bu nedenle soruşturmayı erteledim ve size danışmak için acele ettim. Çünkü konu bana size danışılması gereken bir konu gibi geldi. Özellikle de söz konusu sayı nedeniyle. Çünkü her yaştan, her düzeyden ve her cinsten insanlar tehlikeler ve tehlikede olacaklar. Çünkü bu batıl inancın etkisi sadece kentlerde değil, köylerde ve çiftliklerde de yapılmakta. Fakat kontrol etmek ve çaresini bulmak mümkün görünüyor. Neredeyse terk edilmiş tapınakların dolması açık, uzun süredir ihmal edilen dinsel törenlerin yeniden başladığı ve şu ana kadar çok az alım yapılan kurbanlık hayvanların her yerden getirildiği açık. Bu nedenle tövbe fırsatı verildiğinden çok sayıda insanın düzeltilebileceğini kolayca düşünebiliriz.

Trajan'ın Plini'ye cevabı

Sevgili Pliny, sen Hristiyanlarla ilgili olarak getirilen davalarda, davaları ayırma konusunda doğru süreci izledin. Sabit bir standart olarak kullanılacak bir kural koymak mümkün değil. Aranmayacaklar: ele verildikleri ve suçlu oldukları kanıtlandığında, cezalandırılacaklar. Şu çekince geçerli olacak: Hristiyan olduklarını inkâr edip bunu gerçekten kanıtladıkları takdirde, / yani bizim tanrılarımıza tanındıkları takdirde/ geçmişte kuşku altında oldukları halde tövbe aracılığıyla affedilecek. Fakat isimsiz olarak verilen suçlamaların kovuşturma da herhangi bir yeri olmamalıdır. Çünkü bu hem tehlikeli bir örnektir hem de çağımızın ruhuyla uyumlu değildir.

MARCUSE'Yİ YENİDEN OKUMAK

Antony Giddens
Çeviren: Tuncay Birkan

İleri sanayi toplumunda, teknik akıl geçerli kabul edilen tek akıl biçimi haline gelmiştir. Teknik akıl ya da teknolojinin rasyonalitesi akli sadece araçsal olarak, araç-amaç ilişkisi açısından tanımlıyordu. Marcuse'nin analizi bu noktada , bu anlayışı düşünsel söylemdeki pozitivistimin ve daha genelde çağdaş ideolojinin temeli olarak görmesi açısından Frankfurt Okulu'nun diğer üyelerinin analizleriyle çakışıyordu.

"Gerçeküstücü siyasetin inanılmaz Gurusu": Bu tabir, 1960'lann sonlarında Fortune dergisinde Herbert Marcuse'yi tanımlamak için kullanılmıştı. Neden inanılmaz? Çünkü o sıralarda yetmiş yaşına girmiş olan Marcuse uzun yıllar görelî bir bilinmezlik atmosferi içinde çalışmış, üslubunun pek açık seçik olduğu söylenemeyecek ve yapıtları sadece akademik camianın belli kesimleri tarafından bilinen bir yazardı. Bir kitabı Marcuse'ye akademinin sınırlarının çok ötesine taşan bir ün getirdi - belki de adını kötüye çıkardı demeli. İlk basımı 1964'te yapılan Tek Boyutlu İnsan ABD'de öğrenci hareketinin ilk yükselişle cakiştı ve bir- çok ülkede Yeni Sol'la birlikte anılan öğrenci eylemciler için bir tür manifesto haline geldi. Marcuse'nin kendisi tabii ki Yeni Solcu radikallerin onun yapıtlarını kullanma biçimlerinden pek memnun değildi. Hatta dönemin çeşitli radikal faaliyetlerine destek vermesine rağmen, Marcuse öğrenci hareketlerinin etkisinin sınırlı olabileceğini ve çözüleceklerini öngörmüştü. 1969'da ne öğrencilerin ne de daha genelde Yeni Sol'un yeni bir toplumun yaratıcıları olarak görülebileceklerini yazmıştı; onların faaliyetleri sınırlarına ulaştığında, "Düzen'in yeni bir totaliter baskı düzeni kurabileceği"nden korkuyordu.

Bu tartışmada amacım Yeni Sol'un yarattığı etkiyi ya da Marcuse'nin bu hareketle ilişkisini değerlendirmek değil. Bir bütün olarak Marcuse'nin yapıtının gelişimini incelemeye de kalkışmayacağım. Dikkatimi daha çok Tek Boyutlu İnsan üzerinde odaklayacağım. Bugün bu kitabı okumak, yeniden okumak bize ne sunabilir? Bu kitap Batı'nın siyasi hayatındaki geçici bir safhayı mı ifade ediyordu yoksa çağdaş topluma ilişkin olarak önemi bugün de devam eden bir analiz içermekte midir?

Marcuse'nin Analizi: Başlıca Temaları

Tek Boyutlu İnsan'ı Marcuse'nin diğer yazılarından tamamen koparmak tabii ki hatalı olacaktır çünkü bu kitap çeşitli yollardan bu yazıların bir sentezini temsil etmektedir. Kitap İngilizce yazılmıştı ve tartışmasını öncelikle ABD üzerinde odaklıyordu. Ama ilk kez Marcuse'nin ilk dönem yazılarında, Marx, Hegel ve Heidegger'in bileşik etkisi yoluyla oluşturulmuş ve işlenmiş olan kavramları sürdürüyor ve genişletiyordu. Marcuse sonraları Heidegger'den aldığı bazı görüşleri reddetse de, bu düşünürün onun üzerindeki etkisi, "Frankfurt Okulu"nun iki temel üyesi olan Horkheimer ve Adorno üzerinde olduğundan çok daha güçlü bir biçimde sürmüştür. Marx'ı gerekli gördüğü yerlerde adamakıllı revizyondan geçirmeye hazır olan Marcuse, önemli ölçüde Marx'ın ilk metinlerine -özellikle de 1844 "Paris Elyazmaları"na- dayanan bir felsefi antropolojiye ömrü boyunca bağlı kalmıştır. Hegel'den "diyalektiğin itici gücü"nü, verili, ampirik dünyadaki "iç yetersizlikler"i ortaya çıkarmak için kullanılan "negatif düşüncenin gücü" olduğu kavrayışını devralmıştı. Verili dünyanın yetersizlikleri, mevcut durumu olumsuzlayacak içkin değişim imkânlarının gelişmesinin, fiili olan [the actual] tarafından nasıl ketlendiği gösterilerek ortaya konuyordu. Marcuse hiç bir zaman Adorno gibi bu görüşün her türlü aşkın temelden yoksun bir negatif diyalektiği ima ettiğini

kabul etmemişti. Böyle bir anlayış, Marcuse'nin, yapıtının son dönemlerinde, Freud'u Marx'la birleştiren felsefi antropolojisiyle uyuşmazdı.

Tek Boyutlu İnsan'da bütün bu vurgular sergilenir ve kitabı anlamak için temel önem taşıyan bir arka plan oluştururlar. Kitap açık açık bir eleştirel teori çalışması, görünürdeki endüstriyel refah ortamında gerçekleşmemiş imkânların kapsamını değerlendirmeye çalışan bir toplum analizi olarak sunuluyordu.

Marcuse burada "negatif düşünce" ile felsefi bir antropolojinin pozitif amaçlarının, aynı eleştiri girişiminin birbiriyle bağlantılı unsurları olduğunu gösteriyordu.

Çağdaş topluma ilişkin eleştirel bir teori, toplumu insanlık durumunu iyileştirmek için kullanılmış, kullanılmamış ve kötüye kullanılmış kapasiteleri açısından analiz eden bir teori [formüle etmeye çalışmıştır. (Bu tür bir analiz] değer yargıları içerir... insan hayatının yaşanmaya değer olduğu, daha doğrusu yaşanmaya değer olabileceği ve yaşanmaya değer kılınması gerektiği yargısını... [ve verili bir toplumda, insan hayatının ıslah edilmesi imkânlarının ve bu imkânları gerçekleştirmenin özgül yollarının varolduğu yargısını içerir. Eleştirel analiz bu yargıların nesnel geçerliliğini tanıtlamak, bu tanıtlama da ampirik temeller üzerinde ilerlemek zorundadır.

Tek Boyutlu İnsan üç ana bölüm halinde düzenlenmişti. Kitabın açılış bölümlerinde, Marcuse kendi deyimiyle "tek boyutlu toplum"u ya da aynı zamanda sık sık "ileri sanayi toplumu" olarak da adlandırdığı toplumu betimliyordu. İkinci bölüm "tek boyutlu düşünce" ile -ileri sanayi düzeninin özgül gelişim tarzından kaynaklanan ve Marcuse'nin "karşı çıkış mantığının yenilgisi" dediği şeyle ilgiliydi. Sonuç bölümünde yazar "Ortada hangi alternatifler var?" sorusunu soruyordu. Marcuse'nin temelde baskıcı olduğunu düşündüğü, ama olası karşı çıkış biçimlerinin ortadan kaldırılmış gibi görüldüğü bir toplum biçimini aşmayı sağlayacak ne gibi imkânlar vardı?

Marcuse'nin bu iki temanın birincisi hakkındaki tartışmasının temelinde, on dokuzuncu yüzyıldan beri ortaya çıkmış olan toplumsal değişimlere dair yorumu vardı. Marx'ın ekonomi politik eleştirisi kapitalizmin gelişiminde, iki sınıfın, burjuvazi ile proletaryanın birbirleriyle mücadele halindeki hasımlar olarak karşı karşıya geldikleri bir dönemde yapılmıştı. Eleştirel teori klasik biçiminde, yani Marx'ın metinlerinde, işçi sınıfının kapitalizmi çökerteceği ve kökten farklı bir karakteri olan sosyalist bir toplumun oluşturulmasında öncülük yapacağı beklentisine dayanıyordu. Bunlar günümüz Batı toplumlarında hâlâ temel sınıflar olarak kalsalar da, diyordu Marcuse, işçi sınıfı artık tarihsel dönüşümün aracı olarak görülemezdi. İşçi sınıfı ileri sanayi düzeninin "maddi olumsuzlaması" olmaktan çıkmış, bu düzenin ayrılmaz bir parçası haline gelmişti. Marcuse'ye göre, ileri sanayi toplumu refah devleti ile "savaş devleti"nin birlikteliğinden oluşmuştu.

On dokuzuncu yüzyılın rekabetçi kapitalizmi içsel olarak yerini, devletin, şirketlerin ve sendikaların ekonomik büyümeyi arttırmak için faaliyetlerini eşgüdümledikleri örgütlü bir sınaî ekonomiye bırakmıştı. Ama bu, aynı zamanda, savaş tehdidine bağlı, silahlanmaya muazzam miktarlarda para harcanan ve sözde farklı siyasi parti programları arasında siyasi bir birlik kurmak için "uluslararası Komünizm" tehdidinin kullanıldığı bir ekonomiydi. Marcuse'nin sözleriyle, "Bu tehdide karşı seferber edilmiş kapitalist toplum, sanayi uygarlığının önceki aşamalarında görülmemiş bir iç birlik ve bağdaşıklık gösterir. Son derece maddi temelleri olan bir bağdaşıklık bu; düşmana karşı seferberlik çok önemli bir üretim ve istihdam teşviği işlevini görerek yüksek bir yaşam düzeyinin sürdürülmesine hizmet eder."

Sendikaların işletme liderleri ve devletle yaptıkları işbirliği, ileri sanayi toplumunun, işçi sınıfının düzene dahil edilmesini etkileyen en temel özelliği değildi. Teknolojideki ve üretim sürecindeki değişiklikler daha köklüydü. İşgücünün gittikçe teknolojinin bütün tasarımının bir parçası haline gelmesine yol açan üretimdeki mekanikleşme, hâlâ yabancılaşmanın odak noktasıydı. Ama acımasızlığı, sertliği ayan beyan ortada olan çalışma ortamlarının tedricen ortadan kalkması, insanın makineye köle olmasının üzerini örtüyordu. Dahası, makinenin kendisi de, el emeği ile kafa emeği arasındaki ayrımları silen çok daha kapsamlı teknik organizasyon sistemleri içinde massedilmiş durumdaydı. Sınıf tahakkümü artık sadece tarafsız "idare" olarak ortaya çıkıyordu. İşçilerin sömürülme kimliklerini yitirmeleri gibi, diyordu Marcuse, kapitalistler ve iş idarecileri de açıkça sömüren sınıf olma kimliklerini yitiriyorlardı. Sınıf ayrımları ve yabancılaşmış emek ortadan kaldırılmamış, örgüt hiyerarşilerinin genişlemesinin batağına gömülmüşlerdi. Marcuse'ye göre siyasi iktidar da teknik üretim aygıtı ile iç içe geçmişti. Çağdaş toplumlar, kendilerini her ne kadar liberal demokrasiler olarak görseler de, aslında totaliterdiler. Çünkü Marcuse'nin görüşünde, "'totalitarizm' yalnızca teröre dayanan bir siyasi toplum eşgüdümlemesi değil, aynı zamanda ihtiyaçların yerleşik çıkarlar tarafından manipüle edilmesi yoluyla işleyen ve teröre dayanmayan ekonomik-teknik bir eşgüdümlemedir de."

İleri sanayi toplumlarının toplumsal ve siyasi bağdaşıklığı, diye sürdürür sözlerini Marcuse, kültür düzeyinde de buna tekabül eden bir bağdaşıklık yaratmıştır. Eski zamanlarda, "yüksek kültür" ya da Marcuse'nin sık sık kullandığı deyimle, "entelektüel kültür" mevcut toplumsal gerçekliklerden uzak ve bu yüzden de bu gerçekliklere karşı açık açık ya da üstü kapalı bir biçimde hasmane bir tavır alan idealleri yüceltirdi. Marcuse bunun kendi başına hiçbir zaman önemli bir toplumsal değişme kaynağı olmadığını kabul ediyordu; çünkü yüksek kültür bir azınlığın malıydı ve gündelik hayat faaliyetlerinden belli bir uzaklıkta işliyordu. Yine de, bazı alternatif dünya anlayışlarını canlı tutmuştu ki bugün bu anlayışlar yutulma süreci içindeydiler. "İki boyutlu kültür"ün tasfiyesi yüksek kültürün yıkılması yoluyla değil, daha çok yerleşik düzen içinde massedilmesi yoluyla gerçekleşmişti. Yüksek kültür içinde cisimleşen

değerler kitle iletişim araçları yoluyla yayılıyor ve olumsuzlama güçlerinden arındırılmış rahatlatıcı banalliklere indirgeniyorlardı. Bu da "baskıcı bir yüceltme-çözülüşü" [de-sublimation] süreci olarak betimleniyordu; bu kavram Marcuse'nin Eros ve Uygarlık'ta taslak halini dile getirdiği görüşlerle doğrudan bağlantılıydı. Daha önce uygulandıkları biçimiyle, edebiyat ve sanat içgüdüsel itkilerin yüceltilmesine, dolayimli içgüdü tatminine dayanıyorlardı. Ama değer ve ideallerin kolayca yayılması ve bayağılaştırılması hemen tatmin edilmelerine izin veriyordu. Bu tür bir yüceltme-çözülüşü baskıcıydı, çünkü sadece tek boyutlu toplumun totalitarizmini pekiştirmeye hizmet ediyordu. Cinsellik, tam da erotik olanın yayılmasını ketyen sınırlar içinde ifade ediliyordu ki Marcuse bu yayılmayı özgürleşmiş toplumun önkoşulu olarak görüyordu. Erotik olan hoşgörülü cinselliğe indirgenmişti. Yarattığı huzursuzluklar, gerçeklik ilkesinin haz ilkesi içinde massedilmesinin ürünü olan bir mutlu bilinç tarafından sindirilebilir hale getirilen bir uygarlıktı bu. Baskıcı yüceltme-çözülüşü "mahremiyeti yıkan, biçimi horgören, sessizliğe tahammül edemeyen, kabahatını ve acımasızlığını gururla sergileyen çeşitli eğlence, dinlenme ve beraberlik yolları içinde kendini gösterir."

İleri sanayi toplumunda, teknik akıl geçerli kabul edilen tek akıl biçimi haline gelmiştir. Teknik akıl ya da teknolojinin rasyonalitesi aklı sadece araçsal olarak, amaç-amaç ilişkisi açısından tanımlıyordu. Marcuse'nin analizi bu noktada, bu anlayışı düşünsel söylemdeki pozitivizmin ve daha genelde çağdaş ideolojinin temeli olarak görmesi açısından Frankfurt Okulu'nun diğer üyelerinin analizleriyle çıkışıyordu.

Akıl, diyordu Marcuse, mevcut dünyanın "iç yetersizlikleri"nin ortaya serilmesiyle nesnel olarak bağıntılı olduğu için, olumsuzlamanın potansiyel olarak yıkıcı karakterine dayanıyordu. Ama aklın bu yıkıcı gücünün kendisi teknolojik rasyonalitenin "tek boyutlu düşüncesi" içinde yıkıma uğruyordu. Yakın zamanlara kadar Batı metafiziğinin önemli bir bölümünde olduğu gibi klasik felsefede de, felsefe, hakikati iyi yaşamla, özgür ve zenginleştirici bir varoluş sürdürmenin olası tarzlarıyla irtibatlandırıyor. Hakikat arayışı diyalektik bir biçimde işliyor, düşünce ile gerçeklik arasındaki çelişkileri gözler önüne serip bu çelişkileri iyi yaşam vaadiyle irtibatlandırıyor. Ama araçsal akılda hakikat çelişkiyle değil mütakabiliyetle ilişkiliydi ve hakikat (ya da "gerçek") değer-lerden kopmuştu. Böylece değerler nesnel dünyayla bağlantılı olarak rasyonel bir biçimde gerekçelendirilemiyor, öznel değerlendirmeye ilgili meseleler haline geliyordu. Araçsal akıl, değerler karşısında tamamen tarafsız olduğu varsayılmasına rağmen, aslında teknik ilerlemenin tek boyutlu dünyasını temel değer olarak koruyordu.

Doğayı denetlemenin bir aracı olarak kavranan bilime verilen öncelik, mevcut teknolojiyi pozitivizmin tahakkümü altına gittikçe daha fazla girmekte olan felsefeyle dolaysız bir ilişki içine sokuyordu. Marcuse şunları iddia ediyordu:

Modern bilimin ilkeleri a priori olarak; itici gücü kendisi olan, üretken bir denetim evreninin kavramsal araçları şeklinde hizmet verebilecek biçimde yapılanmıştır; teorik işlemcilik pratik işlemciliğe tekabül eder hale gelmiştir. Doğanın gittikçe daha etkili bir biçimde tahakküm altına almasına yol açmış olan bilimsel yöntem, doğanın tahakküm altına alınması yoluyla insanın insan üzerinde gittikçe daha etkili bir biçimde tahakküm kurmasının araçlarını ve saf kavramlarını sunar hale gelmiştir. Saf ve tarafsız kalan teorik akıl pratik aklın hizmetine girmiştir. Bu kaynaşma her ikisinin de işine gelmiştir. Bugün, tahakküm kendini sadece teknoloji yoluyla değil teknoloji olarak sürdürmekte ve genişletmektedir ve teknoloji bütün kültür alanlarını maseden genişleme halindeki siyasi iktidarın en büyük meşrulaştırıcısıdır. Austin ve diğerlerinin olağan dil felsefesi ve Wittgenstein'ın ikinci dönem felsefesi, yüzeysel olarak pozitivistimden ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, bu eğilimlere kurban düşmüşlerdi.

Çünkü amaçları metafiziğin dilin yanlış kullanımına dayandığını gösteren bir temizleme hareketiyle felsefeyi metafizikten kurtarmaktı. Felsefenin görevi yine "teknolojik" bir görevdi: Dilin ıslah edilmesi yoluyla kendi geçmişinin metafizik aşırılıklarını kontrol altında tutmak. Marcuse'ye göre, dil felsefesi terapötik bir girişim olarak, modern psikiyatri ile ortak bir yönelimi paylaşıyordu. Böylece deliliğin akıldışılığın metafiziğin aklıyla temel bir yakınlığı olduğu iddia ediliyordu. Çünkü delilik gerçeğin olumsuzlanmasının bir biçimiyken, psikiyatrinin derdi bireyi mevcut dünyaya (bu dünya ne kadar çıldırmış olursa olsun) "uydurmak"tı. Psikiyatri gibi dil felsefesi de "ihlalden nefret ediyor"du.

Tek Boyutlu İnsan'ın çarpıcı özelliklerinden biri de, üçüncü ve son bölümünün, yani tek boyutlu toplumun ve tek boyutlu düşüncenin "alternatiflerinin şansı"nı ele alan bölümünün görece kısalığıydı. Marcuse'nin bu bölümde söylediklerinin çoğu büyük ölçüde soyut bir nitelik arz ediyordu; kitap da zaten bir bütün olarak okuru, sunduğu tartışmaların ayrıntılarına inmesiyle etkiliyor sayılmazdı. Alternatif toplumun "aşkın proje"si, tekniğin rasyonalitesinin karşı kutbunda yer alan kendine özgü rasyonalitesi açısından ifade ediliyordu. Aşkın proje, diyordu Marcuse, maddi ve entelektüel kültürün mevcut düzeyindeki gerçek değişim imkânlarıyla ilgilenmesi gerektiği anlamında Marx'ın materyalizmiyle arasındaki bağı korumalıydı. Bugüne yönelttiği olumsuzlamanın (örneğin nihilizmle kıyaslandığında) insan özgürlüğü ve kendini gerçekleştirme değerlerini olumladığını göstererek, teknolojik rasyonaliteden "daha yüksek bir rasyonalite"ye sahip olduğunu kanıtlamalıydı. Teknoloji ve teknolojik rasyonalite ileri sanayi toplumunun temeli olduklarına göre, dönüştürme projesi "niteliksel olarak yeni bir tekniğin" geliştirilmesi üzerinde odaklanmalıydı. Teknik akıl çoktan siyasetin temeli haline gelmişti ve bunun tersine çevrilmesi zorunlu olarak siyasi bir tersine çevirmeyi gerektirecekti. Teknolojik rasyonalitenin aşılması imkânı, diyordu Marcuse, kendi seyrinin içinde yer alan bir imkândı, çünkü bu rasyonalite ileri sanayileşmeciliğin baskıcı düzeni içindeki sınırlarına dayanmak üzereydi.

Emeğin mekanizasyonunun ve otomasyonunun artışı, artık tek boyutlu toplumun sınırları içinde tutulması imkânsız olan ve bu toplumu çökertme tehdidi getiren bir safhaya ulaşmıştı. Bu da devrimci bir kopuşu, nicelikten niteliğe geçişi müjdeliyordu:

Bu özde yeni bir insan gerçekliği -yani, hayati ihtiyaçların karşılanmış olması temelinde serbest zaman içinde var olma- imkânını açacaktır. Bu koşullarda, bilimsel projenin kendisi faydacılık ötesi amaçlar gütmek ve tahakkümün zorunlulukları ve lüksleri ötesinde bir "yaşama sanatı" geliştirmek için özgür olacaktır. Başka bir deyişle, teknolojik gerçekliğin tamamlanması, onu aşmanın sadece önkoşulu değil, aynı zamanda gerekçesi de olacaktır.

Tek Boyutlu İnsan ilk çıktığında eleştirmenlerinin çoğu tarafından son derece karamsar bir kitap olarak görülmüştü, çünkü kitabın yazarı çok az somut toplumsal değişim imkânı sunuyor gibiydi; tek boyutlu toplum muhalefet olasılığını ortadan kaldırmakta işte bu kadar başarılı olmuş gibi görünüyordu. Kurtuluş Üzerine Bir Deneme'de ve diğer son dönem yazılarında Marcuse öğrencilere ve diğer militanlara göz kırpınca bu büyük ölçüde daha iyimser bir bakış açısı benimsemeye başladığı şeklinde yorumlandı. Ama bu yalnızca kısmen doğrudu ve çifte yanlış anlamaya dayanıyordu. Marcuse öğrenci hareketine ve dönemin diğer militan eğilimlerine eli kulağında olan bir devrimin öncüleri olarak değil sistemdeki içkin gerilimleri ifade eden hareketler olarak bakıyordu. Devrimci dönüşümün asıl temeli tek boyutlu topluma henüz tamamiyle entegre edilmemiş kişilerin faaliyetlerinde değil; tek boyutlu toplumun kendisinin merkezinde, onun bağdaşıklığının kökeni olan gücün, yani tekniğin rasyonalitesinin yol açabileceği tahrip edici sonuçlarda bulunabilirdi. En azından kendi terimleri düzeyinde, Tek Boyutlu İnsan güçlü bir devrimci risaleydi ve Marcuse'nin Marksist düşüncenin temel özelliği olduğunu düşündüğü şeye, yani üretim güçlerinde ortaya çıkmakta olan ve yeni bir toplum öngören değişimler ile (tek boyutlu toplumun) üretim ilişkileri arasındaki gerilime sadık kalıyordu. Horkheimer'le Adornö'nün ilk yapıtlarında görülen ve "bireyin sonu" çağı hakkındaki değerlendirmelerinde iyice belirgin hale gelen karamsarlık eğilimine Marcuse'de, ilk yazılarından son yazılarına kadar, büyük ölçüde rastlanmaz. Ayrıca, Marcuse'ye sık sık yöneltilen, yapıtlarının "ütopya"dan ibaret olduğu suçlaması, onun çağdaş toplumda "ütopya"nın anlamı hakkında yaptığı yeniden değerlendirmeyi görmezden gelir. Ona göre, ileri sanayi toplumunda teknolojinin gelişme düzeyi sayesinde ütöpik olan şeylerin karakteri değişmiştir. Ütöpik olan artık inanılması güç olan ya da tarihte "yeri olmayan" şey değildi; ileri sanayi toplumlarının teknik organizasyonunun kendisinde ütöpik imkânlar vardı.

JACQUES LACAN VE BİLİNÇDİŞİ

Mary Klages
Çeviri: Gözde Genç

Lacan'da, insan bahsinin merkezinde yer alan nokta, insanın varoluşunun tüm süreçlerini kendinde barındıran bilinçdışının tıpkı dil gibi yapılanmasıdır. Bunu Freud'un iki temel bilinçdışı işlemine dayandırır; yoğunlaşma (condensation) ve yerine geçme (displacement). Bir anlam ister yoğunlaşmış (metafor) olsun, isterse yerine başka bir şey (metonim) konmuş olsun, bunların ikisi de dilsel olgulardır. Lacan Freud'un rüya tabirlerinin ve hastalarına uyguladığı bilinçdışı simge analizlerinin çoğunlukla kelime oyunlarına - bilhassa sözel cinaslara, çağrışımlara, vs. dayandığına dikkat çeker. Lacan der ki, bilinçdışının içeriği şiddetle dilin farkındadır ve Özellikle dilin yapısına sahiptir.

Bilinçdışı ile bilinç (veya id ve ego) arasındaki kesin ayrım tartışmasında, Freud insan benliği, veya özne'yi radikal anlamda bu iki alana, yani bilinç ve bilinçdışına bölünmüş olarak tanıtır. Benliğimize, ya da kişiliğimize dair sahip okluğumuz (Batılı hümanist) fikir genellikle bilincin, akılcılık, özgür irade ve kendine-dönüslülük (self reflection) gibi işlevleriyle tanımlanır. Ancak Freud'a göre ve psikoanalize göre, genellikle davranışları, düşünceleri, inançları ve "benlik" kavramını, bunların tümünü bilinçdışı ve bilinçdışında kalangüdü ve arzular şekillendirir.

Jacques Lacan Fransız bir psikoanalisttir. Aslında psikiyatristti, 1930 ve 40'larda psikozlu hastalar üzerinde çalıştı. 1950'lerde yapısal dilbilim ve antropolojiyi bir araya getiren kendi psikoanaliz yöntemini geliştirmeye başladı. Lacan'ı birkaç Levi-Strauss rötuşuyla, hatta bir tutam Derrida ile sunulan Freud + Saussure olarak düşünebilirsiniz. Lacan Freud'u yapısalcı ve post-yapısalcı kuramların ışığında yeniden yorumlar ve psikonalizi temelde hümanist bir felsefe veya kuram olmaktan çıkarıp, postyapısalcı bir kurama dönüştürür.

Hümanizmin en temel dayanak noktalarından biri, hatırlayacağınız üzere, özgür irade gibi. özerklik gibi birçok meziyeti bir araya getirdiğimiz sabit bir 'benlik' anlayışıdır. Freud'un bilinçdışı kavramı, bu hümanist benlik idealini sorgulamaya, ya da sabitliğini sarsmaya başlayan ilk fikirlerden biri olmasıyla, post-yapısalcılığın öncülerinden sayılabilir. Oysa Freud'un umudu, bilinçdışını bilince dahil ederek, kaçınılan düşüncelerin bilinçaltına itilmesini (represyonu) ve nevrozu en aza indirmektir - bilinçdışıyla bilinç arasındaki ilişkiyi anlatan ünlü sözü "Wo Es war; soll leh werden"; "O'nun yerine Ben'i koymak" tan, diğer bir deyişle "o" denilen id'in (bilinçdışının) yerine "ben"i, bilinci ve öz-benliği geçirmekten ibarettir. Freud'un amacı egoyu, "ben" denen benliği, yani bilinçli/rasyonel kimliği güçlendirmek, ve bilinçdışından daha baskın hale getirmekti.

Lacan'a göre bu imkansızdır. Ego asla bilinçdışının yerini alamaz, veya onu yok edemez, çünkü Lacan'a göre, ego veya "ben" denen benlik bir illüzyondan ibarettir, bilinçdışının bir ürünüdür. Lacancı psikoanalizde, bütün varlık bilinçdışında nükseder.

Freud polimorf (çok evreli) bir sapkınlık gösteren bir çocuğun bilinçdışının ve süperegosunun nasıl biçimlendiği ve ne şekilde topluma kazandırılıp (doğru düzgün bir heteroseksüel olmasının yanı sıra) nasıl üretken bir yetişkin haline getirilebileceği konusunda ilgilenirken, Lacan çocuğun "benlik" dediğimiz illüzyonu nasıl edindiğiyle ilgilenir. Ayna Evresi hakkındaki denemesinde bu süreç tanımlanır, çocuğun ego denen illüzyonu, "ben" kelimesine atfettiği, bileşik bir kendi tanımını bilincinde nasıl oluşturduğunu anlatılır.

Lacan'da, insan bahsinin merkezinde yer alan nokta, insanın varoluşunun tüm süreçlerini kendinde barındıran bilinçdışının tıpkı dil gibi yapılmasıdır. Bunu Freud'un iki temel bilinçdışı işlemine dayandırır; yoğunlaşma (condensation) ve yerine geçme (displacement). Bir anlam ister yoğunlaşmış (metafor) olsun, isterse yerine başka bir şey (metonim) konmuş olsun, bunların ikisi de dilsel olgulardır. Lacan Freud'un rüya tabirlerinin ve hastalarına uyguladığı bilinçdışı simge analizlerinin çoğunlukla kelime oyunlarına - bilhassa sözel

cinaslara, çağrışımlara, vs. dayandığına dikkat çeker. Lacan der ki, bilinçdışının içeriği şiddetle dilin farkındadır ve Özellikle dilin yapısına sahiptir.

Burada Saussure'in ileri sürdüğü düşüncelerin izinden gitmekle beraber, onları biraz değiştirir. Saussure gösterenle gösterilen arasındaki ilişkiden bahsetmiş -ki göstergeyi bu ilişki oluşturur- ve ısrarla dilin yapısının göstergeler arasındaki negatif bir ilişki olduğunun üzerinde durmuştu (bir gösterge, olduğu göstergeden başka bir gösterge olmadığı için o göstergedir). Lacan ise sadece gösterenlere odaklanır. Bilinçdışındaki öğeler -istekler, arzular, hayaller-hepsi birer gösterendir (ve genellikle sözel olarak, yani kelimelerle ifade edilirler), bu gösterenler bir "gösteren zinciri"ni meydana getirir -bir gösterenin ancak başka bir gösteren olmadığı durumda anlamı vardır. Lacan'a göre, gösterilen diye bir şey yoktur; nihayetinde bir gösterenin gösterdiği kesin bir şey yoktur. Eğer olsaydı, bir gösterenin nispeten sabit bir anlamı olması, (Saussure'in tabiriyle) gösterenle gösterilen arasında bir anlamlandırma ilişkisi olması, ve bu ilişkinin bir nevi o anlamı garanti altına alması gerekirdi. Lacan bu tür anlamlandırma ilişkilerinin (en azından bilinçdışında) mevcut olmadığını, sadece bir gösterenin başka bir gösteren olmadığı için o gösteren olduğu negatif ilişkilerin, değer ilişkilerinin olduğunu söyler.

Freud polimorf sapkınlıkların çocukluktaki 3 aşamasından bahseder: oral, anal ve fallik; polimorf sapkınlıkla sonuçlanan ve "yetişkin" kimlikleri yaratan şey Oedipus kompleksi ve kastrasyon kompleksidir. Lacan çocuklukla "yetişkinlik" arasında buna benzer bir geçişi açıklamak için farklı kategorilere başvurur. Gelişimin üç fazına, veya insanın gelişim gösterdiği üç alana -Gerçek, İmgesel ve Simgesel- karşılık gelen üç kavramdan bahseder -ihtiyaç, talep ve arzu-. Arzu'yla açıklanan Simgesel evren (bunu daha detaylı ele alacağız) yetişkinliğe denk düşer, ya da diyebiliriz ki, Lacan'a göre özellikle konuşan özneler olabilmek için girmek zorunda olduğumuz dilin yapısı Simgesel evrenin ta kendisidir. Böylece "ben" diyebiliriz ve ancak bu şekilde "ben" dediğimizde görünüşte değişmez bir şeyi işaret edebiliriz.

Freud'da olduğu gibi Lacan'da da, çocuk başlangıçta kendisini annesinden ayrı görmez; (en azından bebeğe göre) kendiyile öteki arasında fark yoktur. Aslında bebek (hem Freud'a hem Lacan'a göre) bir tür damlacıktır, benlik veya kişilik kimliği gibi bir algısı yoktur, hatta bedenini tutarlı bir bütün olarak algılayamaz. Bu bebek-damlacığı yöneten İHTİYAÇ'tır, beslenmeye ihtiyacı vardır, korunmaya/rahatlatılmaya ihtiyacı vardır, altının değiştirilmesine ihtiyacı vardır, falanfilan. Bunlar karşılanabilir ihtiyaçlardır ve nesnelerle karşılanabilirler. Beslenmeye ihtiyacı okluğunda bu ihtiyaç bir memeyle (veya biberonla) giderilebilir, güvene ihtiyacı olduğunda kucak işe yarar. İHTİYAÇ aşamasında bebek kendisiyle ihtiyaç duyduğu obje arasındaki farkı gözetmez; ihtiyaç duyduğu bir nesnenin (meme gibi) başka bir insanın parçası olduğunu anlamaz (çünkü henüz "bütün bir kişi" mefhumu yoktur). Kendiyile başka biri ya da başka bir şey arasında ayrım yapmaz, onun için sadece ihtiyaçlar ve o ihtiyaçları karşılayan şeyler vardır.

Bu "doğa"ya has bir durumdur, kültürün oluşması

içinse bu doğal durumun yıkılması gerekir. Bu hem Freud'cu hem de Lacan'cı psikoanalizde böyledir: çocuk uygarlığa ilk adımını atmak için anneden ayrılmalı, ayrı bir kimlik oluşturmalıdır. Bu ayrılık bir çeşit KAYIP duygusuna yol açar; çocuk annesiyle kendisi arasındaki farkı anladığında, kendi kimliğine sahip bir birey olmaya başladığında, en başta sahip olduğu o ilk birlik (ve güven/güvenlik) duygusunu yitirir. (Freud'da ve Lacan'da) psikoanalitik kuramın trajik ögesini bu oluşturur: uygar bir "yetişkin" olmak her zaman derin bir kayba, orijinal bir birlik, aynılık, ötekiyle (özellikle anneyle) bir olma halinin kaybına neden olur.

Lacan'a göre, henüz ayrılmayı gerçekleştirmemiş, sadece karşılanabilir ihtiyaçları olan, kendisiyle ihtiyaçlarını karşılayan nesneler arasında ayırım yapmayan bir bebek GERÇEK evrenindedir. Gerçek denen yerde (bu yer fiziksel anlamda bir mekan değil, psikik anlamda bir yerdir) bu ilk birlik duygusu hakimdir. Bu yüzden burada bir yokluk, yoksunluk, eksiklik söz konusu değildir, karşılanamayacak hiçbir ihtiyacın bulunmadığı Gerçek tam bir tokluk ve tamlığın mümkün olduğu yerdir.

* *

O halde Lacan'a göre Gerçek evreninde dil yoktur çünkü kayıp, eksiklik, yoksunluk yoktur; orada sadece tam bir bütünlük. belirli ihtiyaçlar ve tatminler vardır. Haliyle Gerçek her zaman dilin ötesindedir, dille anlatılamaz (ve kişi dile ilk adımını attığı andan itibaren bir daha geri gelmemek üzere kaybedilir).

Ayrılığın veya ötekiliğin farkına varış bir endişe, bir kayıp duygusu yaratır. Bebek yeniden birleşmeyi, Gerçek'te sahip olduğu tamlık ve birliği geri ister. Fakat "öteki"nin varlığı fikrini tanıdığı andan itibaren (ve bu tanıma tamamen bilinç dışında gerçekleşir) bu imkansızdır. Bebek eksikliğini "öteki"yle tamamlamayı ve baştaki birlik duygusuna dönmeyi talep eder; "öteki" fikrinin yok olmasını ister. Bu durumda talep, tamlık. doygunluk talebidir, bebeğin yaşadığı yoksunluğu giderecek bir öteki talebidir. Fakat bu imkansızdır, çünkü bebeğin bir benlik/Özne olmaya, işlevli bir kültürel varlık olmaya başlamasının koşulu bu yokluk veya eksiklik, bu "öteki"lik anlayışıdır.

Lacan'ın AYNA EVRESİ işte bu dönemde gerçekleşir. Lacan, bu dönemde bir an gelip bebeğin kendisini aynada gördüğünü söyler. Kendi aksine bakar, sonra dönüp gerçek bir kişiye bakar -bu annesi ya da başka biridir- ve tekrar aynaya bakar. Bu davranışla çocuk "yetersizlikten önsezi'ye bir geçiş yapar; ayna, ve aynayla gerçek insanlar arasındaki bu gidip geliş, ona kendisinin de bütün bir varlık, tam bir insan olduğu hissini verir. Gerçi çocuk hala tam bir insan olmadığı için diğer insanlardan ayrıdır (ama artık bu ayrılık kavramına sahiptir), bütünlük sezgisi ayna evresinde başlar. "Vücudunun parçalarından "bütünlüğünün ortopedik bir görüntüsü'ne, kendisinin bütün ve komple bir görüntüsüne geçer, bu görüntü "ortopedik"tir çünkü bir nevi koltuk değneği görevi görür, doğrultmaya yarayan bir araç teşkil eder, çocuğun bütünlük durumunu idrak etmesini sağlar.

Çocuğun beklediği kendi başına tam ve diğerlerinden ayrı bir bütün olma hissidir; çocuk kendisinin de "diğerleri" gibi görüldüğünü fark eder. Sonunda

çocuğun aynada gördüğü bu bağımsız varlık (entity), bütün bir "benlik", "ben" sözcüğüyle ifade edilen varlık olur. Ancak bu kimlik, bir YANLIŞ TANIMA'dan ibarettir. Çocuk aynada bir akis görür; bu imgenin "BEN" olduğunu sanır. Aslında bu imge çocuk değildir, sadece bir görüntüdür. Ama başka biri (genellikle anne) bu yanlış kimliği güçlendirir. Bebek aynaya bakar, sonra dönüp annesine bakar ve anne onaylar, "Evet, bu sensin!" Çocukla aynadaki imgesi arasındaki bağlantının ve çocuğun gördüğü ve özdeşleştiği bedenin tümüyle ayrı bir bütün olduğu fikrinin "gerçekliği"ni doğrular.

Çocuk bu görüntüyü varlığının bütünü, kendi "benliği" olarak alır. Kişinin aynadaki imgesini yanlış tanıdığı bu süreç, kişinin "ben" dediği EGO'yu yaratır. Lacan'ın terimleriyle bu yanlış kimlik, kendi bütünlüğüne dair edindiği yanlış algının yarattığı illüzyon, öznenin parçalar halindeki benliği saran ve koruyan "zırh"ını oluşturur. Lacan'a göre ego veya benlik veya "ben"lik, her zaman için bir FANTAZİ'dir, dışardan edinilen bir imgeyle edinilen bir kimliktir, içsel anlamda tam ve ayrı bir kimlik bilinci değildir.

* *

İmgesel, çocuğun "benliği" hakkındaki fikrini aynada gördüğü imgeye bağladığı psikik bir alan veya evredir. Ayna evresi, önceden sadece "öteki"ni bilen, ama "kendi"ni ayırt edemeyen çocuğun kendi/öteki bölünmesini pekiştirir. Lacan için, [çocuğun] "kendi" kimliği her zaman "öteki"nin varlığıyla biçimlenir. Bu "kendi'nin "öteki" olmayan şey ve "öteki" nin ben olmayan şey olduğu İkili karşıtlıkla aynı şey değildir. Daha ziyade, Lacan'a göre, "kendi" sandığı şeyin bir "öteki" olmasıdır: benlik fikri, tasarladığımız bu içsel varlık, "ben", bir imge, bir ötekidir. Benlik kavramı kişinin kendi imgesini öyle olmadığı halde, bir öteki olarak görmesine dayanır.

Lacan "öteki" terimini çok çeşitli şekillerde kullanır, bu da anlaşılmasını güçleştirir. Birincisi, ve belki de en kolay, "öteki" nin "ben olmayan" anlamında kullanıldığı ben/öteki anlayışıdır; fakat gördüğümüz üzere, ayna evresinde "öteki" "ben" haline gelir. "Lacan öteki kavramıyla gerçek anlamdaki ötekileri birbirinden ayırmak için de büyük "A" ile yazılan bir Öteki (Autre) fikrine başvurur. Çocuğun aynada gördüğü imge ötekidir ve yapısal bir "ben" veya benlik olasılığını mümkün kılan bir ötekilik seçeneği sunar. Başka bir deyişle çocuk gerçek ötekilerin -kendi görüntüsünün, diğer insanların arasına karışır ve kendisinin dışındaki "Ötekilik" fikrine aşına olur. Lacan'a göre. İmgesel aşamada karşılaşılan (ve talebi karşılayan) Ötekilik kavramı, "benlik" algısının önüne geçer.

Çocuk bir Ötekilik fikri geliştirdiğinde ve kendi "ötekisi" yani aynadaki imgesi kimliğini oluşturduğunda. Simgesel evrene girmeye başlar. Freud'un gelişim evresinde olduğu gibi, Simgesel ile İmgesel üst üste biner; ikisini birbirinden ayıran kesin bir çizgi yoktur ve bazı bakımlardan daima bir arada bulunurlar. Simgesel düzen dilin yapısıdır; konuşan özneler olmamız ve kendimizi "ben" olarak tanımlamamız için bu düzene girmemiz gerekir. Bir benlik kurmak insanın ayna görüntüsüne dayanan İmgesel yansımadaki ötekide yatar. Benlik

ancak Simgesel düzende varolan "ben" sözcüğüyle ifade edilir. Bu yüzden iç içedirler.

Freud'un anlattığı, yeğenin oynadığı gitti/ce-e oyunu, Lacan'da Simgesel'e girişi gösterir çünkü burada Hans yapısal bir olasılık olarak yokluk ve Ötekilik fikriyle uzlaşmak için dili kullanır. Lacan'a göre makara bir "obje petit a" veya "objet petit autre" görevi görür, bu küçük "a" ile yazılan, küçük bir "öteki" olan bir nesnedir. Onu atınca çocuk Ötekinin yokolduğunu görür; çektiğinde öteki geri gelir. Lacan bunlardan ilkinin vurgular ve ısrarla Küçük Hans'ın temelde "obje petit a"nın eksikliği, yokluğu fikriyle ilgilendiğini söyler.

Bu "küçük öteki" çocuk için eksikliğin, kaybın, yokluğun bir örneğidir, çocuğun kendisinin eksiksiz olmadığını gösterir. Aynı zamanda Simgesel düzene, dile bir giriş kapısıdır. Çünkü dilin kendisi eksiklik veya yokluk mefhumundan kaynaklanır.

Freud'a göre, erkek çocuğun oedipal arzusunu engelleyen, kastrasyon tehditi oluşturan babadır. Eğer çocuk annenin eksikliğini kendi penisiyle tamamlamaya kalkırsa, baba eksiklik duygusunu ona yaşatmakla, onu penisinden mahrum bırakmakla tehdit eder. Lacan'ın terimleriyle, kastrasyon tehdidi yapısal bir kavram olarak bütün bir Eksiklik mefhumunu anlatan bir metaforudur. Daha ziyade, eksiklik veya Eksiklik dil kavramının temeli olduğu için, dilin yapılanmasının temelinde Eksiklik duygusu bulunduğu için, baba dil yapısının bir işlevi haline gelir. Baba, bir kişi olmaktan ziyade, Simgesel düzeni Simgesel düzen yapan bir kuraldır artık.

Lacan'da 'Freud'un öikeli Babası' Babanın Adı, veya babanın Kanunu ya da sadece Kanun olarak geçer. Simgesel düzene girmek için dilin kurallarına uymak gerekir -ki bu tam da Babanın Kanunu'na boyun eğmektir-. Konuşan bir özne olmak için, dilin kurallarına uymanız gerekir. Lacan dilin yapısı ve kurallarının özellikle babaya ait olduğunu belirtir. Babanın Kanunu'nu, yani dilin kurallarını Simgesel düzene, dilin yapısına, Freud'un oedipus ve kastrasyon komplekslerine girişle bağlantılı görür.

Babanın Kanunu, veya Babanın Adı, [Büyük] Öteki'yi, sistemin merkezini, tüm yapıyı yöneten şeyi -onun biçimini ve sistemde yer alan öğelerin hareketini ve ilişkileri oluşturma şekli- temsil eden terimlerdir. Simgesel düzenin babaya ait doğasını vurgulamak için bu merkeze FALLUS da denir. Merkez olarak Fallus öğelerin hareketlerini kısıtlar ve tüm yapının kararlılığının devamını sağlar. Bilinç dışında serbestçe yüzen, sürekli kayan ve değişen gösterenler zincirlerini sabitleyen Fallus'tur. Fallus oyunu durdurur, böylece gösterenler sabit ve değişmez anlamlara sahip olabilir. Çünkü Simgesel düzenin, "ben" teriminin benlik fikrini belirttiği (ve ayrıca, herhangi bir sözcüğün sabit bir anlam taşıdığı) dilin merkezinde Fallus vardır.

Fallus penisle aynı şey değildir. Penis kişiye aittir; Fallus ise bizzat dilin yapısına aittir. Kimse ona sahip değildir, çünkü kimse dilin kurallarını kendi koyamaz, dile hükmedemez. Merkez Fallus'tur. Tüm yapıya hükmeder. Herkesin olmak (ya da sahip olmak) istediği, ama asla erişemediği bir konumdur. Lacan'ın ARZU dediği işte bu istektir: asla yerine getirilmeyen, çünkü yerine gelmesi imkansız olan bir merkez olmak, sisteme hükmetmek

arzusudur.

Lacan erkek çocukların, bir penise sahip olukları için Fallus olma, merkezi işgal etme girişimine namzet olduklarını söyler. Kız çocukların kendilerini Fallus'a erişme yolunda (yanlış) algılama durumu daha müşküldür, çünkü (Freud'un dediği gibi) bir eksiklikle, penis eksikliğiyle kurgulanmışlardır ve Fallus hiçbir eksikliğin olmadığı yerdur. Fakat Lacan dil dahilinde zaten her bir ögenin bir eksiklikle, veya Eksiklik'le kurgulandığını söyler. Dil sahibi olmamızın nedeni zaten bu eksiklik, veya kayıp duygusu, annenin bedeniyle birliğin kaybedilmiş olmasıdır. Aslında insanı bu kayba, eksikliğe, yoksunluğa zorlayan da, "kültür"ün bir parçası olma, dil içinde bir özne olma gereksinimidir.

Özetle Lacan'ın kuramı Gerçek mefhumuyla başlar; bu annenin bedeniyle birlik demektir, doğal bir haldir ve kültürün inşası için yıkılması gereklidir. Gerçek'ten çıktığınız anda, geri dönüş mümkün değildir, ama her zaman bunu istersiniz. Telafisi olmayan kayıp veya eksiklik duygusunun başlangıcı burada yatar.

**

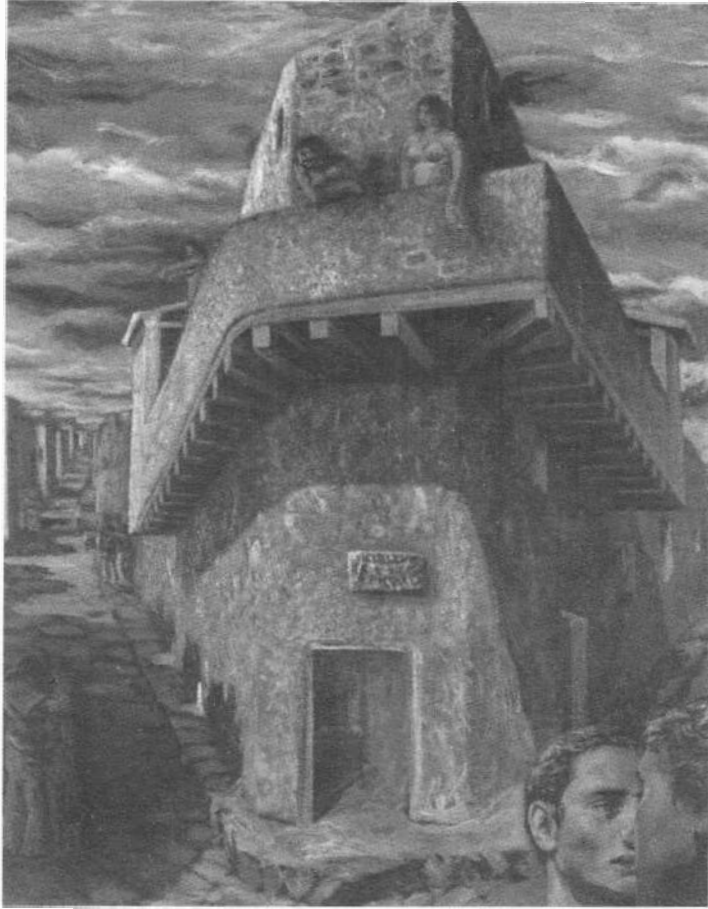
Sonra Ayna Evresi gelir, bu İmgesel'i oluşturan süreçtir. Öteki mefhumunuz burada oluşur ve Ötekiliği bir kavram veya yapısal bir kural olarak anlamaya başlarsınız, böylece bir "benlik" kavramı geliştirmeye koyulursunuz. Bu "benlik" (aynada gördüğünüz) aslında ötekidir, ama siz öyle olmadığı halde onu kendiniz farzedersiniz ve ona "kendim" dersiniz. (Veya, kuramsal dili bir yana bırakırsak, şöyle dersiniz, "hey, bu benim yahu". Ama o siz değildir, o sadece bir imgedir).

Simgesel düzende bir konum edinmekle cinsiyetinizi belirleyen bir kapıdan geçmiş olursunuz, kızlar için belirlenen konum erkeklerinkinden farklıdır. Erkekler Fallus'a kızlardan daha yakındır, ama hiç kimse Fallus'a sahip olamaz, Fallus olamaz. O merkezdir. Simgesel'deki konumunuz, tüm diğer gösterenlerin konumunun da olduğu gibi Fallus tarafından sabitlenmiştir; burada gösteren zincirleri bilinç dışında olduğu gibi sonsuz bir kayma ve döngü içinde değillerdir, çünkü Fallus oyundaki hareketlerini kısıtlar.

-Tüm bunlar yetmezmiş gibi!- Fallus'la Gerçek arasındaki benzerlik de ayrı bir paradokstur. Her ikisi de şeylerin tam, bütünleşmiş, tamamlanmış, birliğe erişmiş, hiçbir eksiği kalmamış, Eksiksiz halleridir. Her ikisi de dil içinde-öznelerin ulaşmasının imkansız olduğu yerlerdir. Aynı zamanda birbirinin zıttıdır Gerçek anneye, doğduğumuz yere, kültüre dahil olabilmek için kopmak zorunda kaldığımız doğaya aittir; Fallus ise Baba mefhumudur, kültürün babaya ait düzenidir, kültürün nihai fikridir, dünyadaki her şeye hükmetme konumudur.

AHMAKLAR GEMİSİ

Theodore John Kaczynski

Bu gemide kötü davranılan sadece siz insanlar değilsiniz,” diyerek yolcuların arasındaki hayvansever araya girdi. Sesi öfkeyle titriyordu. “Geçen hafta ikinci zabiti geminin köpeğini iki kere tekmelerken gördüm!”

Bir zamanlar, bir geminin kaptan ve zabıtları kendi denizciliklerini çok beğenir ve kendilerine çılgınca hayran olurlardı. Gemiye kuzeye çevirdiler ve tehlikeli buzullarla karşılaşınca kadar yol aldılar. Kendilerine yalnızca denizcilikteki ebedi başarılarını gösterme fırsatı vermek için kuzeye doğru çok daha tehlikeli sularda yol almaya devam ettiler.

Gemi daha yüksek enlemlere ulaştıkça, yolcular ve mürettebat giderek rahatsız oldu ve aralarında tartışmaya, içerisindeki bulundukları koşullar hakkında şikayet etmeye başladılar.

“Titriyorum” dedi usta gemici, “Bu kadar kötü bir yolculukta daha önce hiç bulunmamıştım. Güverte buzla kaplı; gözetleme yerindeyken rüzgar ceketimi bıçak gibi kesiyor; ön yelkene camdana vururken neredeyse parmaklarım donuyor; ve tüm bunlar için ayda 5 şilin alıyorum.”

“Bunun kötü olduğunu mu düşünüyorsun!” dedi kadın yolcu. “Soğuktan geceleri uyuyamıyorum. Bu gemideki kadınlar erkekler kadar battaniye alamıyor. Bu adil değil!”

Meksikalı gemici sözü kesip konuşmaya katıldı: “¡Chingado! Ben, İngiliz gemicinin aldığı maaşın sadece yarısını alıyorum. Bu iklimde kendimizi sıcak tutmak için bol yiyeceğe ihtiyacımız var ve İngilizler daha çok alıyor. En kötüsü, zabıtlar sürekli emirlerini İspanyolca yerine İngilizce olarak veriyor.”

“Herkesten daha çok şikayet edecek nedenim var.” dedi Amerikan Yerlisi gemici. “Eğer soluk benizliler atalarımızın topraklarını yağmalamasa, bu gemide, buzdağlarının ve kutup rüzgârlarının arasında

olmayacaktım. Hoş, sakın bir gölde kanoyla gezinecektim. Tazminatı hak ediyorum. En azından, kaptan bana barbut oynatmam için izin vermeli ki biraz para kazanabileyim.”

Lostromo söz aldı: “Dün, birinci zabıt bana “ibne” dedi. İsimler takılmadan eşcinsel ilişkiye girme hakkım var.”

Bu gemide kötü davranılan sadece siz insanlar değilsiniz,” diyerek yolcuların arasındaki hayvansever araya girdi. Sesi öfkeyle titriyordu. “Geçen hafta ikinci zabıti geminin köpeğini iki kere tekmelerken gördüm!”

Yolculardan biri üniversite profesörüydü. Ellerini ovuşturarak hiddetle söylendi, “Bunların hepsi korkunç! Ahlaksız! Irkçılık, seksizm, türcülük, homofobi, işçi sınıfının sömürülmesi! Ayrımcılık! Toplumsal adalete sahip olmalıyız: Meksikalı gemici için eşit maaş, bütün gemiciler için yüksek maaş, Amerikan Yerlisi için tazminat, kadınlar için eşit battaniye, eşcinsel ilişki hakkı ve köpeği daha fazla tekmelemek yok!”

Yolcular “Evet, evet!” diye bağırdı. Mürettebat “Hay hay!” diye bağırdı. “Ayrımcılık! Haklarımızı talep etmeliyiz!”

Kamarot boğazını temizledi.

“Hepinizin şikayet etmek için iyi nedenleri var. Fakat bana göre gerçekten yapmamız gereken şey gemiyi döndürmemiz ve güneye doğru gitmemiz, çünkü eğer kuzeye gitmeye devam edersek er geç batacağız. Sonra maaşlarınızın, battaniyelerinizin, eşcinsel ilişki haklarınızın size yararı olmayacak, çünkü hepimiz boğulacağız.”

Fakat kimse onu dinlemedi, çünkü o sadece bir kamarottu.

Kaptan ve zabitler, kış güvertedeki makamlarından tartışmayı izliyor ve dinliyordu.

Birbirlerine gülümsediler ve göz kırptılar. Kaptanın el hareketiyle üçüncü zabıt kış güverteden indi. Yolcular ve mürettebatın toplandığı yere ağır adımlarla yürüdü ve onların arasında durdu. Çok ciddi bir ifade takınarak konuştu:

“Biz kaptanlar kabul etmeliyiz ki bu gemide mazur görülemez şeyler olmakta. Şikayetlerinizi duyana kadar bu kadar kötü bir durum olduğunu anlayamadık. Bizler iyi niyetli insanlarız ve sizler için en iyisini yapmak istiyoruz. Ancak kaptan oldukça eski kafalı ve kendi bildiği yolda ilerler. Somut değişiklikler yapmadan önce biraz kışkırtılması gerekebilir. Benim şahsi fikrim, eğer gayretle protesto ederseniz fakat her zaman barışçıl ve geminin kurallarını ihlâl etmeden kaptanın ataletini sarsar ve gayet haklı olarak şikayet ettiğiniz problemlere çözüm getirmeye zorlarsınız.

Bunu söyledikten sonra üçüncü zabıt kış güverteye doğru yol aldı. Gider gitmez yolcular ve mürettebat arkasından, “Orta yolcu! Reformcu! Liberal! Kaptanın yardakçısı!” diye bağırды. Fakat yine de söylediği gibi yaptılar. Kış güvertenin önünde buluştular. Kaptanlara hakaretler savurdular ve haklarını talep ettiler: Usta gemici “Daha yüksek maaş ve daha iyi çalışma koşulları istiyorum,” diye haykırdı. Kadın yolcu “Kadınlar için eşit battaniye” diye haykırdı. Meksikalı gemici “Emirleri İspanyolca olarak almak istiyorum.” diye haykırdı. Amerikan Yerlisi gemici “Barbut oynatma hakkı istiyorum.” diye haykırdı. Lostromo “İbne olarak adlandırılmak istemiyorum.” diye haykırdı. Hayvansever “Köpeğin daha fazla tekmelenmesine hayır.” diye haykırdı. Profesör “Devrim, hemen şimdi.” diye haykırdı.

Kaptan ve zabitler aceleyle bir araya toplandı ve birkaç dakika görüştü. Bütün bu süre boyunca birbirlerine göz kırptılar, gülümsediler ve birbirlerini doğrularcasına kafalarını öne eğdiler. Daha sonra kaptan kış güvertenin önünde durdu ve büyük bir cömertlik göstererek, usta gemicinin maaşının ayda 6 şiline yükseltileceğini; Meksikalı gemicinin maaşının İngiliz gemicinin üçte ikisi kadar olacağını, ve ön yelkene camadana vurma emrinin İspanyolca verileceğini; kadın yolcuların bir battaniye daha alacağını; Amerikan Yerlisi gemicinin Cumartesi akşamları barbut oynatabileceğini; lostromonun gizlice eşcinsel ilişkiye girdiği sürece ibne olarak anılmayacağını ve mutfaktan yemek çalmak gibi gerçekten ahlaksız şeyler yapmadığı sürece köpeğin tekmelenmeyeceğini duyurdu.

Yolcular ve mürettebat bu imtiyazları büyük bir zafer olarak kutladı. Fakat ertesi sabah, tekrardan memnuniyetsizlik hissettiler.

Usta gemici “Ayda altı şilin çok düşük bir ücret ve hâlâ ön yelkene camadana vururken parmaklarım donuyor” diyerek homurdandı. Meksikalı gemici “Hâlâ İngilizlerle aynı maaşı veya bu iklim için yeterli yiyeceği alamıyorum” dedi. Kadın yolcu “Biz kadınlar hâlâ kendimizi sıcak tutacak kadar battaniyeye sahip değiliz” dedi. Diğer yolcular ve mürettebat da benzer şikayetlerde bulundu. Profesör onları kışkırttı.

Konuşmalarını bitirdiklerinde, kamarot, bu sefer diğerlerinin duymamazlıktan gelemeyeceği kadar yüksek bir sesle konuştu:

“Köpeğin mutfaktan bir parça ekmek çaldığı için tekmelenmesi, kadınların eşit battaniyeye sahip olmaması, usta gemicinin parmaklarının donması gerçekten korkunç; ve lostromonun istediği halde neden erkeklerle ilişkiye giremediğini anlamıyorum. Fakat buzulların şu an nasıl kalın olduklarına ve rüzgârın nasıl daha fazla sert estiğine bakın! Bu gemiyi geriye, güneye doğru çevirmemiz gerekiyor. Eğer kuzeye gitmeye devam edersek, buzullara çarpacak ve batacağız.

“Ah, evet,” dedi lostromo, “Kuzeye doğru gitmeye devam etmemiz gerçekten korkunç bir şey. Fakat neden tuvalette sevişmek zorundayım? Neden ibne olarak anılmam gerekiyor? Diğer herkes gibi iyi biri değil miyim?”

“Kuzeye doğru ilerlemek korkunç” dedi kadın yolcu. “Fakat görmüyor musun? Tam da bu nedenle kadınların kendilerini sıcak tutmak için daha çok battaniyeye ihtiyacı var. Hemen şimdi kadınlar için eşit battaniye talep ediyorum!”

“Tamamen doğru” dedi profesör, “Kuzeye doğru yol almak hepimiz için büyük sıkıntılar yaratıyor. Fakat yönümüzü güneye doğru çevirmek gerçekçi olmaz. Zamanı geri çeviremezsin. Durumumuzun üstesinden gelmek için iyi hazırlanmış bir yol bulmalıyız.”

“Bak” dedi kamarot, “kış güvertedeki bu dört kaçık adamın yollarına devam etmesine izin verirsek, hepimiz batacağız. Eğer gemiyi tehlikeden uzaklaştırırsak, daha sonra çalışma koşulları, kadınlar için battaniye ve eşcinsel ilişki hakkı için endişelenebiliriz. Ama önce bu gemiyi çevirmemiz gerekiyor. Eğer bir kısmımız birlik olur, bir plan yapar ve biraz cesaret gösterirsek, kendimizi kurtarabiliriz. Çok fazla insana gerek yok yedi veya sekizimiz yeterli. Kış güverteye saldırabilir, bu delileri gemiden atabilir ve gemiyi güneye çevirebiliriz.”

Profesör sesini yükseltti ve sert bir şekilde “Şiddete inanmıyorum. Ahlaksızca.” dedi.

Lostromo “Şiddet kullanmak etik değil” dedi.

Kadın yolcu “Şiddetten çok korkuyorum” dedi.

Kaptan ve zabitler herşeyi izliyor ve dinliyordu. Kaptanın bir işaretiyle üçüncü zabıt ana güverteye indi. Yolcuların ve mürettebatın arasına kadar geldi ve gemide hâlâ bir takım sıkıntılar olduğunu söyledi.

“Epey ilerleme kaydettik” dedi. “Fakat daha fazlası gerçekleşmeyi bekliyor. Usta gemicinin çalışma koşulları hâlâ sert, Meksikalı hâlâ İngiliz ile aynı maaşı alamıyor, kadınların hâlâ erkekler kadar battaniyesi yok, Amerikan Yerlisi'nin Cumartesi geceleri oynattığı barbut ellerinden alınan toprakları için değersiz bir karşılık, lostromonun eşcinsel ilişkiye tuvalette girmesi adil değil ve köpek hâlâ kimi zaman tekmeleniyor.

“Bence kaptanın yeniden harekete geçirilmeye ihtiyacı var. Eğer hep birlikte başka bir protesto gerçekleştirerseniz işe yarayacaktır şiddetsiz olduğu sürece.”

Üçüncü zabıt geminin kış tarafına doğru

ilerlerken, yolcular ve mürettebat arkasından hakaretler yağdırdı. Ama yine de ne dediyse yaptılar ve başka bir protesto için geminin kıç güvertesi önünde toplandılar. Çılgınca bağırıp çağırdılar, yumruklarını savurdular ve hâttâ kaptana çürük yumurta attılar (ustalıkla yana çekildi).

Kaptan ve zabıtlar şikayetleri dinledikten sonra aceleyle bir araya toplandı. Konuşmaları süresince birbirlerine göz kırptılar ve sırttılar. Daha sonra kaptan kıç güvertenin önüne geldi ve usta gemiciye parmaklarını sıcak tutsun diye bir eldiven verileceğini, Meksikalı gemicinin İngiliz gemicinin dörtte üç maaşı kadar maaş alacağını, kadınlara bir battaniye daha verileceğini, Amerikan Yerlisi gemicinin Cumartesi ve Pazar geceleri barbut oynatabileceğini, lostromonun karanlıktan sonra alenen eşcinsel ilişkiye girebileceğini ve kimsenin kaptanın özel izni olmadan köpeği tekmelemeyeceğini söyledi.

Yolcular ve mürettebat bu büyük devrimci zafer karşısında çok mutluydu. Fakat ertesi günle birlikte tekrardan memnuniyetsizlik hissettiler ve aynı eski sıkıntılar hakkında söylenmeye başladılar.

Kamarot bu sefer sinirleniyordu.

“Sizi ahmaklar!” diye bağırdı. “Kaptanın ve zabıtların neler yaptıklarını görmüyor musunuz? Bu gemiyle ilgili yanlışın ne olduğunu düşünemeyesiniz diye battaniler, maaşlar ve köpeğin tekmelenmesi hakkındaki saçma şikayetlerinizle sizleri meşgul etmeyi sürdürüyorlar gemi kuzeye doğru daha da ilerliyor ve hepimiz boğulmuş olacağız. Eğer sadece bir kaçınız aklını başına toplar, bir araya gelir ve kıç güverteyi basarsak, bu gemiyi çevirebilir ve kendimizi kurtarabiliriz. Fakat tüm yaptığınız, çalışma koşulları, barbut oynatma ve eşcinsel ilişki hakkı gibi önemsiz küçük konular hakkında

ağlaşmak.”

Yolcular ve mürettebat öfkeleni.

“Önemsiz!!” diye ağladı Meksikalı, “İngiliz gemicinin sadece dörtte üçü kadar maaş almam sence adil mi? Önemsiz mi?”

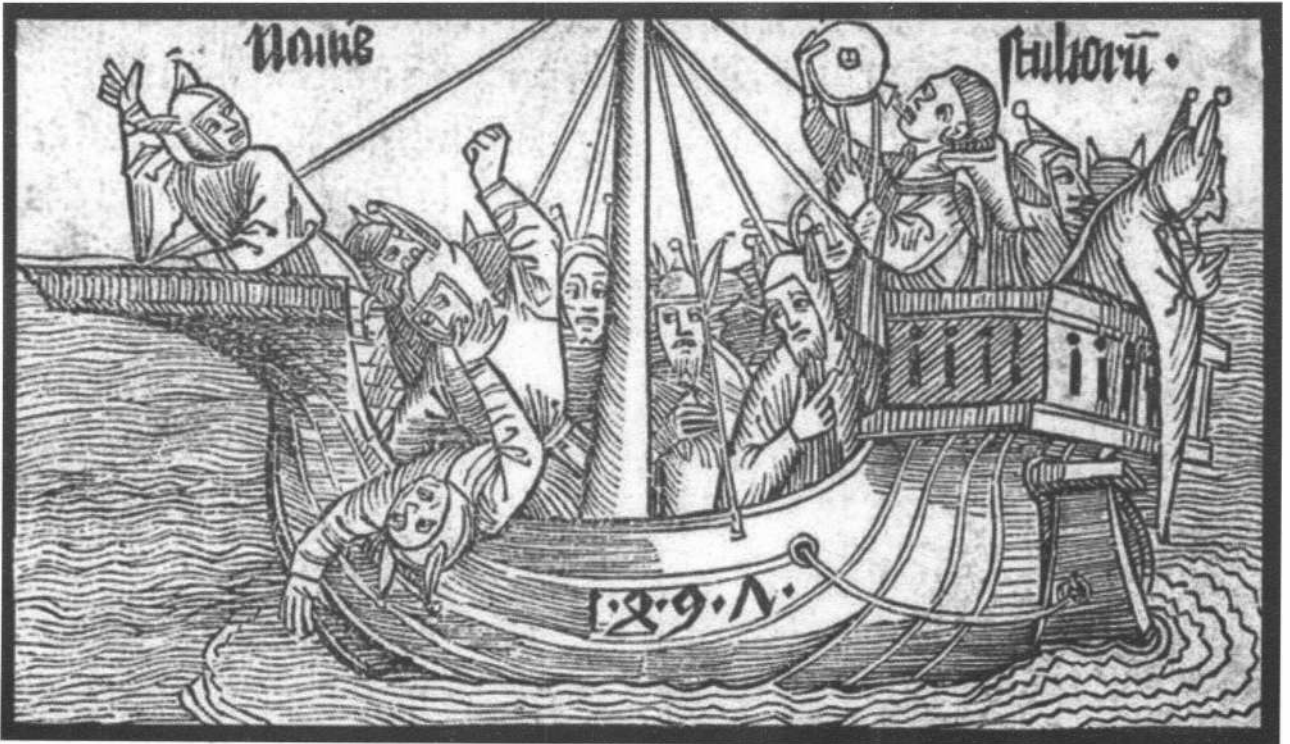
“Benim sıkıntıma nasıl saçma diyebiliyorsun?” diye bağırdı lostromo. “İbne olarak anılmanın küçük düşürücü olduğunu bilmiyor musun?”

“Köpeği tekmelemek önemsiz küçük bir konu değil!” diye haykırdı hayvansever. “Zalimce, insafsızca, vahşice!”

Kamarot, “Pekâlâ” dedi. “Bu konular önemsiz ve saçma değil. Köpeği tekmelemek insafsız ve vahşice. İbne olarak anılmak küçük düşürücü. Fakat gerçek sorunumuzla karşılaştırıldığında geminin hâlâ kuzeye gidiyor olduğu gerçeğiyle karşılaştırıldığında sizin şikayetleriniz önemsiz ve saçma, çünkü eğer bu gemiyi derhal çeviremezsek hepimiz boğulacağız.

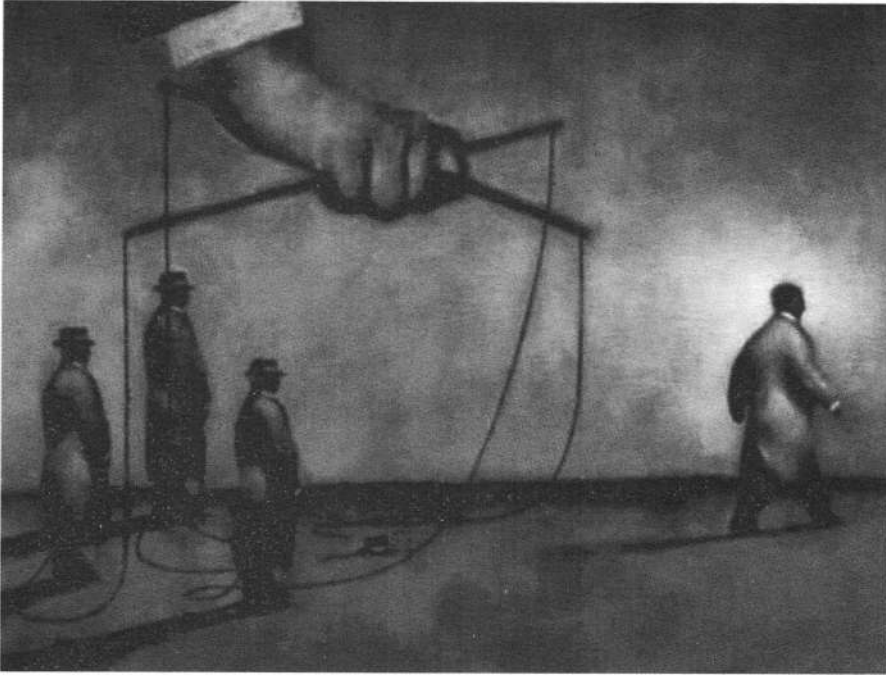
“Faşist!” diye haykırdı profesör.

“Karşı devrimci!” dedi kadın yolcu. Tüm yolcular ve mürettebat birbirlerinin ardından konuşmaya katıldı. Kamarotu faşist ve karşı devrimci olarak suçladılar. Onu bir kenara itip maaşlar, kadınlar için battaniye, eşcinsel hakları ve köpeğe nasıl davranılması gerektiği hakkında söylenmeye devam ettiler. Gemi kuzeye doğru yol almaya devam etti. Bir süre sonra iki buzdağı arasında parçalandı ve herkes boğuldu.

Sanayi Toplumunda İnsan Davranışının Kontrolü

Theodore John Kaczynski

Mantıklı ve uygun bir disiplin sistemi içinde tokatlamamanın sonuçta bireyin toplumda var olan sisteme ayak uydurmasını sağlayıp sağlamadığına bağlıdır. Gerçekte “taciz” sözcüğü sisteme göre uygunsuz davranışlar doğrudan herhangi bir çocuk yetiştirme metodunu kapsayacak şekilde yorumlanmaya yatkın bir sözcüktür. Bu nedenle “çocukların taciz edilmesini” engellemek için yapılan programlar göze batan, anlamsız şiddeti önledikten sonra sistem adına insan davranışını kontrol etmeye yönelirler.

Uygarlığın başından beri, örgütlü toplumlar, sosyal organizmanın işlemesi için insanlara baskı uygulamak zorunda kalmışlardır. Baskı çeşitleri toplumdan topluma büyük değişiklik gösterir. Baskıların bazıları fizikselidir (kötü beslenme, fazla çalışma, çevre kirliliği), bazıları psikolojiktir (gürültü, kalabalık, insan davranışlarını toplumun ihtiyaç duyduğu biçime girmeye zorlamak). Geçmişte, insan doğası hemen hemen sabitti, ya da belli sınırlar içerisinde değişiklik göstermişti. Sonuç olarak, toplumlar insanları sadece belli sınırlara kadar zorlayabildiler. İnsanın tahammül sınırı aşıldığında, işler kötüye gitmeye başladı: İsyan veya suç veya yozlaşma veya işten kaçma veya depresyon ve diğer zihinsel problemler veya artan bir ölüm oranı veya doğum oranının düşmesi veya başka bir şey; öyle ki ya toplum parçalandı ya da işleyişi etkisiz hale geldi ve başka bir etkili toplum çeşidi yerine geldi (çabuk ya da yavaş; fetih, yıpratma ya da evrim yoluyla).

Bu nedenle insan doğası, geçmişte toplumların gelişmesine belli sınırlar koymuştur. İnsanlar ancak belli bir noktaya kadar zorlanabiliirdi. Ama bugün bu durum değişiyor olabilir, çünkü modern teknoloji insanları değiştirebilmenin yollarını geliştiriyor.

İnsanları korkunç derecede mutsuz edecek koşullara maruz bırakan, sonra da bu mutsuzluklarını gidermek için onlara uyuşturucu veren bir toplum düşünün. Bu bir bilimkurgu mu? Mevcut toplumumuz içinde bu belli bir dereceye kadar zaten yapılmaktadır. Klinik depresyon vakalarının son 10-20 yılda büyük hızla arttığı bilinen bir gerçektir. Bu durumun, güç sürecinin bozulması yüzünden olduğuna inanıyoruz. Yanılıyor olsak bile artan depresyon oranı kesinlikle bugün toplumumuzda var olan BAZI koşulların sonucudur. İnsanları depresyona iten koşulları kaldırmak yerine, modern toplum onlara anti-depresan (uyuşturucu) ilaçlar vermektedir. Aslında, anti-depresanlar, bireyin iç dünyasını; normalde tahammül etmeyeceği sosyal koşulları kabullenmesini sağlayacak biçimde değiştiren araçlardır. (Evet, depresyonun çoğunlukla genetik bir sebepten kaynaklandığını biliyoruz. Burada çevrenin baskın rol oynadığı vakaları kastediyoruz.)

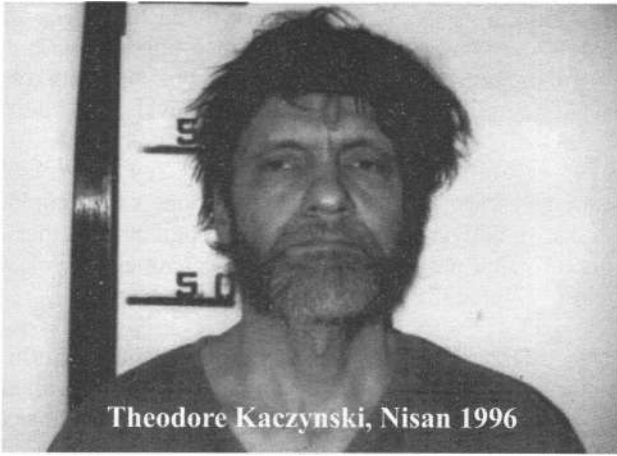
Aklı etkileyen (uyuşturucu) ilaçlar modern toplumun insan davranışını kontrol etmek için geliştirdiği yeni yöntemlerden sadece bir tanesidir. Diğer bazı yöntemlere göz atalım.

En başından, gözetim teknikleri bulunur. Pek çok mağazada ve başka bir çok yerde gizli kameralar kullanılmaktadır, bilgisayarlar bireyler hakkında çok miktarda bilgi toplamakta ve bunları işleme tabi tutmakta kullanılmaktadır. Bu kadar fazla bilgi fiziksel baskının etkisini artırır. (Örn. Yasal zorlama) Ayrıca kitle iletişiminde medyanın etkili araçlar sağladığı propaganda metotları vardır. Seçimleri kazanmak, ürünleri satmak ve halkın düşüncelerini etkilemek için etkili teknikler geliştirilmiştir. Eğlence endüstrisi sistemin önemli bir

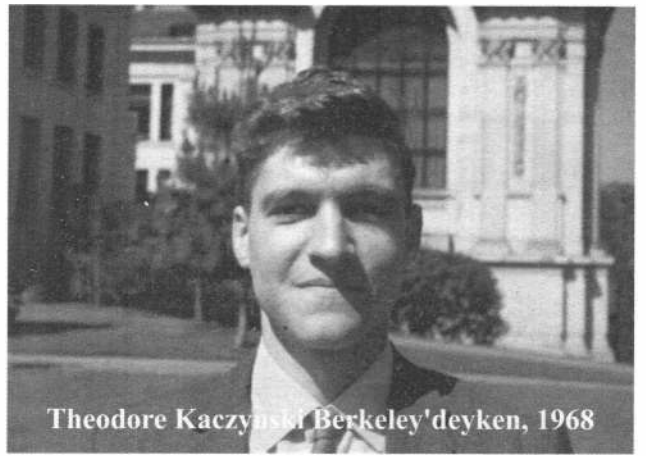
psikolojik aracı olarak hizmet verir, hatta fazla seks ve şiddeti cezalandırırken bile. Eğlence modern insana önemli bir kaçış aracı sağlar. İnsan, televizyona, videoya vs. gömülmüşken; stresi, endişeyi, hayal kırıklığını, tatminsizlik duygusunu unutabilir. Pek çok ilkel kişi, çalışmak zorunda olmadığında, hiçbir şey yapmadan saatlerce oturmaktan oldukça memnun kalır, çünkü kendisi ve dünyası ile barışıktır. Ama çoğu modern insan sürekli olarak meşgul kalmalı ya da eğlenmelidir, yoksa “sıkılır”. Örneğin, huzursuz ve asabi olur.

Diğer metotlar üsttekilerden daha etkilidir. Eğitim artık bir çocuğa derslerini bilemediği zaman tokat atmak ve de bildiği zaman başını okşamaktan oluşan basit bir olay değildir. Çocuğun gelişimini kontrol eden bilimsel bir teknik haline gelmektedir. Örneğin, Slyvan Öğrenme Merkezleri çocukları çalışmaya teşvik etmekte büyük başarı göstermiştir, pek çok sıradan okulda da psikoloji teknikleri az çok başarı ile uygulanmaktadır. Ebeveynlere öğretilen “ebeveynleşme” teknikleri; çocukların sistemin temel değerlerini kabul etmesini ve sistemin arzu ettiği şekilde davranmasını sağlamayı amaçlar. “Akıl sağlığı” programları, “müdahale” teknikleri, psikoterapi vs. görünüşte bireylerin çıkarı için düzenlenmiştir, ama gerçekte bireylerin sistemin ihtiyaç duyduğu gibi düşünmesi ve hareket etmesini sağlayan metotlardır. (Burada bir çelişki yoktur; tutumu ve davranışlarıyla sistemle çelişkiye düşen bir birey kendisine oranla yenmesi ya da kaçması çok zor olan bir güç ile karşı karşıyadır, bu sebeple stres, hayal kırıklığı ve yenilgi duygularına kapılmaya eğilimlidir. Sistemin istediği gibi düşünmek ve davranmak onun için çok kolay olur. Bu anlamda sistem bireyin beynini yıkayıp onu uygun biri yapmakla bireyin menfaati doğrultusunda hareket etmektedir.) Açık ve yoğun şekillerde çocuğun taciz edilmesi, hiçbir kültürde onaylanmaz. Bir çocuğa saçma bir sebepten ya da sebepsiz yere zarar vermek herkesi dehşete düşürecek bir şeydir. Ama bir çok psikolog taciz kavramını daha geniş anlamda yorumlamaktadır. Mantıklı ve uygun bir disiplin sistemi içinde tokatlamanın sonuçta bireyin toplumda var olan sisteme ayak uydurmasını sağlayıp sağlamadığına bağlıdır. Gerçekte “taciz” sözcüğü sisteme göre uygunsuz davranışlar doğrudan herhangi bir çocuk yetiştirme metodunu kapsayacak şekilde yorumlanmaya yatkın bir sözcüktür. Bu nedenle “çocukların taciz edilmesini” engellemek için yapılan programlar göze batan, anlamsız şiddeti önledikten sonra sistem adına insan davranışını kontrol etmeye yönelirler.

İnsan davranışını kontrol edecek psikolojik tekniklerin etkinliğini arttırmak için yapılan araştırmalar muhtemelen devam edecektir. Ama insanları teknolojinin yarattığı türden bir topluma uydurmak için sadece psikolojik tekniklerin yeterli olmayacağını düşünüyoruz. Muhtemelen biyolojik metotlar da kullanılmak zorunda kalınacaktır. Bu bağlamda (uyuşturucu) ilaçların kullanımından zaten bahsetmiştik. Nöroloji, insan aklını değiştirecek başka yollar bulabilir. İnsan genetik

Theodore Kaczynski, Nisan 1996

Theodore Kaczynski Berkeley'deyken, 1968

mühendisliği, zaten “gen terapisi” şeklinde oluşmaya başladı ve bu metotların sonunda, vücutta aklın çalışmasını etkileyen kısımları değiştirmek için kullanılacağını düşünmemek için bir sebep yok.

Endüstriyel sistemin, kısmen insan davranışındaki problemler, kısmen de ekonomik ve çevre problemleri yüzünden yoğun bir sıkıntı dönemine girdiği görülmektedir, sistemin ekonomik ve çevre sorunlarının önemli bir bölümünün sebebi insanların davranış şeklidir. Yabancılaşma, kendine güvensizlik, depresyon, düşmanlık, ayaklanma, çalışmayan çocuklar, gençlik çeteleri, yasa dışı ilaç kullanımı, tecavüz, çocukların taciz edilmesi, diğer suçlar, güvensiz seks, genç yaşta hamilelik, nüfus artışı, politik yozlaşma, ırk düşmanlığı, etnik çatışma, ideolojik mücadele, politik aşırılık, terörizm, sabotaj, hükümet dışı gruplar, nefret grupları. Tüm bunlar sistemi tehdit eder. Bu nedenle sistem insan davranışlarını kontrol etmek için her türlü pratik metodu kullanmak ZORUNDA kalacaktır.

Bugün tanık olduğumuz sosyal bozulma kesinlikle sadece bir şans eseri değildir. Yalnızca sistemin insanlara zorla uyguladığı koşullar yüzünden olabilir. (Bu koşulların en önemlisinin güç sürecinin bozulması olduğunu tartışmıştık.) Eğer sistem kendisini ayakta tutmak için insan davranışı üzerinde yeterli kontrol uygulamayı başarır, insanlık tarihinde yeni bir dönüm noktasına gelinecektir. Önceden insanın tahammül sınırının toplumların gelişmesini kısıtlaması gibi endüstriyel-teknolojik toplum da ya psikolojik ya biyolojik ya da her iki metot sayesinde insanoğlunu değiştirerek bu kısıtlama gücüne sahip olacaktır. Gelecekte toplumsal sistemler, insanların ihtiyaçlarına göre düzenlenmeyecektir. Bunun yerine, insanlar sistemin ihtiyaçlarına uydurulacaktır.

Genel olarak, insan davranışı üzerindeki teknolojik kontrol, büyük ihtimalle totaliter bir maksat ya da insan özgürlüğünü kısıtlayacak bilinçli bir istek içermeyecektir. İnsan aklını kontrol altına alacak her yeni adın toplumun karşı karşıya olduğu bir probleme mantıklı bir çözüm olarak ele alınacaktır; alkolizmi tedavi etmek, suç oranını düşürmek ya da genç insanları bilim ve

mühendislik öğrenmeye teşvik etmek gibi. Bir çok durumda insancıl bir gerekçe de olacaktır. Örneğin, bir psikiyatrist depresyondaki bir hastasına bir anti-depresyon reçetesi yazarsa, ona bir iyilik etmiş olur. İhtiyacı olan birine ilaç vermemek insanlık dışıdır. Aileler çocuklarını derslerinde azimli olmaya yönelsinler diye Slyvan Öğrenme Merkezlerine gönderirken, bunu çocukların iyiliğini düşündüğünden yapar. Bazı aileler iş sahibi olmak için uzmanlık eğitimi gerekmemesini ve çocuklarının bir bilgisayar uzmanı olmak üzere beyninin yıkanmamasını diliyor olabilir. Ama ne yapabilirler? Toplumunu değiştiremezler ve eğer çocukları belli bazı özelliklere sahip olmazsa ileride işsiz kalabilir. Böylece onu Slyvan'a gönderirler.

Bu nedenle insan davranışı üzerinde kontrol, otoritenin kararı ile değil, sosyal evrim süreci ile başlayacaktır. (Ancak, bu oldukça HIZLI bir evrim olacaktır.) Bu, karşısında direnilemeyecek bir süreç olacaktır, çünkü her aşama, tek başına ele alındığında yararlı görülecektir, ya da en azından ilerlemenin oluşmasında yer alan kötülük yararlı görünecektir, ya da en azından ilerlemenin yapılmadığı bir durumda doğacak sonuçtan daha az zararlı görünecektir. Örneğin propaganda, çocuklara yönelik taciz ya da ırk düşmanlığını azaltmak gibi bir çok iyi amaç için kullanılmaktadır. Cinsel eğitim elbette çok yararlıdır, ne var ki, cinsel eğitimin etkisi (başarılı olduğu ölçüye kadar) cinsel davranışların biçimlenişini aileden alıp okul sistemi tarafından temsil edilen devletin eline bırakacaktır.

Bir çocuğun büyüyünce suçlu olma olasılığını attıran bir biyolojik özelliğin keşfedildiğini ve bir gen terapisinin de bu özelliği yok edebileceğini farz edin. Elbette ki çocukları bu özelliğe sahip pek çok aile onlara bu terapiyi uygulatacaktır. Aksine davranmak insanlık dışı olur, çünkü eğer çocuk büyüdüğünde bir suçlu olacaksa büyük olasılıkla kötü bir yaşamı olacaktır. Ama çoğu ilkel toplumda, çocuk yetiştirme de yüksek teknolojik metotları yahut sert cezalandırma sistemleri olmamasına rağmen, bizim toplumumuza oranla düşük bir suç oranı vardır. Modern insanın, ilkel insandan doğuştan daha yırtıcı olduğunu düşünmemiz için bir sebep olmadığına göre toplumumuzdaki yüksek suç

oranın nedeni, pek çok kişinin adapte olamadığı ya da olmayacağı modern koşulların insanları üzerinde yaptığı baskı olmalıdır. Bu yüzden potansiyel suç eğilimlerini yok etmek için yapılan bir tedavi, bir bakıma insanların sisteme uyum sağlamları için yeniden oluşturulması demektir.

Toplumumuz sisteme uygun olmayan herhangi bir düşünce ya da davranış biçimine “hastalık” olarak bakma eğilimindedir ve bu akla yakın bir tutumdur, çünkü bir birey sisteme uyum sağlayamazsa bu durum sisteme olduğu kadar bireye de sorun çıkarır. Bu nedenle bir bireyin sisteme uyumunu sağlamak bir “hastalığa çare” bulmak gibi görülür.

Teknolojik bir buluşun kullanımı BAŞLANGIÇTA isteğe bağlı olsa da, bu mutlaka isteğe bağlı KALACAK demek değildir, çünkü yeni teknoloji, toplumu öyle değiştirir ki birey için o teknolojiyi kullanmadan hareket etmek zor ya da imkansız hale gelir. Bu insan davranışı teknolojisi için de geçerlidir. Çoğu çocuğun çalışmaya sevk edilmesi için programlara kayıt edildiği bir dünyada, bir ebeveyn çocuğunu böyle bir programa sokmaya neredeyse zorunludur, çünkü aksi takdirde çocuğu büyüyünce kara cahil ve dolayısıyla işsiz olabilir. Ya da hiçbir yarı etkisi olmadan, toplumumuzdaki çoğu insanın muzdarip olduğu psikolojik stresi büyük ölçüde azaltacak bir biyolojik tedavinin bulunduğunu farz edin. Eğer çok sayıda insan bu tedaviyi görmeyi tercih ederse, toplumdaki genel stres seviyesi düşecektir, böylece stres yaratan baskıları çoğaltmak sistem için mümkün olacaktır. Aslında, buna benzer bir şey zaten gerçekleşmiştir; insanların streslerini azaltmalarını (ya da en azından geçici olarak streslenmelerini) sağlayan, toplumumuzun en önemli psikolojik araçlarından biri sayesinde yani kitle eğlencesi ile (bkz. Paragraf 147). Kitle eğlence aracını kullanmamız “isteğimize bağlıdır”. Hiçbir yasa bizi televizyon izlemeye, radyo dinlemeye, dergi okumaya zorlamaz, yine de kitle eğlencesi, çoğumuzun bağımlı hale geldiği bir kaçış ve stres atma aracıdır. Herkes televizyonun kötülüğünden bahseder, ama yine hemen hemen herkes izlemeye devam eder. Birkaç kişi televizyon alışkanlığına sahip değildir, ama kitle eğlencesinin HİÇBİR şeklini kullanmadan yaşayan biri nadir bulunur. (Aslında insanlık tarihinde kısa zaman öncesine kadar çoğu kişi yerel topluluğun yarattığı eğlencenin dışında bir şeye ihtiyaç duymadan gayet iyi idare etmiştir.) Eğer eğlence endüstrisi olmasaydı, sistem şu anda bize uyguladığı stres-üreten baskıyı asla uygulayamazdı.

Endüstri toplumunun sürecini düşünersek, teknolojinin en sonunda insan davranışı üzerinde tam bir kontrole benzer bir şey elde edeceği muhtemeldir. Hiç şüphe yok ki, insanın düşüncesi ve davranışı çoğunlukla biyolojik bir temele dayanır. Deney yapan kişilerce gösterildiği gibi açlık, memnuniyet, kızgınlık ve öfke gibi duygular, beynin uygun kısımlarının elektriksel uyarılması ile açılıp kapanabilirler. Anılar, beynin belli

kısımlarının tahrip edilmesi ile yok edilebilir ya da elektriksel uyarma ile öne çıkarılabilirler. İlaçlar ile halüsinasyonlar yaratılabilir ya da ruh halleri değiştirilebilir. Cisimsiz bir insan ruhu olabilir ya da olmayabilir, ama eğer varsa insan davranışının biyolojik mekanizmalarından daha güçsüz olduğu kesindir. Durum böyle olmasaydı, araştırmacılar insan duygu ve davranışını ilaç ve elektrikli akımlar ile bu kadar kolay yönlendiremezdi.

Herkesin yetkililerce kontrol edilebilmesi için kafalarına elektrot yerleştirilmesinin herhalde imkanı yoktur. Ama insan düşünce ve duyguların biyolojik müdahaleye böylesine açık olduğu gerçeği gösteriyor ki insan davranışını kontrol etme problemi aslında teknik bir problemdir, bir nöron (sinir hücresi), hormon ve kompleks molekül problemi; bilimsel saldırıya açık türden bir problem. Toplumumuzun teknik problemleri çözmedeki başarısına bakarsak, insan davranışını kontrol etmede büyük ilerlemeler yapılacağı pek muhtemeldir.

Halkın direnişi, insan davranışı üzerinde teknolojik kontrolün başlamasını önleyebilir mi? Böylesi bir kontrolü birden bire başlatmak için bir atılım yapılırsa, elbette önler. Ama bu teknolojik kontrol uzun bir küçük ilerlemeler dizisi şeklinde olacağından, mantıklı ve etkili bir halk direnişi olmayacaktır.

Tüm bunların bir bilimkurgu olduğunu düşünenlere, dünyanın bilimkurgusunun bu-günün gerçeği olduğunu hatırlatırız. Sanayi Devrimi, insanın çevresinde ve yaşam biçimi-minde köklü değişikliklere yol açmıştır ve teknolojinin insan aklı ile vücuduna giderek daha çok uygulandığı düşünülürse, insanın kendisinin de, çevresi ve yaşam biçimi kadar köklü bir değişikliğe uğraması muhtemeldir.

TRENLER, İNSANLAR ve SEÇİMLER ÜZERİNE BİLİMSEL BİR İNCELEME

Nazlı KAÇAR / Emre ORAL

Okumaya başlarken ayağınızı mı sallıyorsunuz rastgele bir şekilde? Yoksa derin bir nefesi geri mi bırakıyorsunuz? Geriye yaslanma olasılığınız da söz konusu. Ayağınızı sallarken yeni bir süreci başlatıp başlatmadığınıza emin misiniz? Derin nefesinizi bırakırken bir kınkanathı rahatsız etmediğinizden; ya bundan emin misiniz? Geriye yaslanırken tam olarak uzayda neler yaptığınızı tanımlayabilir misiniz? Zamanın nereye doğru aktığını düşünüyorsunuz? Evrenin genişlediği yöne doğru mu? Ya evren daralırsa; o zaman, zaman nereye doğru akar?

Bu son yazıda, tüm bunların cevabını bulamayacaksınız. Bu sorular, olay örgülerimiz içerisinde henüz bir değer sahibi değiller; kimi anlamsal açıdan, kimi bilimsel açıdan. Cevaplamaya çalışmayacağız; söyleyeceklerim iz, sadece fantastik birkaç dans figüründen ibaret olacak.

İki olay seçelim ve bu iki olay, birbiriyle herhangi bir bağlantı içermesin. Bunu rahatça yapabileceğimizi düşünüyoruz: hafif bir futbol topunun, bir hava akımı sebebiyle, olduğu yerden kıpırdaması ve bir akşamda, herhangi bir çocuğun uykusunun gelmesi. Birbirleriyle hiçbir ilişkisi olmayan bu iki olayı nedensel açıdan sorguladığımızı düşünelim. Topun kıpırdamasının sebebi, hava akımıdır. Çocuğun uykusunun gelmesinin sebebi, sinir sistemi tarafından ilgili organlara gönderilen sinyallerle anlaşılır ve bunlar bir sebep olarak görülebilir. İki olay da, birbirine hiç yaklaşmayan, birbirinden oldukça uzak iki tren yolu gibidir. "Bir makasta birleşmeleri olası değildir.". Gerçekten öyle midir?

Evrenin Büyük Patlama ile beraber genişlemeye başladığını teorize ediyoruz. Esasında, böyle söylediğimizde tam olarak ne anlatmaya çalıştığımızı da belirtmemiz gerekiyor; zira resmi bir yere kadar götürebiliyoruz. "Sıfır zamanı"nı bilmiyoruz; filmi geriye doğru sardığımızda bir yere kadar gidiyoruz ve ardından "puff!". Bu istasyonda neler olduğunu bilmiyoruz. Her ne olduysa, çok büyük olaylar dizisini tetiklediği kesin. Olan şey, belki hiçliğe derin bir yara açacak bir hançeri sapladı; belki de varlıktan bir şeyler çalarak, kendi -özel-varlığını kurguladı; resmi bir yere kadar götürebildiğimiz için, tam olarak ne olduğunu bilemiyoruz. Ancak bu şeyden sonra, söz konusu istasyondan farklı trenler, aynı anda bir sefere başladılar. Biz bu trenlere bugün, "olay" diyoruz; her biri birbirinden bağımsız olaylar dizisi. Acaba her birinin birbirinden bağımsız olduğu konusunda neden bu kadar eminiz? Sonuçta aynı kaynağı paylaşıyorlar mı?

Tren yolculuğu yapmış olanlarımız, böyle yolculuklarda, trenlerin "makas" dediğimiz mekanizmalar sayesinde yol değiştirdiklerini bilirler. Öyle ya; bir kente giden trenin bulunduğu yolda, bir başka kente gitmek üzere bulunan bir başka tren de olabilir. Makas gibi düzeneklerle, günlük hayatımızda tanık olduğumuz olaylarda da rastlarız. Bu makasları bazen "tesadüf" diye niteler, bazense farkında bile olmayız. Bulunduğumuz herhangi bir binanın son kapısından da çıkıp yola koyulduğumuzda tanıdığımız bir insanı görmemiz, "makas"ların en tipik örneğidir. Böyle bir makasa girdiğimizi bilmediğimiz durumlar olmuyor değil; tanıdığımız bir insanın yanından öylece geçip gittiğimiz olabiliyor, hatta onun bile bizi görmeden yanımızdan,

birkaç on santimetre uzağımızdan geçip gittiği olabiliyor. Biraz saçma bir perspektif; saçmalık, bilmediğimiz durumları varsaymamızdan kaynaklanıyor. Ancak doğrulama hakkımız şu şekilde saklıdır: bizim dalgın olduğumuz anlar, bizi fark edemeyenlerin dalgın olduğu anlar ve dolayısıyla, iki tarafın da dalgın olduğu anlar. Mantıksal olarak, bunu "olana ergi" şeklinde tanımlayabiliriz. Bu spesifik örnekten hareketle, Büyük Patlama sonrası yola çıkan olaylar güruhunun boyutlarını tahmin edebilirsiniz. Günümüzde tüm evrende olup bitene yetecek kadar tren yola çıkmış olmalı. Sıfır anından günümüze kadar nice makaslara girilmiş, nice makaslardan çıkılmış, nice makaslara dikkat bile edilmemiştir.

Bizler, gözden kaçırdığımız makaslar için güzel bir bahane bulmuşuz: "algıda seçicilik". Esasında çevremizde bizi uyaran unsurların tümünü birden algılama kapasitesine sahip değilizdir; bunlardan sadece bir kısmını seçer, algılar ve tepki veririz. İşte bu tip durumlarda, seçtiğimiz herhangi bir makas, bizler için "tesadüf"ü oluşturur. Resmin tümüne baktığımızda ise fark edemediğimiz makasları görebiliriz (eğer biz öldükten sonra güzel bir melek bize resmin tümünü göstermiyorsa, bunu şimdiden yapsak iyi olur: resmin tümüne bakmamız gerekiyor). Algımızdaki seçici yanımızı bir kenara bırakırsak, ve eğer Büyük Patlama'dan sonra, trenlerin girdikleri tünellerin içerisinde neler olduğunu çözebilirsek, resmin tümüne yetkin yorumlar yapabiliriz. Örneğin, tüm trenlerin bugünlerine ulaşmış olmalarını, Büyük Patlama'dan kısa bir süre sonra gerçekleşen ekstrem bir olaya, "şişme"ye bağlarız. Evren, belirli bir zaman aralığı içerisinde, bilmediğimiz, deneyimlemediğimiz şekilde davranarak, trenleri bir tünele sokmuştur. Tünel çıkışında ise artık trenler, yolculuklarını bambaşka şekillerde sürdüreceklidir. Tünel içerisinde, evrenin ışıktan daha hızlı genişlediğini kabul ediyoruz; yabana atabileceğimiz bir gelişme değil.

Başta verdiğimiz, bir hava akımı sebebiyle yer değiştiren hafif top ve uykusu gelen bebek örneklerine gelene kadar, evren, parçacıkların oluşmasına izin verecek kadar soğumuş, ardından parçacıkların bir araya gelerek daha kompleks yapılar oluşturmaya izin verecek kadar soğumuştur. Dikkat ettiğimiz, algılarımızla seçtiğimiz süreç, elbette ana hat. Bildiğimiz formuyla yaşam, bu hat üzerinde yeşerecek; ancak diğer hatları seçmediğimiz için, diğerlerinde tam olarak nelerin olup bittiğini bilemeyeceğiz. Atomu oluşturan olaylar dizisi, ikiden fazla makasın bir hatta birleşmesiyle meydana geldi: temel kuvvetlerin, o puslu başlangıçtan ayrılması, yayılacak fırsat bulması ve evrenin yeterince soğuması gibi. Artık bundan sonra trenler, "cisim", yani şekil almış madde oluşturma yolunda ilerliyorlar. Kütleçekimi, elektromanyetik kuvvet, güçlü nükleer kuvvet ve zayıf nükleer kuvvet, bir yandan ayrı ayrı trenler olarak yollarına devam ederken, diğer yandan, diğer tüm trenlerin de rotalarını belirliyor. Olaylar bundan sonra, hayal edemeyeceğimiz derecede karışık. Cisimler evreninde olaylar, birbirleriyle senkronize bir şekilde gelişiyor.

Baştaki örneklerimize geri dönelim: topun yer değiştirmesi ile çocuğun uykusunun gelmesi arasında hiçbir

ilişki gözlemlememiş olabiliriz. Acaba bu iki olaya hükmeden tüm olaylar için resmin tümüne baktık mı? Diğer bir deyişle, tıpkı tüm trenlerin, Büyük Patlama sırasında tek bir noktaya sıkışması gibi, bu iki olay da, belirli bir anda tek bir noktadan ayrılmış olabilir mi? Fikir, Evrimsel Biyoloji'deki "ortak ata" olgusuna selam çakar nitelikte. Bu haliyle örneklerimizi değerlendirdiğimizde, iki olayın da özgeçmişlerini incelememiz gerektiğinin farkına varıyoruz. Topun yerinin değişmesi, Dünya üzerindeki yüksek ve alçak basınç bölgeleriyle açıklanır. Bu noktalarla beraber, "rüzgar" olgusu ortaya çıkar. Söz konusu noktaların sebebi ise bir veya birden çok olabilir: sıcaklık, yerçekimi, yükselti ve Dünya'nın günlük hareketi. Çocuğun uykusunun gelmesi olayına dönersek, sinirsel sinyallerin sebebini incelememiz gerekir. Biyoloji'de, "homeostasi" diye nitelediğimiz iç denge, insanların hangi zaman aralığını uykuya ayırdığı sorununu özellikle ilgilendirir. Çocuk, akşam vakti, yorucu bir günün sonunda esnemıştır. "Akşam" olgusu, Dünya'nın günlük hareketinin bir sonucudur. Ortak atayı bulmuş gibi görünüyoruz. Ancak kurguladığımız evrende bu, olası bir ortak ata: Dünya'nın günlük hareketi. Diğer tüm olaylar için bu yaklaşımı derinleştirebiliriz.

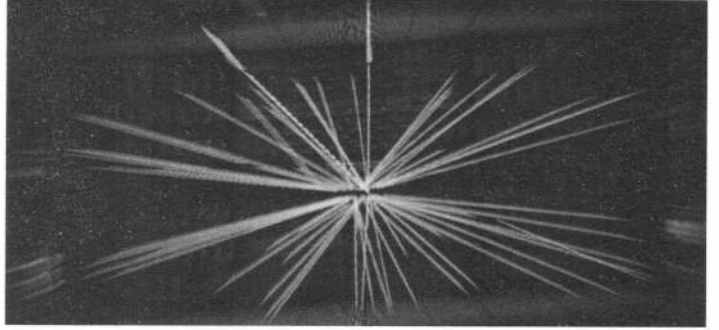
Hayal gücünüzü kısıtlayan herhangi bir durum söz konusu değilse, örnekler her zaman için çoğaltılabilir. Olaylarla beraber genişleyen bir evren söz konusu. "Evrenin sınırlarında ne var?" sorusunun cevabı, "Evrende gerçekleşmiş en eski olaylar." olabilir. Buna göre, uzay-zaman dokusunu olaylar oluşturmaktadır ve kuvvetler, olayları etkiliyordu. Bizler, bildiğimiz yaşam formunu algımızda seçerken, makasın ayırdığı diğer yolları seçmiyoruz. Seçsek bile, diğer hatlarda neler olduğuna dair çalışmalar yapabilmemiz için yeterli teknolojiye sahip değiliz. Algımızda seçtiğimiz, tanıdık yaşam formu, bizlere kendimizi özel hissettiriyor. Ancak dominant (baskın) faktörler olan kuvvetlerle beraber, resesif (çekinik) faktörler olan parçacıklardan, sadece belirli bir hat üzerindeki olaylara odaklandık. Makaslarla beraber ayrılan diğer hatlar hakkında bilgi sahibi olmadığımız süreç, kendimizi özel hissetme konusunda emin olamayız.

Birkaç yerde "kurgu" kelimesini kullandık; kasıtlı bir hamleydi. Biz, örnek olarak verdiğimiz iki olayda, esasında bir evren kurguladık. Belki de çocuk, bambaşka bir evrende kullanılıp atılmaktan hiç de memnun kalmadı. "Acaba bizlerin dünyasını da kurgulayan birileri var mıdır?" diye sormadan önce kemerlerinizi bağlamanızı öneririz.

Daha ilginç bir yaklaşımı ise, tüm bu olay örgüsünü, insan ilişkilerine senkronize ederek oluşturabiliriz. İnsanlar, seçimlerini şekillendiren zaaflarıyla, düşünce yapılarıyla, sıcakkanlılık ya da soğukkanlılık gibi karakteristik özellikleriyle, en önemlisi de tutkularıyla ve hırslarıyla, belirli yollara girer. Yine belirli makaslarla, bu yollardan ayrılırlar. Elbette sırada başka yollar olur. Böyle yollarda, başrol oyuncusu olan olaylar, sadece silik figüranlar olan kişilikleri, tüm bu dinamiklere göre, belirli istasyonlarda toplar. Bununla ilgili bir matematiksel yapının ise çok da uzak olmayan bir gelecekte ortaya koyulması beklenebilir.

'Tanrı Parçacığı'nı keşfettik'

İsviçre'de yer alan CERN fizik araştırma merkezi, Evren'in oluşumu hakkındaki en büyük sırlardan biri olduğu kabul edilen atom altı parçacık 'Higgs Bozonu'nun, kesin olarak tespit edildiğini duyurdu.

CERN, Büyük Hadron Çarpıştırıcısı'nda (LHC) yapılan deneylerde 'Tanrı Parçacığı' olarak bilinen Higgs Bozonu'nun bulunduğunu açıkladı.

CERN Genel Direktörü Rolf Heuer, 4 Temmuz 2012'de düzenlenen konferansta yaptığı tarihi açıklamada, 'yeni bir atom altı parçacık keşfettiklerini' belirtmişti. Ancak yeni parçacığın, Higgs Bozonu olup olmadığına dair kesin bir sonuç elde edilmemişti. Bilim insanları, açıklamalarında, LHC'de yapılan deneylerin sonuçlarının, 'Higgs Bozonu'nun bulunduğuna dair çok güçlü bilgiler sunduğunu' belirtmişti.

CERN tarafınan bugün yapılan açıklamada ise LHC'de üç yılda gerçekleştirilen deneylerin, 'Tanrı Parçacığı'nı kesin olarak ortaya koyduğu ifade edildi.

DEV VERİ İNCELEMESİ

CERN'De Higgs Bozonu'nun bulunması için yapılan iki deney olan Atlas ve CMS'de görev alan araştırma ekipleri, Temmuz 2012'de yapılan deneyde elde edilen verilen 2.5 katı kadar veriyi inceledi.

CMS ekibinin sözcüsü Joe Incandela, "2012'de elde edilen tüm verilerden elde edilen ön sonuçlar bana harika görünüyor ve size Higgs Bozonu'nu bulduğumuzu söyleyebilirim. Ancak ne tür bir Higgs Bozonu bulduğumuz konusunda açıklama yapmak için daha önümüzde uzun bir yol var" dedi.

Atlas ekibinin sözcüsü Dave Charlton ise "Gözden geçirdiğimiz yeni veriler kendini bu işe adanmış birçok insanın çok büyük çabasıyla elde edildi. Sonuçlar, Standart Model'de olduğu gibi Higgs Bozonu'nun karakterini ortaya koyuyor. Higgs sektöründe ölçüm programlarına başladık" ifadesini kullandı.

STANDART MODEL TAMAMLANDI

Bilim insanları, evrenin oluşumu hakkında en önemli bilgileri sakladığına inanılan Higgs Bozonu'nu keşfederek Standart Model kavramındaki eksikleri de ortadan kaldırmayı istiyordu.

Standart Model, maddeyi oluşturan parçacıkları ve bu parçacıkların birbirleriyle etkileşimlerini temsil eden üç kuvveti (elektromanyetik kuvvet, zayıf nükleer kuvvet ve güçlü nükleer kuvvet) açıklıyor.

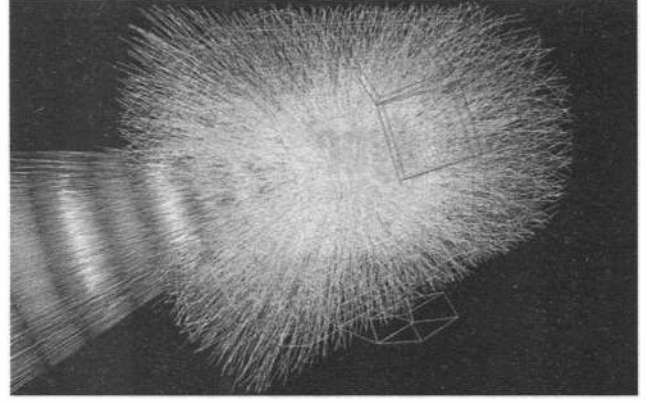
Higgs Bozonu'nun bulunmasıyla, maddelerin neden yoğunluğa sahip olduğu sorusu cevap bulacak. Aynı zamanda, bazı maddelerin neden diğerlerinden daha fazla yoğunluğa sahip olduğu da ortaya çıkacak.

Fizik alanında devrimsel bir keşif olacak Higgs Bozonu, Standart Modeli tamamlayarak evrenin atom altı parçacık düzeyinde nasıl bir oluşuma sahip olduğunu da gözler önüne serecek.

50 YIL SONRA GELEN BAŞARI

İlk olarak 1960 yılında başlayan deneylerle Higgs Bozonu'nun peşine düşen bilim insanları, atom altı parçacıkları çarpıştırmak için Fransa-İsviçre sınırı altında uzanan 26 kilometre uzunluğundaki Büyük Hadron Çarpıştırıcısı'nda yapılan deneylerde sonunda başarıya ulaştı.

LHC, atomları neredeyse ışık hızında çarpıştırarak, atom altı parçacıklar ortaya çıkmasını sağlıyor. Bilim insanları, Tanrı Parçacığı'nın, yaşanan çarpışmada

saniyenin trilyonda birinden bile daha kısa bir süre belirdiğini, ardından diğer parçacıklara dönüştüğüne inanıyor.

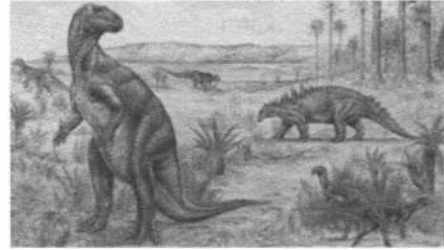
1993 yılında Higgs Bozonu hakkında yazdığı kitaba 'Tanrı Parçacığı' adını veren Nobel ödüllü fizikçi Leon Lederman, böylece atom altı parçacığın halk arasında kabul edilen ismini de vermiş oldu.

KAYNAK: NTV

Bilim Haber

Dinozorlar ne zaman yok oldu?

Bilim insanları dinozorların neslinin tükenmesi ile ilgili en doğru tarihi belirlediklerine inanıyor. Dinozorların yok olma dönemini tespit etmek üzere uluslararası bir ekip oluşturuldu.

Kaya ve kül örneklerinden yola çıkarak tarih tespitinde bulunan araştırmacılar, 11 bin yıl yanılma payı da bırakarak, yaklaşık 66 milyon 38 bin yıl önce dinozorların neslinin tükendiğini ortaya koydu.

Bu tahmin, dinozorların neslinin tükenmesini tetikleyen olay olarak görülen göktaşı ya da kuyruklu yıldızın dünyaya çarptığı tarih ile de örtüşüyor.

Bu konuda değişik ihtimaller gözönünde bulunduruluyor: Dinozorlar çarpmanın etkisiyle hızla mı yok oldular; yoksa çarpma sırasında zaten sayıları azalmakta mıydı; ya da çarpma dinozorlar ortadan kalktıktan 300 yıl sonra mı gerçekleşti?

Science adlı bilim dergisinde yayımlanan çalışmayı İskoçya, ABD ve Hollanda üniversitelerinden araştırmacılar yürüttü.

Dinozorların yok oluşunu göktaşı çarpması ile açıklayan teoriler ilk kez 1980'de ortaya atıldı.

Meksika'nın Karaip Denizi kıyısındaki Yucatan bölgesinde bulunan 180 km çapındaki kraterin bu çarpmanın etkisiyle oluştuğu düşünülüyor.

Chicxulub adı verilen bu krateri yaratan nesnenin 10 km çapında olduğu ve çarpma sonucu savrulan parçaların hâlâ dünyanın değişik yerlerinde bulunabileceği ifade ediliyor.

Uluslararası ekip geçen yıl, camı tektit, kuvars, ve iridyum içeren toz tabakası gibi bu gezegen dışı maddelerin son dinozor fosilleri yakınlarında bulunduğu yerlerde arkeolojik incelemelerde bulunma kararı almıştı.

'Çarpma büyük etken'

Bu çerçevede Haiti'den tektit örnekleri ile çok sayıda çarpma öncesi ve sonrası dinozor fosilinin bulunduğu Montana'daki Hell Creek Oluşumları'ndan fosil örnekleri incelendi.

Örnekler önce, ABD'de "argon-argon tarih tespiti" yöntemi kullanılarak incelendi. Daha sonra bu örnekler İskoçya'daki Glasgow Üniversitesi'ne gönderilerek bağımsız bir incelemeden daha geçti.

Doğal radyoaktif madde olan postasyumun zamanla yavaş yavaş çürüyerek argona dönüşmesinden hareket eden bu yöntemle, herhangi bir maddenin ne kadar zamandır çürümekte olduğunu en doğru şekilde tespit etmek mümkün olabiliyor.

California Üniversitesi'nden Profesör Paul Renne iki olayın eşzamanlı geliştiğini ifade ederek, "dinozorların yok olmasında çarpma büyük rol oynadı, ama muhtemelen tek etken bu değildi" diyor.

KAYNAK: BBC

Dil yeteneği 'doğumdan önce gelişiyor'

Bilim insanları, bebeklerin doğumdan üç ay önceden itibaren konuşmaları ayırt edebildiklerini açıkladı. Bu konudaki bulgular, erken doğan 12 bebek üzerinde yapılan beyin taramalarıyla elde edildi.

Bebekler, gebelikten 28 hafta sonrasında itibaren, "ga" ve "ba" gibi heceleri ve kadın erkek seslerini birbirinden ayırt etmeyi öğrenmeye başlıyor.

Bulgularını, Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS) adlı bilim dergisinde yayımlayan Fransız bilim insanları, bebeklerin rahim dışındaki deneyimlerinin, elde ettikleri sonuçları değiştirmeyeceklerini de söyledi.

Araştırma, bebeklerin dil yeteneklerini, anne karnındayken, ebeveynlerinin konuşmaları üzerinden elde ettikleri iddialarına destek veriyor.

Bebeklerin anne karnında ses duyabildikleri ve beyin duyma yeteneklerinin gebelikten sonra 23 haftadan itibaren gelişmeye başladığı zaten bilinmekteydi.

KAYNAK: BBC

Ancak, insanların, dil yeteneklerine doğum sırasında sahip olup olmadıkları, ya da bu yeteneklerin doğumdan sonra geliştirilip geliştirilmediği tartışma konusuydu.

PNAS'ta yayımlanan çalışmada, çevresel faktörlerin şüphesiz önemli olduğu ancak bulguların, dil yeteneğinin doğuştan olduğuna işaret ettiği belirtiliyor.

Araştırmayı yapan Dr. Fabrice Wallois ve ekibi, sonuçların, insan beyninin, ses duyma ve yeteneklerinin gelişmeye başladığı andan itibaren konuşmalarda önemli ayrımları yapabildiğini ortaya koyduğunu söylüyor.

Çalışmada, bebekler üzerindeki beyin taramaları, doğumdan sonraki birkaç gün içinde yapıldı.

Mars keşif aracı 'suyu' taşta buldu

Mars gezgin keşif aracı Curiosity'nin üzerinden geçip parçaladığı bir taş, gezegende bir zamanlar su olduğuna işaret eden delillere bir yenisini ekledi.

Bilim insanları aracın tekerleği altında parçalanan taşı incelediklerinde su bileşenlerinin bulunduğu kimyasallar keşfetti. Taşa Tintina adı verildi.

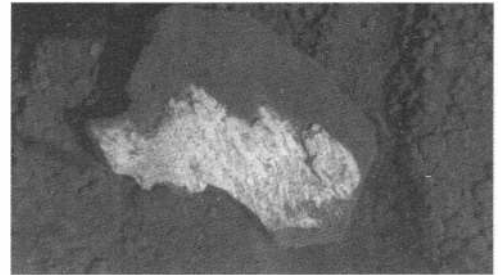
Curiosity projesine katılan bilim insanları ABD'deki bir konferansta bulgular hakkında bilgi verdi.

Curiosity geçen sene indiği Mars'ın Gale Krateri adı verilen bölgesinde bulunuyor.

Nehir yatağı olduğu düşünülen ve önceki günlerde haberlere konu olan alan da burada bulunuyor.

Nehir yatağı ile ilgili çalışma "kil" bulunduğu bunun suyun varlığına işaret ettiği söylenmişti.

Tintina adı verilen taş hakkında BBC'ye

açıklamalar yapan Profesör John Grotzinger Curiosity'nin çok iyi bir yerde olduklarını düşündüklerini söylüyor.

Grotzinger "Farklı ölçümlerimiz Mars'taki Gale Krateri'nde bulduğumuz yerin yaşanabilir - bir zamanlar - bir bölge olduğunu gösteriyor." diyor.

Profesör Grotzinger aracın üzerinden geçtiği ve Tintina adı verilen taşla ilgili olarak da "Gale Krateri'nde Mastcam'le görüp, baktığımız en parlak ve en beyaz şeylerden biri. Aldığımız sinyaller, taşta yüksek düzeyde su olduğunu gösteriyor... Eldeki görüntünün başka bir bölümünden benzer bir sinyal gelmiyor" dedi.

Profesör Grotzinger'ın söylediklerinden anlaşıldığı kadarıyla, Curiosity aracının gönderdiği görüntüler içinde Tintina'nın parlaklığını veren başka bir maddenin olmadığı anlaşıyor.

Parlaklığın sinyal hatlarını parazitleyecek kadar güçlü olduğu anlaşıyor.

Aydınlanma

Andrzej Krauze,
Lloyd Spencer
Yayinevi: NTV Yayınları

"Aydınlanma nedir?" nedir sorusuna Kant'ın verdiği yanıt kısa olduğu kadar derindir: Sapere aude Aklını kullanma cesaretini göster. Peki ama nerede, nasıl başlar Aydınlanma? Kilisenin otoritesinin dışına çıkıp özgürce düşünebilen bu filozoflar kurdukları

arkadaşlıklarla başlayan sohbetleriyle vardıkları noktada sadece akıllarını kullanarak mantık ve bilim ile tüm evrenin sırlarını çözebileceklerine inandılar. Voltaire'den Rousseau'ya, Immanuel Kant'tan Benjamin Franklin'e kadar 18. yüzyılın büyük beyinlerinin fikirleri Aydınlanma kitabında...

Dil ve Yalnızlık

Ernest Gellner
Kabalcı Yayinevi

Gellner'in sahip olduğu bilginin derinliği ve genişliğini gösteren gerçekten çok etkileyici bir kitap. Bunu söylerken, kitabın en az iki açıdan dik kafalı olduğunu söylemek gerekir. Önce Gellner toplumun tarihsel ve kültürel durumunun mükemmel bir şekilde vatandaşlarının entelektüel ve psikolojik yapısına yansıdığını varsayar. Gellner öğrenmenin ozmos teorisine dayandığını inanıyor, verilen kanıtlar yetersiz olsa da insanlar aslında bazı şeyleri önceden biliyorlar veya inanıyorlardı. Şüphesiz hiç kimse (hiçbir akademisyen) sadece birkaç sayfa kitap okuyarak Amerika'nın günümüz sosyal, kültürel ve politik sorunlarının bu kadar net bir şekilde açıklanabilmesinin mümkün olduğunu düşünemezdi. Üstelik bu açıklamanın aynı zamanda rastgele seçilmiş kişinin zihninin açıklaması varsayılmazdı.

Alan
Musgrave

Sağduyu, Bilim ve Şüphecilik:

Bilgi Kuramına Tarihsel Bir Giriş

Alan Musgrave
İthaki Yayınları

Herhangi bir şeyi kesin olarak bilebilir miyiz? Bilebileceğimizi düşünenler ("dogmatikler") ve bilemeyeceğimizi düşünenler ("şüpheciler") vardır. Bilgi kuramı ya da epistemoloji bu iki uç arasında süren büyük bir çekişmedir. Bazı dogmatikler kesinliği duyuların yargılarında aradılar. Bunlara karşı

şüpheciler duyuların kesin bilgi için ne güvenilir ne de yeterli bir temel olduğu itirazını getirdiler. Diğer dogmatikler ise kesinliği salt aklın yargılarında aradılar. Bunlara karşı ise şüpheciler rasyonel apaçıklığın doğruluğun garantisi olmasına itiraz ettiler.

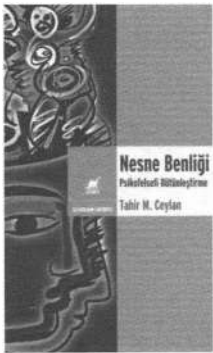

Sahibinin Sesi

Psikanaliz ve Ses

Mladen Dolar
Metis

Slavoj Žižek'le birlikte Sloven psikanaliz okulunun kurucularından olan Mladen Dolar son yıllarda, Derrida'nın "sesmerkezcilik" teorisine birlikte felsefenin gündemine taşınan tartışmaya psikanaliz cephesinden son derece özgün ve ufuk açıcı bir katkıda bulunuyor. Lacan'ın, "ses psikanalitik nesnenin (yani objet a'nın) en önde gelen cisimlenişlerinden biridir," demesine rağmen, aslında psikanalizde de bakışa kıyasla hep gölgede kalmış bir meseleyi, ses'i önplana getiriyor Dolar.

Nesne Benliği

Tahir Musa Ceylan
Ayrıntı Yayınları

Tahir M. Ceylan, elinizdeki kitabında, insan yavrusunun insanlaşması veya ruhsal doğum sürecinde, "nesne benliği" olarak tanımladığı benlik parçasının ve dolayısıyla "kendini bilen" olarak benlik'in nasıl ortaya çıktığını inceliyor. Bebeğin, "varsanisel nesneler"den gerçek nesnelere doğru yönelen doyum arayışının, nesne benliği'ni dolayısıyla "gerçeklik hissi"ni geliştirirken nasıl bir iç ve dış dünyayı ürettiğini anlatıyor. Dürtüsel yatırımların egemenliğindeki erken

ayrışmamış veya ikili (dyadik) imgesel dönemin "ortak benliği"nin, nesne benliği halkalarının kurulumuyla bir başka deyişle "dışlaşma" yoluyla kendi ilksel dilini terk edip, nesnenin dilini öğrenmesini, insan yavrusunun çevresine, kültüre uyum sürecinin en önemli adımı olarak vurguluyor. Psikanalitik kuramın, öznenin kuruluşunda kilit rol oynadığını ileri sürdüğü içe alma ve yansıtma mekanizmalarının işleyişini, sinirbilim kaynaklı "filtre" işleviyle de ilişkilendirerek iç ve dış "pencere" kavramları çerçevesinde tartışan Ceylan, örtük olarak başta bastırma olmak üzere savunma mekanizmalarını, iç ve dış pencerelerin darlık, genişlik veya daralma, genişleme ivmeleri sürecine yerleştiriyor.

Gerçek Bir Yanılsama : Bilinç

Tevfik Alıcı
Metis

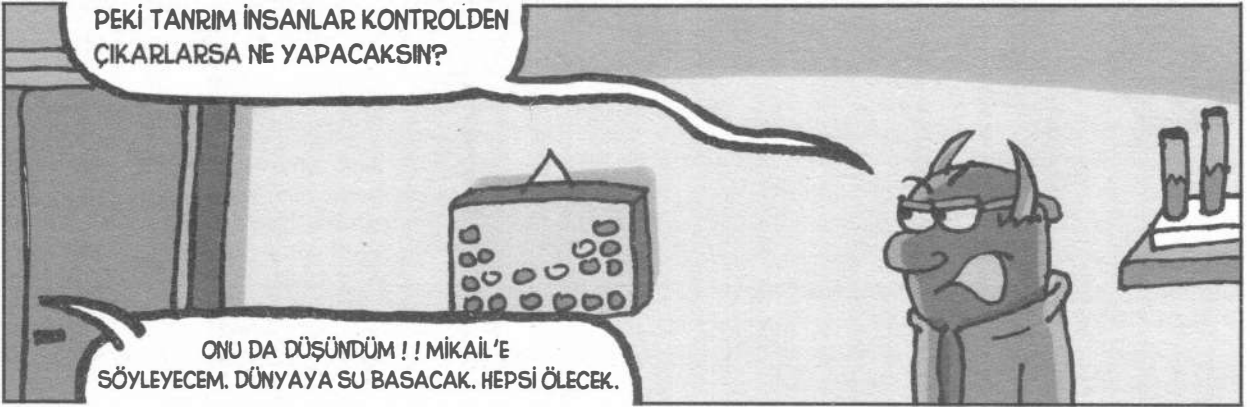
Bilinç sorununa odaklanan sinirbilim günümüzün bilimsel araştırmalarına geniş bir ufuk getirdi. Tefvik Alıcı'nın kitabı bu alanda Türkçe yazılmış özgün bir katkı.

"Nasıl olur da tümüyle mekanik ilkelerle çalıştığını bildiğimiz fiziksel bir sistem, bilinç gibi öznel ve belki de metafizik bir gerçekliğe yol açabilir?" Tefvik Alıcı, bu alandaki birçok kitabın hep bu "asıl

soruna" yönelik bir çözüm bulma telaşıyla yazıldığına dikkat çekiyor ve kendisine daha mütevazı bir görev veriyor: Bu kavramların ve metaforların daha ziyade varsayımlara dayanan doğasını, dikkat, algı, bellek vb. gibi olgular hakkında yakın dönemlerde yapılmış deneysel çalışmalar ışığında sorgulamak ve adım adım yeniden yapılandırmak.

GÖRÜNMEZ ADAM

VE
LABORATUVARDA
İNSANI
YARATMA
ÇALIŞMALARI BAŞLAR...

dusunbil@hotmail.com - www.dusunbil.com

ESKİ SAYILAR

Düşünbil 7 Sayı + Libido 7 Sayı + 1 Kitap

(Sayı 21/22 - 23 - 24/25 - 26/27 - 28 - 31 - 32)

(Sayı 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8)

Kadın ve Penis

TOPLAM : 60 TL

Ücreti yatırdıktan sonra iletişim bilgilerinizi
mail ile atmanız yeterlidir.

Hesap Numaralarımız:

Türkiye İş Bankası: 3498-0166572 Stadyum Şb
(IBAN: TR790006400000134980166572)

PTT Posta Çeki No: 55 74 932 - Olcay Yılmaz adına

